

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
bendrai finansuojamas projektas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Projektas, 2020-12-14

Tekstas neredaguotas

*Bus koreguojamas gavus savivaldybių tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių,
mokslininkų, asociacijų pastabas ir pasiūlymus*

**TAUTINĖS MAŽUMOS (BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ)
GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS
BENDROJI PROGRAMA**

Pradinis ir pagrindinis ugdymas

Rengėjai: V. Černigovska, M. Einars, A. Jasinska, S. Gedgaudas, doc.dr. I. Masoit, D. Miciuvienė, N. Petkevich,
J. Rukovich, doc. dr. H. Sokolovska, J. Szczygłowska, D. Szejnicka, J. Šikšnien, I. Tarasova

TURINYS

1. Dalyko paskirtis	7
2. Dalyko tikslai ir uždaviniai	9
3. Kompetencijų ugdymas dalyku	11
4. Pasiekimų sritys	13
5. PASIEKIMŲ RAIDA	13
5.A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika.....	13
5.B. Skaitymas ir teksto suvokimas	17
5.C. Rašymas ir teksto kūrimas.....	21
5.D. Kalbos (sistemos) pažinimas	24
5.E. Literatūros ir kultūros pažinimas	27
6. Mokymosi turinys (metams)	30
6.A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika.....	33
6.A. 1 klasė	33
6.A. 2 klasė	34
6.A. 3 klasė	35
6.A. 4 klasė	36
6.A. 5 klasė	37
6.A. 6 klasė	38
6.A. 7 klasė	39
6.A. 8 klasė	41

6.A.	9 klasė	43
6.A.	10 klasė	44
6.B.	Skaitymas ir teksto suvokimas	46
6.B.	1 klasė	46
6.B.	2 klasė	46
6.B.	3 klasė	47
6.B.	4 klasė	48
6.B.	5 klasė	48
6.B.	6 klasė	49
6.B.	7 klasė	50
6.B.	8 klasė	50
6.B.	9 klasė	51
6.B.	10 klasė	52
6.C.	Rašymas ir teksto kūrimas.....	53
6.C.	1 klasė	53
6.C.	2 klasė	53
6.C.	3 klasė	54
6.C.	4 klasė	55
6.C.	5 klasė	56
6.C.	6 klasė	57
6.C.	7 klasė	58

6.C.	8 klasē	59
6.C.	9 klasē	60
6.C.	10 klasē	61
6.D.	Kalbos (sistemas) pažinimas	62
6.D.	1 klasē	62
6.D.	2 klasē	63
6.D.	3 klasē	64
6.D.	4 klasē	65
6.D.	5 klasē	66
6.D.	6 klasē	68
6.D.	7 klasē	70
6.D.	8 klasē	71
6.D.	9 klasē	73
6.D.	10 klasē	74
6.E.	Literatūros ir kultūros pažinimas	75
6.E.	1 klasē	75
6.E.	2 klasē	79
6.E.	3 klasē	83
6.E.	4 klasē	87
6.E.	5 klasē	91
6.E.	6 klasē	95

6.E.	7 klasė	100
6.E.	8 klasė	105
6.E.	9 klasė	110
6.E.	10 klasė	119
7.	Pasiekimų vertinimas.....	127
8.	Pasiekimų lygių požymiai	128
8.A.	Kalbėjimas, klausymas ir sąveika.....	128
8.A.	1-2 klasės.....	128
8.A.	3-4 klasės.....	131
8.A.	5-6 klasės.....	134
8.A.	7-8 klasės.....	137
8.A.	9-10 klasės	141
8.B.	Skaitymas ir teksto suvokimas	146
8.B.	1-2 klasė	146
8.B.	3-4 klasė	148
8.B.	5-6 klasė	152
8.B.	7-8 klasė	155
8.B.	9-10 klasė	158
8.C.	Rašymas ir teksto kūrimas.....	162
8.C.	1-2 klasė	162
8.C.	3-4 klasė	164

8.C.	5-6 klasē	166
8.C.	7-8 klasē	167
8.C.	9-10 klasē	170
8.D.	Kalbos (sistemos) pažinimas	172
8.D.	1-2 klasē	172
8.D.	3-4 klasē	174
8.D.	5-6 klasē	176
8.D.	7-8 klasē	179
8.D.	9-10 klasē	182
8.E.	Literatūros ir kultūros pažinimas	184
8.E.	1-2 klasēs.....	184
8.E.	3-4 klasēs.....	186
8.E.	5-6 klasēs.....	188
8.E.	7-8 klasēs.....	190
8.E.	9-10 klasēs	192

1. Dalyko paskirtis

Tautinės mažumos gimtosios kalbos programa skiriama gimtosios kalbos mokymuisi kitoje kalbinėje ir visuomeninėje aplinkoje negu mokomosios kalbos šalyje, tai reiškia, kad kultūrinis ir kalbinis kontekstas sąlygoja programos tikslus ir uždavinius bei jos turinį. Siekiama išlaikyti, tobulinti ir rūpintis gimtąja kalba ir kultūra, o taip pat integruotis į Lietuvos kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą saugant kultūrinį ir kalbinį palikimą, įsitraukiant į bendrą kultūros vertybių kūrimą, jausti pilietinę atsakomybę.

Kalbiniai gebėjimai itin reikšmingi mokinio asmenybinei, pilietinei, kultūrinei brandai, tautinės savimonės formavimuisi, socialinių, pažinimo, kūrybiškumo ir kitų kompetencijų ugdymuisi (žr. Kompetencijų ugdymas dalyku). Mokant gimtosios kalbos siektina, kad mokiniai ugdytųsi šias vertybines nuostatas:

- Suprastų, kad kalbėjimasis svarbus ne tik bendrauti, dalintis mintimis, jausmais, sumanymais, patirtimi, pažinti naujus dalykus, bet ir suvokti kūrybinės saviraiškos galimybes.
- Siekdami efektyviau komunikuoti, domėtusi šiuolaikinėmis informacinėmis komunikacijos priemonėmis ir suprastų jų vaidmenį šiuolaikiniame pasaulyje, tikslingai ir atsakingai naudotusi jais.
- Suvoktų, kad aktyvus klausymasis svarbus ne tik suprasti, mąstyti, gauti reikalingos informacijos, išgyventi įvairias emocijas, bendrauti su kitais kurti komandą, bet ir lavinti lyderystės įgūdžius.
- Vertintų skaitymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį.
- Noriai ir pasitikint savo jėgomis skaitytų įvairaus pobūdžio tekstus, dalyvautų diskusijose, jaustųsi atsakingu kartu besimokančios bendruomenės nariu.
- Siektų pažinti save kaip skaitytoją, atsakingai ir atkakliai veikti siekiant tobulėti.
- Vertintų rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių pažinti save ir pasaulį.
- Noriai ir pasitikint savo jėgomis dalytųsi patirtimi, informacija, idėjomis rašytine kalba.
- Siektų pažinti save kaip rašantįjį, nuolat tobulėti, jaustis atsakingu kartu besimokančios grupės nariu.

- Tinkamai rūpintųsi kalbos kultūra įvairiose sociolingvистinėse situacijuose, pastebėtų ir įvertintų įvairias kalbos funkcijas.
- Nuolat rūpintųsi kalbos taisyklingumu ir kultūra, minties aiškumu ir tikslumu.
- Suvoktų kalbų sąveikos įtaką gimtajai kalbai ir lavintų gebėjimą tinkamai pasinaudoti skirtingomis kalbomis priklausomai nuo kalbinės situacijos.
- Suprastų, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).
- Vertintų literatūrą kaip tautos kultūros dalį, kuria perduodama praeities kartų patirtis, vertybės, tradicijos, padedančios žmogui ugdytis tautinę savimonę, tapti visaverčiu savosios kultūros dalyviu.
- Siektų pažinti ir vertinti kitų kultūrų unikalumą.
- Suvoktų literatūros ir meno kūrinių turinio ir formos, informacijos ir vertybių vienovę; kurtų ir aiškinčiusi savo vertybių hierarchiją; išsakytų savo apmąstymus.
- Domėtųsi literatūra ir tautosaka, bei istorinės tautos praeities įvykiais ir idealais, atspindimais literatūroje.

Gimtosios kalbos paskirtis ugdymo(si) procese yra ypatinga tuo, kad ji ne tik dalykas, kurio mokoma(si), bet ir priemonė bendrauti, įgyti žinių, toliau mokytis ir tobulėti. Kalba perimamas, paveldimas, kuriamas ir perteikiamas visų dalykų turinys. Gimtosios kalbos ugdymo svarba ir veiksmingumas išryškėja mokantis visų kitų dalykų. Svarbu yra paisyti kalbinės veiklos (kalbėjimo, rašymo, skaitymo, klausymo) kokybinių reikalavimų ir kalbinės komunikacijos veiksmų (adresato, paskirties, aplinkybių) per kitų dalykų pamokas (ir gyvenime).

Kalbos vartosenos ugdymo užduotys derintinos ir su kitų dalykų tematika bei problematika. Gimtosios ir kitų kalbų reiškinų, gramatinių formų, leksikos, fonetikos gretinimas, panašumų ir skirtumų analizė atskleidžia, kaip suvokta gimtosios kalbos struktūra, kaip pažinta gramatinių formų daryba, kaityba, sinonimika ir kt. Kalbos struktūros pažinimo ir apskritai raštingumo motyvacija gali būti didinama mokantis kitų dalykų. Pvz., leksikos skyrių pažinimas (terminų, vietovardžių, kitų žodžių daryba, rašyba) sietinas su geografijos, istorijos, pilietinės visuomenės pagrindų dalykų turiniu. Sintaksės (sakinio dalių struktūrinės ir semantinės priklausomybės) suvokimas atsiskleidžiant net ir analizuojant matematikos, fizikos, chemijos žodinių uždavinių formuluotes. Kalbai ugdyti ir literatūriniam lavinimui skiriamų tekstų tematika ir problematika sietina su etikos, etnokultūros, istorijos, dailės ir muzikos raidos, tikybos, filosofijos, psichologijos pagrindų ir kitų dalykų problematika. Informacijos apdorojimas, tekstų pateikimas glaudžiai sietinas su informacinėmis technologijomis. Mokiniai mokosi vertinti informacijos patikimumą, tikslumą, tinkamumą, skaityti ir suprasti interaktyviuosius tekstus, kuriuose prasmė reiškia ne tik žodiniais ženklais. Skaitydami, sudarydami ir pildydami lenteles, braižydami diagramas ir grafikus, mokiniai gali pritaikyti matematikos,

informacinių technologijų ir kalbos patirtį. Rašant ir redaguojant kompiuteriu reikia išmanymo, kaip sutvarkyti pastraipas, kokius rašmenų šriftus, stilius pasirinkti, kaip tikrinti rašybą, įterpti paveikslą, paaiškinimą.

Kalbos gebėjimų plėtojimo motyvacija gali būti didinama mokantis kitų dalykų. Siektina, kad ir per kitų dalykų pamokas (ir gyvenime) būtų laikomasi pagrindinių kalbinio raštingumo reikalavimų.

2. Dalyko tikslai ir uždaviniai

Dalyko tikslai:

- ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus gimtąja (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalba, remiantis kalbos žiniomis ir sociokultūrinio konteksto suvokimu; padėti mokiniams suvokti gimtąją kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį daugiakultūroje aplinkoje;
- sudaryti prielaidas mokiniams atrasti literatūrą kaip asmeniniam tobulėjimui svarbią kultūros sritį; ugdyti mokinių gebėjimus suvokti literatūros ir kultūros tekstus ir reiškinius; padėti įsisąmoninti save kaip gimtosios kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją ir puoselėtoją, suvokiantį istorinius ir kultūrinius ryšius su Lietuva.

Uždaviniai

Siekiama, kad mokydamiesi tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros mokiniai:

Pradinis ugdymas	Pagrindinis ugdymas
1. suvoktų gimtąją kalbą, savosios tautos ir Lietuvos kultūrą kaip reikšmingą savo asmeninės kultūros pagrindą; siektų nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;	1. suvoktų gimtąją kalbą, savosios tautos ir Lietuvos kultūrą kaip reikšmingą savo asmeninio tobulėjimo ir tapatybės pagrindą; siektų nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;
2. domėtusi regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; aktyviai dalyvautų kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime, būtų atviri kultūrų įvairovei;	2. domėtusi regiono, Lietuvos, Europos ir savosios tautos kultūra, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; aktyviai dalyvautų kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime; gerbtų kultūrų įvairovę, išvelgtų tarpkultūrinius ryšius;

Pradinis ugdymas	Pagrindinis ugdymas
3. vertintų kalbos vartojimą kaip asmeniškai svarbią, prasmingą veiklą, teikiančią galimybių bendravimui, mokymuisi, saviraiškai;	3. vertintų kalbinę veiklą kaip komunikavimo, kognityvinių procesų, saviraiškos ir meninės kūrybos įrankį;
4. įgytų ir lavintų kalbos vartojimo įgūdžius kalbėjimo, klausymo, kalbinės sąveikos, skaitymo ir rašymo srityse, suvokdami ir kurdami nesudėtingus tekstus;	4. lavintų kalbos vartojimo įgūdžius kalbėjimo, klausymo, kalbinės sąveikos, skaitymo ir rašymo srityse, suvokdami, interpretuodami, vertindami ir kurdami įvairaus pobūdžio tekstus, atsižvelgdami į komunikavimo situaciją ir teksto žanrą;
5. gebėtų taisyklingai kalbėti ir rašyti, aiškiai reikšti mintis ir jausmus; plėtotų aktyvų gimtosios kalbos žodyną ir vartotų nesudėtingas gramatines konstrukcijas;	5. gebėtų reikšti mintis, jausmus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia ir turininga kalba; plėtotų aktyvų gimtosios kalbos žodyną ir vartotų įvairias gramatines konstrukcijas;
6. įgytų gimtosios kalbos pažinimo pradmenis ir žinių sisteminimo pagrindus;	6. išmoktų pagrindines lingvistines sąvokas, padedančias mokytis kalbų, suprasti ir aptarti kalbinius reiškinius mokinio daugiakultūrėje aplinkoje, lavintų mąstymo įgūdžius; suprastų kalbą kaip sistemą;
7. sąmoningai skaitytų grožinius tekstus, suvoktų kitus nesudėtingus meno kūrinius ir reiškinius; kauptų skaitytojo ir kultūros vartotojo patirtį;	7. gebėtų suvokti, analizuoti, interpretuoti ir vertinti grožinės literatūros tekstus ir kitus nesudėtingus meno kūrinius, lavintųsi estetinę pajautą; išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais; literatūros ir kitų meno kūrinių pagrindu formuotųsi savo vertybių sistema; kauptų skaitytojo ir kultūros vartotojo patirtį;
8. pažintų tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) žymiausias asmenybes ir literatūros, kultūros ir istorijos elementus.	8. pažintų baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių literatūrai ir kultūrai svarbius kūrinius istorijos ir literatūrinių bei kultūrinių epochų kontekste, iškilus literatūros ir kultūros atstovus, kultūrai reikšmingus istorinius įvykius.

3. Kompetencijų ugdymas dalyku

Kompetencijų raiška gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros dalyke

Kompetencija	Kompetencijos raiška gimtosios (baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių) kalbos ir literatūros dalyke
1. Pažinimo kompetencija	Pažinimo kompetencijos ugdymas yra svarbus visose gimtosios kalbos ir literatūros dalyko ugdymo srityse. Dalyko žinios ir gebėjimai, kritinis mąstymas ir problemų sprendimas atsiskleidžia kalbos pažinimo bei literatūros ir kultūros pažinimo procese. Nagrinėdami kalbinius ir kultūrinius reiškinius, literatūros kūrinius mokiniai remiasi pagrindinėmis kalbotyros ir literatūrologijos sąvokomis, logiškai samprotauja ir argumentuoja, sistemina žinias, sieja skirtingos raiškos informaciją. Praktinės dalyko veiklos sritys – kalbėjimas ir sąveika, teksto suvokimas ir teksto kūrimas – taip pat yra grindžiamos dalyko žiniomis ir gebėjimais, problemų formulavimo ir sprendimo įgūdžiais. Mokėjimo mokytis formavimas yra integruotas į visą dalyko ugdymo turinį – mokiniai skatinami stebėti ir reflektuoti savo mokymąsi ir pažangą, nagrinėti savo klaidas, modifikuoti savo veiksmus ir kelti naujus tikslus.
2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija	Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros pamokose yra lavinama atitinkamos skaitomų tekstų problematikos dėka. Skaitydami ir analizuodami įvairaus pobūdžio tekstus mokiniai suvokia, kaip mintys ir emocijos veikia sprendimų priėmimą ir elgesį, kaip asmeninės savybės daro įtaką pasirinkimams ir sėkmei. Įvardija ir nagrinėja bendražmogiškas vertybes, kuria individualią vertybių sistemą. Gretindami įvairių tautų literatūrą mokiniai analizuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę ir neigiamą poveikį, ugdo pagarbą asmenims iš skirtingų socialinių ir kultūrinių grupių, išmoksta vertinti sveikatą, kaip vieną iš esminių vertybių. Asmeninės savybės ugdomos taip pat per kalbinę veiklą ir komunikacinę sąveiką. Socialinį sąmoningumą ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimą stiprina atitinkamų mokymo metodų, skatinančių bendradarbiavimą, lavinančių darbo grupėje ir lyderiavimo įgūdžius, naudojimas.
3. Kūrybiškumo kompetencija	Kūrybiškumo kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros dalyko turinyje siejama su kalbos produkavimo ir recepcijos įgūdžių ugdymu. Kalbėdami mokiniai turi atsižvelgti į tikslą, adresatą ir kitus komunikacinės situacijos komponentus, pasirinkti atitinkamas raiškos priemones. Kurdami tekstą, mokiniai ieško informacijos, vertina ją, kelia klausimus, pasirenka raiškos ir pateikimo formą, numato teksto kūrimo strategijas. Teksto suvokimas reikalauja pasitelkti įvairias mąstymo operacijas, kad galima būtų atskleisti jo tiesioginę ir netiesioginę prasmę, kalbinės raiškos elementų funkciją. Kūrybiškumo kompetencijos ugdymas reikalauja aktyvaus mokymo(si) metodų, skatinančių savarankiškų idėjų kėlimą ir sprendimų ieškojimą, naudojimo. Mokinių kūrybiškumas gali būti ugdomas taip pat aktyviai jiems dalyvaujant kultūriniame mokyklos ir visuomenės gyvenime.

4. Pilietiškumo kompetencija	Pilietiškumo kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros pamokose ugdoma skaitant ir nagrinėjant įvairių epochų grožinius ir negrožinius tekstus, susijusius su tokiomis svarbiomis vertybėmis, kaip pilietinė atsakomybė, žmogaus pareigos ir teisės, žmogaus ir tautos laisvė, valstybingumo kūrimas ir stiprinimas, demokratijos principai ir kt. Nagrinėdami žmogaus ir žmonių grupių (pvz. etninių, profesinių, amžiaus grupių) santykių su visuomene, bendravimo ir bendradarbiavimo, atsakomybės problemas istoriniame ir dabartiniame sociokultūriniame kontekste, mokiniai ugdosi nuostatas atsakingai ir aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, stiprinti pilietinį tapatumą, saugoti savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūrą, tradicijas ir gamtą, gerbti požiūrių ir gyvenimo būdų įvairovę. Ugdomi mokinių medijų ir informacijos kritiško vertinimo, atrinkimo ir panaudojimo asmeniniais ir mokymosi tikslais įgūdžiai.
5. Kultūrinė kompetencija	Kultūrinės kompetencijos ugdymas yra vienas iš dviejų esminių dalyko turinio komponentų. Kultūrinis sąmoningumas ugdomas remiantis savosios tautos, Lietuvos ir regiono, Europos ir pasaulio kultūros tradicijų bei dabartinių reiškinių pažinimu, analize ir lyginimu. Mokiniai nagrinėdami literatūros ir kitų menų kūrinius, medijų tekstus, kitus kultūros reiškinius, susipažindami su kūrėjais, atsižvelgia į platesnį istorinį, kultūrinį ir sociokultūrinį kontekstą, aptaria literatūros ir kitos meninės kūrybos vertę, suvokia kultūros daugialypiškumą. Įžvelgia kalbą kaip kultūros dalį, jos elementų sąsajas su etninės kultūros ypatumais. Mokiniai aktyviai dalyvaudami mokyklos ir visuomenės kultūriniame gyvenime įgyja nuostatą saugoti ir puoselėti tradicijas ir kultūros paveldą, gerbti kultūrų įvairovę.
6. Komunikavimo kompetencija	Komunikavimo kompetencija tai viena esminių gimtosios kalbos ir literatūros dalyku ugdomų kompetencijų. Komunikavimo kompetencija grindžiama kalbine kompetencija ir kalbos pažinimu, o taip pat kalbos (kalbų) funkcionavimo visuomenėje dėsnių suvokimu ir paisymu. Net trys pasiekimų sritys – kalbėjimo, klausymo ir sąveikos, skaitymo ir teksto suvokimo, rašymo ir teksto kūrimo – ugdo pasirinkti tinkamas verbalines ir neverbalines raiškos priemones ir formas, pritaikyti pranešimą įvairioms komunikavimo situacijoms ir įvairiems adresatams, atsižvelgti į komunikavimo tikslą. Rengdami verbalinius pranešimus, pristatydami ir diskutuodami juos grupėse, mokiniai derina įvairius komunikavimo kanalus ir priemones, įvairias komunikavimo strategijas. Nagrinėdami įvairaus pobūdžio tekstus, mokiniai įgyja gebėjimus atpažinti įvairias komunikavimo intencijas, informacinius ir asmenines nuostatas išreiškiančius pranešimus, manipuliacijų priemones, patikrinti pranešimo patikimumą, interpretuoti pranešimą remiantis išplėstiniu kontekstu.

4. Pasiekimų sritys

Kiekvieno koncentro turinį sudaro santykinai atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos pasiekimų sritys:

- A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika
- B. Skaitymas ir teksto suvokimas
- C. Rašymas ir teksto kūrimas
- D. Kalbos (sistemos) pažinimas
- E. Literatūros ir kultūros pažinimas

Toks skirstymas yra santykinis, nes ugdymo procese visos šios dalys glaudžiai susijusios. Ypač svarbi yra dermė tarp visų pasiekimų sričių, kad mokinių įgūdžiai tobulėtų. Nepakankamas dėmesys kuriai nors sričiai (ar jos ignoravimas) palieka visą kalbinę veiklą menkavertę. Todėl labai svarbų yra ugdymo procese užtikrinti vidinę dalyko integraciją. Mokinys ugdosi kalbinius gebėjimus vartodamas kalbą, pažindamas kalbos sistemą ir literatūrą, suvokdamas įvairius grožinius ir negrožinius tekstus.

5. PASIEKIMŲ RAIDĄ

5.A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

- A.1. Klausyti ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raiškos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.
- A.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose (*kalbėti, replikuoti, diskutuoti*), tiksliai ir tinkamai komunikuoja (*etikos ir etiketo principai*), atsižvelgiant į tikslą, adresatą.
- A.3. Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.
- A.4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

1–2 mokymosi metai	3–4 mokymosi metai	5–6 mokymosi metai	7–8 mokymosi metai	9–10 mokymosi metai
A.1.Klauso ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinėsraiškos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.				
Klausosi nesudėtingų grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, raiškos elementus. Nusako klausomo teksto temą. Tekste esančią informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, išsako savo nuomonę apie tekstą.	Dėmesingai klausosi nesudėtingų grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, intenciją, raiškos elementus. Nusako klausomo teksto temą ir aiškiai išreikštą pagrindinę mintį. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi, išsako savo nuomonę apie tekstą.	Dėmesingai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir komentuoja jų turinį, intenciją, vertina raišką, daro apibendrinančias išvadas. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.	Sąmoningai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir vertina jų turinį, intenciją, raišką, samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.	Sąmoningai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir vertina jų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas. Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie klausomą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.

1–2 mokymosi metai	3–4 mokymosi metai	5–6 mokymosi metai	7–8 mokymosi metai	9–10 mokymosi metai
A.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose (kalbėti, replikuoti, diskutuoti), tikslingai ir tinkamai komunikuoja (etikos ir etiketo principai), atsižvelgiant į tikslą, adresatą.				
Dalyvauja dialoge, naudojami verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (papasakoti, informuoti, paaiškinti), kai yra suteikiama pagalba; laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	Dalyvauja pokalbyje, tinkamai naudojami verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz. sudominti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti). Laikosi mandagaus bendravimo susitarimo, gerbia kito nuomonę.	Girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose (pvz., interviu), tinkamai naudojami neverbalinėmis galimybėmis. Tinkamai užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Sklandžiai pasakoja, nuosekliai informuoja ir paaiškina, įtikina, remdamasis įvairių sričių žiniomis. Klausosi, supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos etiketo.	Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose (žr. mokymosi turinio apimtis), tinkamai naudojami verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis, remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz. sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, reziumuoti). Klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis, Laikosi kalbos etiketo.	Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose (žr. mokymosi turinio apimtis), tinkamai naudojami verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis, remdamasis įvairių sričių žiniomis. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz. sudominti, informuoti, paaiškinti, įtikinti, prieštarauti, apibūdinti, apibendrinti). Klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Laikosi kalbos etiketo.

1–2 mokymosi metai	3–4 mokymosi metai	5–6 mokymosi metai	7–8 mokymosi metai	9–10 mokymosi metai
A.3. Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgiant į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.				
Kalba monologu. Padedamas pristato žodžiu trumpą, rišlų tekstą konkrečia tema. Padedamas suvokia pristatymo/pranešimo situaciją ir tikslą. Kalba raiškiai, gana taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Padedamas tinkamai intonuoja sakinius.	Girdimai kalba monologu. Įvairiose situacijose pristato žodžiu rišlų tekstą konkrečia tema. Suvokia ir dažniausiai paiso pristatymo/pranešimo situacijos ir tikslo. Kalba raiškiai, gana taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	Girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose situacijose ir erdvėse sąmoningai pristato žodžiu aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema. Suvokia ir paiso komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Kalba sąmoningai, gana įtaigiai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, gana taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	Girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įvairiose situacijose ir erdvėse įvairiems adresatams sąmoningai pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema. Suvokia ir sąmoningai paiso temos, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Kalba sąmoningai, gana įtaigiai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, gana taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	Geba sąmoningai kalbėti viešai. Įvairiose situacijose ir erdvėse įvairiems adresatams sąmoningai pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema. Kalba spontaniškai, be pasirengimo trumpą aiškų tekstą gerai žinoma tema. Suvokia ir sąmoningai, aktyviai paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Kalba raiškiai, sąmoningai, įtaigiai, taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę taiko balso garsumo, tempo kaitaliojimo, intonacijos galimybes, balsu pabrėžia svarbiausias

1–2 mokymosi metai	3–4 mokymosi metai	5–6 mokymosi metai	7–8 mokymosi metai	9–10 mokymosi metai
				prasminės teksto vietas. Kalbėdamas tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Laikosi kalbos etiketo ir etikos.
A.4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.				
Taiko mokytojo rekomenduojamas klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą; remiasi ankstesnėmis žiniomis, bando ir pasitaiso.	Bando ir eksperimentuoja taikydamas įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	Parenka ir derina įvairias klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

5.B. Skaitymas ir teksto suvokimas

B.1. Skaityti ir suvokti įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgiant į skaitymo tikslą.

B.2. Išvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją, informacinę vertę.

B.3. Ieškant informacijos, tiksliai ir atsakingai naudojami įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
B.1. Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgiant į skaitymo tikslą.				
Sklandžiai ir sąmoningai skaito jo poreikiams ir galimybėms atitinkantį tekstą balsu ir tyliai. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius. Pagal nurodymus taiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	Sklandžiai ir sąmoningai skaito jo poreikiams ir galimybėms atitinkantį tekstą balsu ir tyliai. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Pagal nurodymus taiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito jo poreikiams ir galimybėms atitinkantį tekstą balsu ir tyliai. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Siekia intonacija perteikti teksto prasmę ir nuotaiką. Taiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia intonacija teksto prasmę ir nuotaiką. Pritaiko skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia intonacija teksto prasmę ir nuotaiką. Taiko asmeniškai tinkamas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B.2. Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją, informacinę vertę.				
Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją. Aptaria, kokiais žodžiais perteikiama informacija. Sieja skirtingos raiškos	Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, grupuoja ją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Sieja ir	Randa, grupuoja ir lygina tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, aiškiai išreikštus požyrius. Aptaria teksto kalbinės raiškos elementus. Sieja, palygina ir	Randa, grupuoja, lygina ir apibendrina tekste tiesiogiai pateiktą informaciją ir išreikštus požyrius. Aptaria teksto kalbinės raiškos ir stiliaus elementus ir jų	Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją ir išreikštus požyrius. Aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir galimas alternatyvas. Sieja, palygina, apibendrina ir

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
informacijos fragmentus. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, atpažįsta netiesiogiai pasakytas mintis ir jas paaiškina, kai yra suteikiama pagalba. Suformuluoja teksto temą. Tekste esančią informaciją geba susieti su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, išsako savo nuomonę.	palygina skirtingosraiškos informacijos fragmentus. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, atpažįsta netiesiogiai pasakytas mintis ir jas paaiškina, kai yra suteikiama pagalba. Suformuluoja teksto temą ir aiškiai nusakytą pagrindinę mintį. Tekste esančią informaciją geba susieti su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi, išsako savo nuomonę.	apibendrina skirtingosraiškos informacijos fragmentus. Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją ir mintis. Suformuluoja ir aptaria teksto temą ir pagrindinę mintį ar vertybes, kelia probleminius klausimus. Įžvelgia paprastus ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas, taiko mąstymo operacijas: analizę ir lyginimą. - Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.	galimas alternatyvas. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingosraiškos informacijos fragmentus. Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus ir jų prasmę. Randa ir paaiškina tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir požiūrius, įžvelgia teksto intencijas. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir visumą. Suformuluoja ir aptaria teksto temą, tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, su pagalba kelia hipotezes. Įžvelgia ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas, taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių	kritiškai vertina skirtingosraiškos informacijos fragmentus. Aptaria neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa ir paaiškina tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, požiūrius, įžvelgia teksto intencijas. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja ir aptaria teksto pagrindinę mintį, kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas. Įžvelgia loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas, taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą, apibendrinimą. Tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
			šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.	tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.
B.3. Ieškant informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.				
Nurodytame šaltinyje padedamas ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Įžvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.	Nurodytuose įvairaus pobūdžio šaltiniuose su pagalba ieško ir atrenka aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Įžvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, pradeda taikyti jos rinkimo strategijas.	Nurodytuose šaltiniuose su pagalba ir/ar savarankiškai ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Sieja, palygina ir pagal nuorodą grupuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją.	Pasirinktuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, grupuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją, kritiškai vertina informaciją, siedamas ją su kontekstu. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia	Pasirinktuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, klasifikuoja, apibendrina ir interpretuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią. Kritiškai vertina informaciją ir atpažįsta manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
		Ižvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Naudoja jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas, atpažįsta ir įvertina pasirinktos strategijos rizikas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.

5.C. Rašymas ir teksto kūrimas

D.1. Kuria įvairių tipų tekstus, laikantis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.

D.2. Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.

D.3. Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, rišlumo aspektais ir kt.).

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
C.1. Kuria įvairių tipų rišlius tekstus, laikantis žanro reikalavimų, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.				
Pagal užduotį ir nurodytą temą žodžiu ir raštu kuria trumpą tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, siedamas sakinius tekste, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.	Atsižvelgdamas į temą ir užduotį (tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją) žodžiu ir raštu kuria tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, nuosekliai plėtodamas mintį, siedamas vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamus žodžius.	Atsižvelgdamas į temą ir užduotį (tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją), žodžiu ir raštu kuria tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, taikydamas trinarę kompoziciją. Plėtoja mintį ir išskiria pastraipas. Sieja sakinius pastraipoje pasirinkdamas tinkamas elementarias rišlumo priemones.	Atsižvelgdamas į temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties tekstus atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Plėtoja mintį ir motyvuotai išskiria pastraipas. Laikosi teksto struktūros, pastraipos struktūros ir logikos, teksto rišlumo reikalavimų.	Atsižvelgdamas į temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą žodžiu ir raštu kuria įvairių tipų ir žanrų rišlius tekstus. Plėtoja mintį ir motyvuotai išskiria pastraipas. Laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros, pastraipos struktūros logikos ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje.
C.2. Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurta tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.				
Aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį). Tinkamai panaudoja	Sklandžiai, aiškiai ir dailiai rašo ranka; rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį). Tinkamai panaudoja	Sklandžiai, aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį).	Sklandžiai, aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį. Pristato	Sklandžiai, aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį. Logiškai pristato

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
mokymosi turinio apimtį).	vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.	apimtyse). Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkdami technologijas.	pasirinktą temą logiškai pateikdamas vaizdinę medžiagą skaidrėse.	pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse: grupuoja ir pateikia informaciją, pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemas ir pan.). Efektyviai naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius derindamas verbalinę ir iliustracinę medžiagą.
C.3. Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, rišlumo aspektais ir kt.).				
Kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Tobulina tekstą taikydamas mokymosi turinio apimtyse nurodytas strategijas.	Kuria sakinį ir rašytinį tekstą taikydamas teksto kūrimo strategijas. Tobulina kuriamą tekstą pagal iš anksto susitartus kriterijus.	Kurdamas ir tobulindamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo strategijas ir naudoja įvairiais informacijos šaltiniais.	Kurdamas ir tobulindamas tekstą išmano rašymo strategijas ir jomis naudojasi. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas tekstus, sėkmingai naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	Kurdamas ir tobulindamas tekstą taiko išmokus rašymo ir rengimosi kalbai principus. Nuosekliai jų laikosi. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.

5.D. Kalbos (sistemos) pažinimas

D.1. Suvokia pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptariant gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).

D.2. Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos, žodžių darybos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą.

D.3. Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina mokamų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.

D.4. Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
D.1. Suvokia pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptariant gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).				
Atpažįsta pagrindinius kalbos elementus: raides, garsus, žodžius, sakinius.	Atpažįsta kalbos vienetų ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: priskiria žodžių dalis, kalbos dalis, sakinio rūšys.	Atpažįsta kalbos sąvokas ir terminus ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius, apibūdina vientisinio ir sudėtinio sakinio struktūrą, išskiria pagrindines sakinio dalis, paaiškina jų raišką.	Formuluoja kalbos sąvokų apibrėžimus, pateikia jų pavyzdžių, vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinų sakinių struktūrą, skiria sakinio dalis, apibūdina jų raiškos būdus.	Vartoja mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria ir apibūdina kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, suvokia jų funkciją pranešime.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
D.2. Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos, žodžių darybos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą.				
Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Plėtoja žodyną, vartoja įvairių rūšių vientisinius išplėstinius sakinius.	Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taiko taisyklingus linksniavimo ir asmenavimo modelius. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius. Plėtoja žodyną, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, vartoja taisyklingas gramatines konstrukcijas.	Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Linksniuoja ir asmenuoja žodžius, turinčius netaisyklingų formų. Taisyklingai sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose. Plėtoja žodyną, atsižvelgiant į kalbinės veiklos temas, vartoja įvairių rūšių sakinius ir gramatines konstrukcijas.	Kalbinėje veikloje taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą. Naujus žodžius priskiria atitinkamiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Plėtoja žodyną, atsižvelgiant į kalbinės veiklos temas, vartoja įvairių rūšių sakinius, taiko sinonimines konstrukcijas.	Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias. Taisyklingai kalba ir rašo, laikydamasis programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Plėtoja žodyną, atsižvelgiant į kalbinės veiklos temas. Redaguodamas savo darbus, pasirenka tinkamas raiškos priemonės, transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas, atsižvelgiant į stiliaus reikalavimus.

D.3.Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina mokamų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.				
Atpažįsta savo aplinkoje skirtingas kalbas. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Atpažįsta gimtosios kalbos bendrinį ir regioninę variantą.	Atpažįsta savo aplinkoje skirtingas kalbas. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Atpažįsta gimtosios kalbos bendrinį ir regioninę variantą, gretina jų tarimo, leksikos, gramatikos skirtumus.	Padedamas stebi ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Atpažįsta ir aptaria šnekamosios kalbos požymius, nurodo jos vartojimo sferas.	Padedamas stebi ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Atpažįsta įvairius gimtosios kalbos variantus ir atmainas, aptaria tarmių ir žargonų požymius, nurodo jų vartojimo sferas.	Išvelgia kalboje istoriškai kintančius elementus. Apibūdina gimtosios kalbos giminystės ryšius. Sąmoningai stebi ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų elementus. Nurodo gimtosios kalbos unikalius požymius, atpažįsta globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.
D.4.Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.				
Padedamas susipažįsta su kalbos pažinimo strategijomis, kartoja žinomą ir naują informaciją kaip pagrindinę įsiminimo strategiją.	Padedamas susipažįsta su kalbos pažinimo strategijomis. Bando lyginti, grupuoti, pertvarkyti informaciją. Siekia geriau suprasti ir įsiminti. Pagal pateiktus kriterijus	Susipažįsta su kalbos pažinimo strategijomis ir taiko jas. Aktyviai siekia susieti naują informaciją su jau žinoma, taip pasilengvindamas naujos	Pažįsta įvairias kalbos pažinimo strategijas ir jas taiko. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo	Pažįsta ir tikslingai taiko kalbos pažinimo ir sisteminimo strategijas. Aktyviai reflektuoja savo mąstymą ir veiksmus.

	planuoja veiklą, nusistato užduočių atlikimo seką.	informacijos supratimą ir įsiminimą. Planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką, reflektuoja savo veiksmus.	veiksmus jei jie pasirodo neefektyvūs.	
--	--	--	--	--

5.E. Literatūros ir kultūros pažinimas

E.1. Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.

E.2. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.

E.3. Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
E.1. Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.				
Skaito ir aptaria nedidelės apimties baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius.	Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius ir, sieja autorius su kūriniais.	Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais.	Skaito ir aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų	Skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo įžvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
Išvardija įžymiausius autorius ir sieja juos su kūriniais.			literatūros kūrinius ir aptaria jų vertę. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Orientuojasi knygų įvairovėje ir pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į tematiką, žanrą ir autorių.	autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Suvokia literatūros raidą kaip istorinio proceso dalis, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Paaškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.
E.2. Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.				
Nusako įvykių seką; trumpai apibūdina pagrindinius kūrinio veikėjus, paaškina jų veiksmus. Randa vaizdingus žodžius ir frazes. Paaškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreiškta grožinio teksto temą; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją	Nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų veiksmus, santykius, jausmus ir mintis. Randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaškina jų reikšmę. Paaškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja grožinio teksto temą, aiškiai nusakytą pagrindinę mintį ir aiškiai	Aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį ir poelgius. Randa meninės kalbos priemones ir aptaria jų paskirtį / funkciją. Formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką; aptaria svarbiausias idėjas, aiškiai išreikštas vertybes, problemas.	Analizuoja, interpretuoja ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria jų elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę. Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus išvardytūs mokymosi turinyje. Aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas įvairius kontekstus Aptaria grožinio teksto elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę ir diskutuoja. Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus išvardytūs mokymosi turinyje. Aptaria ir paaškina

1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
nuo prozos pagal vieną nurodytą kriterijų.	išreikštas vertybes; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją, prozą ir dramą.	Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus; išvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.		grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E.3. Domisi savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.				
Stebi ir aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūros reiškinius. Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas. Dalyvauja savo klasės ir mokyklos bendruomenės gyvenime.	Stebi ir aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Skiria ir apibūdina tautinius simbolius, kultūros reiškinius ir tradicijas, aptaria jų reikšmę. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	Stebi ir aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Aptaria ir paaiškina kultūros reiškinius ir apibūdina tradicijas. Aptaria pasirinktų įžymiausių asmenybių vaidmenį bei jų darbų reikšmę. Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	Stebi ir aptaria, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę. Dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	Stebi ir aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daroma įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškiniais ir tradicijomis. Stebi ir aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas. Dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono, Lietuvos kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.

6. Mokymosi turinys (metams)

Kalbinių veiklų temos

Komunikacinei gebėjimai ugdomi tuomet, kai mokomasi vartoti kalbą situacijose, susijusiose su realiais bendravimo poreikiais. Pateiktos kalbinės veiklos temos ir situacijos apima dvi kalbos vartojimo sritis: asmeninę ir visuomeninę. Tokiu būdu siekiama užtikrinti tarpdalykinę integraciją. Programoje temos ir situacijos pateikiamos klasėmis, t. y. kiekviename lygyje kiekviena tema papildoma naujomis situacijomis ir naujomis raiškos priemonėmis.

I-IV kl.	V-VI kl.	VII-VIII kl.	IX-X kl.
1. Apie save (vardas, pavardė, amžius, išvaizda, apranga).	1. Apie save (gimtinė, šeima (šeimos šventės), draugai ir kt.).	1. Apie save (šeimos istorija, pomėgiai, mėgstami ir nemėgstami dalykai, išorinė ir vidinė charakteristika ir kt.).	1. Apie save (charakteris, būdas, nuotaikos, interesai, vertybės, veikla ir kt.).
2. Mokinio aplinka (gyvenamoji vieta, namas, butas; šeima, draugai, mokykla, klasė).	2. Mokinio aplinka (draugystė; mokyklos gyvenimas, mokymasis, popamokinė veikla).	2. Jaunimo gyvenimo gyvenimas (mokymasis, bendravimas, santykiai su bendraamžiais ir tėvais, jaunimo problemos ir kt.).	2. Jaunimo gyvenimas (mokymasis, ateities planai žmonių santykiai). Globalusis švietimas.
3. Kasdienė veikla, dienotvarkė.	3. Kasdienė veikla, namų ruošia.	3. Kasdienė veikla, darbas, renginiai ir šventės.	3. Dienos įvykiai (kasdieniai kultūros, visuomeniniai įvykiai, dabarties aktualijos).

4. Laisvalaikis, šventės, žaidimai, sportas.	4. Laisvalaikis, šventės, pramogos, pomėgiai (kinas, teatras, muzika).	4. Laisvalaikis, sporto renginiai, kultūrinis gyvenimas (kinas, teatras, koncertai, šventės, tradicijos ir kt.).	4. Laisvalaikis. Kultūra ir menas (muzika, vaizduojamasis menas, literatūra, žymiausi kultūros atstovai).
5. Maitinimasis, maisto produktai.	5. Maitinimasis, maisto gaminimas	5. Sveika mityba.	5. Maitinimasis (kavinės, restoranai)
6. Sveikata ir kūno dalys.	6. Sveikata, higiena, apsilankymas pas gydytoją.	6. Sveika gyvensena. Ligos, nelaimingi atsitikimai ir apsilankymas pas gydytoją.	6. Medicininis aptarnavimas, medicinos įstaigos.
7. Parduotuvės, pirkiniai.	7. Parduotuvės, pirkiniai, paslaugos.	7. Paslaugos ir aptarnavimas (parduotuvės, buities paslaugos).	7. Paslaugos ir aptarnavimas (šiuolaikinės ryšio priemonės, bankas, policija).
8. Susisiekimo priemonės, kelias į mokyklą ir namo.	8. Kelionės, susisiekimas.	8. Kelionės, turizmas.	8. Kelionės (miestai ir šalys, viešbučiai).
9. Gamta, metų laikai, oras. Gyvūnai, augalai.	9. Klimatas, gamta.	9. Aplinkos apsauga, kaimas ir miestas, ekologinės problemos.	9. Žmogus ir aplinka. Gyvenimo būdas mieste ir kaime. Šalies flora ir fauna. Ekologija.

10. Kalbos šalis (miestai, įdomios vietovės, žymūs žmonės).	10. Kalbos šalis (klimatas, gamta, miestai, įdomios vietovės, paminklai, žymūs žmonės).	10. Kalbos šalies kultūra ir geografija (gamtos reiškiniai, regionai, žymūs žmonės, šventės ir tradicijos).	10. Kalbos šalis (visuomenė ir valstybė, visuomeninio gyvenimo bruožai, demokratija, svarbūs istoriniai įvykiai, religijos, tradicijos, žymūs žmonės).
11. Šiuolaikinės informacinės ir kompiuterinės technologijos.	11. Šiuolaikinės informacinės ir kompiuterinės technologijos. Asmeninė korespondencija.	11. Šiuolaikinės informacinės ir kompiuterinės technologijos. Asmeninė korespondencija. Dalyvavimas forumuose. Medijų ir informacinis raštingumas.	11. Šiuolaikinių informacijos priemonių ir kitų informacinių Technologijų naudojimas mokantis kalbų. Oficialioji korespondencija. Medijų ir informacinis raštingumas.

6.A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.A.1 1 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas

Įvairių girdimų garsų, pvz., aplinkos, gamtos, muzikos skyrimas; kalbos garsų, žodžių, sakinių atpažinimas. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas emocijų išgyvenimui.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Turinio atpasakojimas savais žodžiais, pagrindinės temos įvardijimas. Emocinio santykio išsakymas. Išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Naujų žodžių ir posakių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Dalyvauja dialoge (atsako į klausimus ir pats klausia, reiškia mintis ir jausmus), naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis (pvz., mimika, judesiais).

Kalbėdamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina.

Kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirenka tinkamas kalbos priemones. Kalbos etiketo laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos susitarimų, bendravimo telefonu elgesio taisyklių laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Rišlaus kelių sakinių teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijos:

apmąsto savo kalbėjimą ir nusako, kas pasisėkė, kas – ne, ką kitą kart reikėtų daryti kitaip.

Naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: paprašo pasakyti mintį kitais žodžiais, kalbą papildyti gestais; paprašo pakartoti.

6.A.2 2 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Įvairių girdimų garsų, pvz., aplinkos, gamtos, muzikos, kalbos garsų, žodžių, sakinių (tiesioginės, klausiamosios ir skatinamosios intonacijos) skyrimas ir aptarimas. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas emocijų išgyvenimui, žinių gavimui.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, turinio atpasakojimas savais žodžiais, naudojant tinkamą raišką. Pagrindinės temos įvardijimas. Emocinio santykio išsakymas. Išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Naujų žodžių, posakių, patarlių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose, žinomose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Dalyvauja dialoge (atsako į klausimus ir pats klausia, reiškia mintis ir jausmus), naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis (pvz., mimika, judesiais).

Kalbėdamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina.

Kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirenka tinkamas kalbos priemones. Kalbos etiketo laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos susitarimų, bendravimo telefonu ir internete elgesio taisyklių laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Rišlaus trumpo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis pirmoje klasėje.

Naujos kompensavimo strategijos: klausosi pozityviai:

pasitikslinimas, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą, persakyti kitaip.

6.A.3 3 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Įvairių girdimų garsų, pvz., aplinkos, gamtos, muzikos, kalbos garsų, žodžių, sakinių (tiesioginės, klausiamosios ir skatinamosios intonacijos) aptarimas, jų paskirties nurodymas. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, išsamus turinio atpasakojimas savais žodžiais, naudojant tinkamą raišką. Pagrindinės temos, intencijos įvardijimas. Emocinio santykio išsakymas. Išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Naujų žodžių, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose, žinomose situacijose, pažįstame kontekste.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Pokalbio pradžios ir pabaigos etiketas (kreipimasis, sveikinimasis). Pokalbio inicijavimas, plėtojimas, išvengimas, kultūringas pertraukimas. Požiūrio išsakymo ir prieštaravimo etiketas. Išgirstos medžiagos komentavimas. Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus ir rišlaus teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos: klausosi pozityviai: nusiteikę suprasti;

paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis.

6.A.4 4 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Įvairių girdimų garsų (pvz., aplinkos, gamtos, muzikos) aptarimas, palyginimas su žmonių vartojama kalba. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, išsamus turinio atpasakojimas savais žodžiais, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tinkamas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Pokalbio pradžios ir pabaigos etiketas (kreipimasis, sveikinimasis). Pokalbio inicijavimas, plėtojimas, išvengimas, kultūringas pertraukimas. Požiūrio išsakymo ir prieštaravimo etiketas. Išgirstos medžiagos komentavimas. Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškiaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos: klausosi pozityviai: nusiteikia domėtis; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, perfrazuojant mintį.

6.A.5 5 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Įvairių girdimų garsų (pvz., aplinkos, gamtos, muzikos) aptarimas, palyginimas su žmonių vartojama kalba. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Išsamus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi. Tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Interviu. Planavimas, pasirengimas: tikslo apibrėžimas, temos ir respondento pasirinkimas, susisiekimas su pašnekovu, vietos, laiko ir formos nustatymas (pvz., interviu-dialogas, interviu-monologas, interviu-pasakojimas), medžiagos pasirinktai temai ir apie respondentą iš įvairių šaltinių studijavimas, klausimų paruošimas.

Žodinio interviu užrašymas raštu, redagavimas, iliustravimas (pvz., nuotraukos, vaizdai, iliustracijos), teksto derinimas su kalbintu asmeniu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškiaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos tekstų skaitymą įvairiu tempu.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

parodo kalbėtojų (žodiniu ir nežodiniu būdu), kad jo klausosi. Pvz., savais žodžiais išsako tai, ką kalbėtojas sako, rodydamas savo supratimą (pvz., *Taigi, kaip aš suprantu, tai, kas nutiko, buvo...?*), vartoja pritarimo teiginius (pvz., galvos linktelėjimu, žodžiais: *Tai smagu... Gerai... Nuostabu... ir pan.*).

6.A.6 6 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Įvairių girdimų garsų (pvz., aplinkos, gamtos, muzikos) aptarimas, palyginimas su žmonių vartojama kalba. Žodinės ir nežodinės informacijos panaudojimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Išsamus ir nuoseklus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi, lyginimas, įvertinimas pagal nurodytas kriterijus. Tiesioginės ir perkeltinės žodžių reikšmės, posakių, patarlių, frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Interviu. Planavimas, pasirengimas: tikslo apibrėžimas, temos ir respondento pasirinkimas, susisiekimas su pašnekovu, vietos, laiko ir formos nustatymas (pvz., interviu-dialogas, interviu-monologas, interviu-pasakojimas), medžiagos pasirinktai temai ir apie respondentą iš įvairių šaltinių studijavimas, klausimų paruošimas.

Žodinio interviu užrašymas raštu, redagavimas, iliustravimas (pvz., nuotraukos, vaizdai, iliustracijos), teksto derinimas su kalbintu asmeniu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu.

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimasis strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją.

6.A.7 7 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, įžvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi, lyginimas, įvertinimas pagal nurodytas kriterijus, faktų ir nuomonių skyrimas, išvadų padarymas. Vaizdingų žodžių ir frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Diskusija. Tiesos siekimas, prieštaravimas, sutarimas. Požiūrio išsakymas, diskutavimas konkrečia tema, prieštaravimas, savo pozicijos pagrindimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Reziümavimas to, kas buvo išgirsta, ir tinkamų klausimų uždavimas.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Savos nuomonės reiškimas ir jos paaiškinimas, susitarimas, bendro sprendimo priėmimas.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškiaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis.

Informacinės kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

klausosi dėmesingai reikšmingos informacijos atrankai,

atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo.

6.A.8 8 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendradarbiavimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje).

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su savo patirtimi, lyginimas, kritinis vertinimas, faktų ir nuomonių skyrimas, išvadų padarymas. Vaizdingų žodžių ir frazių paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turtinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Diskusija. Tiesos siekimas, prieštaravimas, sutarimas. Požiūrio išsakymas, diskutavimas konkrečia tema, prieštaravimas, savo pozicijos pagrindimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Režiumavimas to, kas buvo išgirsta, ir tinkamų klausimų uždavimas.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Savos nuomonės reiškimas ir jos paaiškinimas, susitarimas, bendro sprendimo priėmimas.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internete) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., nuotraukomis, skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis, įvairiomis kalbomis.

Informacinės kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Naudojimasis strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse.

Naujos kompensavimo strategijos:

klausosi sąmoningai reikšmingos informacijos atrankai,

atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, ją naudoja strategijų tobulinimui.

6.A.9 9 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendradarbiavimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje). Informacijos siejimas, paskirties ir naudos supratimas.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Argumentuotas savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su asmenine patirtimi, kontekstu, lyginimas, faktų ir nuomonių skyrimas, kritinis vertinimas, atsižvelgiant į informacijos patikimumą, pagrįstumą, išvadų darymas, apibendrinimas. Vaizdingų, tarptautinių žodžių ir frazių, citatų paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Debatai. Diskutavimas konkrečia tema, požiūrio išsakymas, savo pozicijos pagrindimas faktais, duomenimis, gyvenimo pavyzdžiais, tinkamų klausimų kėlimas, argumentų atrėmimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Konkretus, nuoseklus ir logiškas apibendrinimas to, kas buvo išgirsta, įtikinimas savo pozicijos teisumu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internetinėse pokalbių svetainėse) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, debatuose, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai panaudojant švairakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis, įvairiomis kalbomis, parodytą įvairius jausmus, emocijas.

Įtikinamos kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Visų žemesnėse klasėse pažintų strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose.

6.A.10 10 klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Žodinės ir nežodinės (girdimų garsų) informacijos apdorojimas, panaudojimas ir kaupimas žinių gavimui, emocijų išgyvenimui, pasaulio pažinimui, bendradarbiavimui, komandos kūrimui, bendravimui su kitais žmonėmis įvairiose komunikavimo situacijose (oficialioje ir neoficialioje). Informacijos siejimas, paskirties ir naudos supratimas.

Amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų klausymas iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Glaustus turinio atpasakojimas, nenukrypsant nuo temos, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką. Argumentuotas savo nuomonės išsakymas, išgirstos informacijos siejimas su asmenine patirtimi, kontekstu, lyginimas, faktų ir nuomonių skyrimas, kritinis vertinimas, atsižvelgiant į informacijos patikimumą, pagrįstumą, išvadų darymas, apibendrinimas. Vaizdingų, tarptautinių žodžių ir frazių, citatų paaiškinimas, įsidėmėjimas žodyno turinimui. Tikslingas jų vartojimas įprastose ir naujose situacijose.

Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Debatai. Diskutavimas konkrečia tema, požiūrio išsakymas, savo pozicijos pagrindimas faktais, duomenimis, gyvenimo pavyzdžiais, tinkamų klausimų kėlimas, argumentų atrėmimas. Žodinės diskusijos teiginių pasižymėjimas raštu. Reziūmavimas to, kas buvo išgirsta, įtikinimas savo pozicijos teisumu.

Kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., dėmesys veido išraiškai, gestams) laikymasis.

Pašnekovo gerbimas. Kalbos etiketo (bendravimo telefonu, internetinėse pokalbių svetainėse) ir bendradarbiavimo (pvz., pokalbio, interviu, diskusijoje, ginče, debatuose, komandinio darbo) laikymasis.

Sakytinio teksto pristatymas.

Pristatymas, jo situacija ir tikslai: kam, kas ir kodėl pristatoma.

Aiškaus, rišlaus ir vaizdingo teksto kalbinėmis temomis kūrimas ir pristatymas, paremtas, pvz., skaidrėmis.

Artikuliacijos lavinimas, pvz., pratimai taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis, įvairiomis kalbomis, parodytą įvairius jausmus, emocijas.

Įtikinamos kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.

Tikslingas retorinių (leksinių, sintaksinių) ir neverbalinių raiškos priemonių vartojimas.

Kalbos (pranešimo) planavimas, rengimas ir sakymas.

Viešosios kalbos komponavimas atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui.

Žodyno, kalbėjimo tempo, garsumo, intonavimo, vaizdinės medžiagos, neverbalinės raiškos tinkamumas.

Vaizdinės medžiagos ir įvairialypės terpės priemonių naudojimas.

Pastabų žymėjimasis klausant sakomos kalbos (pranešimo).

Klausimų uždavimas kalbėtojui. Reikiamos informacijos ir šaltinių užsirašymas (klausant). Klausomo arba stebimo ir klausomo teksto turinio, raiškos, poveikio klausytojui ir kalbėjimo kultūros vertinimas. Išklaustytos kalbos apibendrinimas ir interpretavimas (žodžiu).

Klausymosi ir kalbėjimo strategijų taikymas.

Visų žemesnėse klasėse pažintų strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose.

6.B. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.B.1 1 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Garso ir raidės ryšys. Trumpų ir nesudėtingų tekstų skaitymas skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniams balsu ir tyliai. Garsų tarimas, žodžių kirčiavimas, sakinių intonavimas. Skaitymo strategijos: skaitymas dar kartą; atsakinėjimas į klausimus; neaiškių žodžių reikšmės patikslinimas; teksto ir iliustracijų siejimas.

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės informacijos supratimas. Teksto tema. Informacijos siejimas su žiniomis iš kitų šaltinių. Nuomonės apie tekstą formulavimas, reiškimas ir pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius ir interesus atitinkantys negrožiniai tekstai: informaciniai ir medijų tekstai (pvz., skelbimai, instrukcijos, tvarkaraštis, filmas, paveikslėlių istorija, animacija, enciklopedijos). Knygų ir tekstų įvairovė. Namų ir klasės biblioteka.

6.B.2 2 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Trumpų ir nesudėtingų tekstų skaitymas balsu ir tyliai. Trumpų tekstų skaitymas vaidmenimis. Naudojimas strategijomis, pažintomis pirmoje klasėje. Naujos strategijos: pavadinimo aiškinimasis; kitų klausinėjimas; iliustravimas; žodinės ir nežodinės informacijos siejimas. Knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos).

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos radimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai. Svarbiausios detalės, faktai, veiksmų seka. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius ir interesus atitinkantys negrožiniai tekstai: informaciniai ir medijų tekstai (pvz., atsiminimai, laiškai, filmas, paveikslėlių istorija, elektroninis tekstas, animacija, enciklopedijos). Mokyklinė biblioteka. Naudojimosi biblioteka taisyklės.

6.B.3 3 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas. Skaitymo tempo pasirinkimas, pauzių darymas, loginiai kirčiai. Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse. Naujos strategijos: į akis krintančios informacijos (ilustracijos, pavadinimas ir kt.) peržvelgimas; turimų žinių prisiminimas; kitų ir savęs klausinėjimas; žodžių reikšmės patikslinimas (klausiant, žodynuose); savo įspūdžio fiksavimas simboliais.

Knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas).

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos siejimas ir palyginimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, tiesiogiai pasakyta pagrindinė mintis. Svarbiausios detalės, faktai, veiksmų seka. Teksto prasminės dalys. Informacijos siejimas su žiniomis iš kito šaltinio. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete: dalykiniai, informaciniai ir medijų tekstai (pvz., filmas, reklama, skelbimas, sveikinimai, spaudos straipsniai, komiksai, elektroninis tekstas, animacija, žemėlapis, nesudėtingos schemos, instrukcijos). Mokyklinė biblioteka.

6.B.4 4 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas. Skaitymo būdo ir tempo pasirinkimas. Naudojimas strategijomis, pažintomis žemesnėse klasėse. Naujos strategijos:

hipotezių kūrimas (apie ką gali būti tekstas); nuolatinis apmąstymas, ar suprantu prasmę; reikšmingų žodžių, minčių radimas arba žymėjimas. Knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai).

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos siejimas ir palyginimas. Grožiniai ir negrožiniai tekstai. Teksto tema, raktiniai žodžiai, tiesiogiai pasakyta pagrindinė mintis. Svarbiausios detalės, faktai, veiksmų seka, priežasties ir pasekmės ryšys. Plano sudarymas. Informacijos iš dviejų skirtingų šaltinių siejimas su žiniomis. Nuomonės apie tekstą formulavimas, pagrindimas remiantis asmenine patirtimi.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų tekstai (pvz., filmas, reklama, skelbimas, komiksai, spaudos straipsniai, elektroninis tekstas, animacija, žemėlapis, nesudėtingos schemas, instrukcijos). Biblioteka už mokyklos ribų.

6.B.5 5 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas. Taisyklingas garsų tarimas, žodžių kirčiavimas, sakinių intonavimas. Skaitymo būdo ir tempo pasirinkimas, pauzių darymas, loginiai kirčiai. Skaitymo strategijos: pavadinimo aiškinimasis; hipotezių kūrimas (apie ką gali būti tekstas); turimų žinių prisiminimas; nuolatinis apmąstymas, ar suprantu prasmę; reikšmingų žodžių, minčių radimas ir žymėjimas; žodžių reikšmės patikslinimas (klausiant, tradiciniuose ir skaitmeniniuose žodynuose); klausimų kėlimas; laiko juostos, minčių žemėlapio ir kitų nesudėtingų schemų sudarymas.

Savo nuomonės, įspūdžio fiksavimas simboliais; žodinės ir nežodinės informacijos siejimas. Knygos sandara.

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas ir grupavimas. Informacijos šaltinio patikimumas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, priežasties ir pasekmės ryšys. Informacijos siejimas su žiniomis iš kelių skirtingų šaltinių. Raiškos priemonės, jų kuriama prasmė. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas. Plano sudarymas (paprasto ir sudėtinio (išplėstinio)).

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete ir viešojoje erdvėje: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., filmas, reklama, komiksai, interviu, elektroninis tekstas, dainovaizdis, vaikų literatūros ekranizacijos, žemėlapis, nesudėtingos schemas). Biblioteka už mokyklos ribų.

6.B.6 6 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškusis skaitymas. Taisyklingas garsų tarimas, žodžių kirčiavimas, sakinių intonavimas. Skaitymo būdo ir tempo pasirinkimas, pauzių darymas, loginiai kirčiai. Naudojimas strategijomis, pažintomis penktoje klasėje. Naujos strategijos: hipotezių kūrimas (apie ką gali būti tekstas) ir būdų jas patikrinti ieškojimas; turimų žinių prisiminimas ir siejimas su nauja informacija; reikšmingų žodžių, minčių radimas (minčių išrašymas ir komentarų rašymas).

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas ir grupavimas. Informacijos šaltinio patikimumo vertinimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Informacijos siejimas su žiniomis iš kelių skirtingų šaltinių. Raiškos priemonės, jų prasmės. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas. Plano sudarymas (paprasto ir sudėtinio (išplėstinio)).

Teksto, dailininkų iliustracijų, spektaklio, filmo palyginimas.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., filmas, reklama, komiksai, interviu, reportažas, elektroninis tekstas, dainovaizdis, vaikų literatūros ekranizacijos, spektakliai, žemėlapis, nesudėtingos schemas). Biblioteka už mokyklos ribų.

6.B.7 7 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas kaip prasmės pateikimo būdas. Skaitymo strategijų (skaitymo rūšies (apžvalginis, atrenkamasis) pasirinkimas, svarbios informacijos pasižymėjimas, žodžių reikšmės patikslinimas tradiciniuose ir skaitmeniniuose žodynuose, žinyuose) taikymas.

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas ir apibendrinimas. Informacijos šaltinio patikimumo vertinimas. Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis, hipotezės kėlimas. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Teksto vertės aptarimas, problemų refleksija. Nuomonės apie tekstą formulavimas ir pagrindimas.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams (jaunimui ir plačiajai visuomenei) skirti tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinyų straipsniai, dienoraščiai, atsiminimai; reklama, nesudėtingos schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Skaitmeninė biblioteka.

6.B.8 8 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškusias skaitymas kaip prasmės ir nuotaikos pateikimo būdas. Skaitymo strategijų (skaitymo rūšies (apžvalginis, atrenkamasis, analitinis) pasirinkimas, svarbios informacijos pasižymėjimas, reikšmingų žodžių, minčių radimas (minčių išrašymas, pabraukimas, tezių formulavimas), įvairių schemų sudarymas) taikymas.

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas ir apibendrinimas. Teksto tema, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Teksto vertės aptarimas, problemų refleksija. Nuomonės apie tekstą formulavimas. Informacijos šaltinio patikimumas, informacijos objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“.

Skaitymi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitymi platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams (jaunimui ir plačiajai visuomenei) skirti tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, diskusiniai ir mokslo populiarieji straipsniai, dienoraščiai, atsiminimai; reklama, nesudėtingos schemos, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

6.B.9 9 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškusias skaitymas kaip individualaus suvokimo išraiškos būdas. Žodinės ir vaizdinės, grafinės medžiagos siejimas. Visų pažintų žemesnėse klasėse strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose (pvz., konspektavimas, schemų sudarymas, hipotezių kėlimas ir tikrinimas, teksto supratimo aptarimas ir kt.).

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas, kritiškas vertinimas ir apibendrinimas. Teksto tema, pagrindinė mintis, išvadų darymas. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Tekstų tipai, žanrai. Raiškos

priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Nuomonės apie tekstą formulavimas. Informacijos šaltinio patikimumas, informacijos objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“. Žiniasklaidos paskirtis ir ypatybės.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi įvairių socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairaus pobūdžio tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žurnų straipsniai, diskusiniai, polemikai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laišakai, įvairūs skaitmeniniai žodynai; reklama, schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Žiniasklaidos žanrai.

6.B.10 10 klasė

Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Įgytų skaitymo technikų ir strategijų taikymas ir tobulinimas įvairiuose naujuose kontekstuose (pvz., konspektavimas, schemų sudarymas, hipotezių kėlimas ir tikrinimas, teksto supratimo aptarimas ir kt.).

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Tiesioginės ir netiesioginės informacijos ir teksto intencijos atpažinimas. Skirtingos raiškos informacijos iš kelių įvairių šaltinių siejimas, palyginimas, grupavimas, kritiškas vertinimas ir apibendrinimas. Teksto tema, pagrindinė mintis, išvadų darymas. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, aiškiai išreikšta nuomonė, priežasties ir pasekmės ryšys. Teksto temos, problemos, idėjų ir vertybių apibendrinimas. Tekstų tipai, žanrai. Raiškos priemonių atpažinimas, jų prasmės ir tikslingumo aiškinimasis. Teksto vertės aptarimas, problemų refleksija. Nuomonės apie tekstą formulavimas. Informacijos šaltinio patikimumas, informacijos objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“. Manipuliacijų ir propagandos apraiškos. Autorių teisės ir jų saugumas. Žiniasklaidos paskirtis ir ypatybės.

Skaitomi verbaliniai ir neverbaliniai tekstai ir informacijos šaltiniai.

Skaitomi įvairių socialinį kultūrinį kontekstą apimantys gana abstrakčios tematikos įvairaus pobūdžio tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žurnų straipsniai, diskusiniai, polemikai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laišakai, įvairūs skaitmeniniai žodynai; reklama, schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Žiniasklaidos žanrai.

6.C. Rašymas ir teksto kūrimas

6.C.1 1 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Paaikškinimas, kas pavaizduota paveikslėlyje. Kelių paveikslėlių paaikškinimų siejimas į rišlų tekstą, vartojant žodžius, išreiškiančius įvykių seką ir vietą.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Atsakymas į klausimą pilnu sakiniu. Trumpas informacinis tekstas (žodžiu). Trumpas pasakojimas (žodžiu) pagal kelių paveikslėlių seką.

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Raidžių rašymas ir jungimas. Didžioji ir mažoji raidė.

Žodžio, sakinio rašymas. Didžioji raidė sakinio pradžioje. Žinomų ir vartojamų žodžių rašyba. Minkštųjų priebalsių užrašymas.

6.C.2 2 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Trinarė pasakojimo struktūra. Įžanga, dėstymas, pabaiga, jų turinys.

Leksika, padedanti išreikšti įvykių seką, laiką ir vietą.

Pasakojimas pagal planą, perskaitytą tekstą ir (ar) paveikslėlių seriją.

Informacijos apie daiktų ypatybes užrašymas (pasirengimas aprašymui).

Laiško struktūra (kreipinys, vietovė, data, atsisveikinimas, parašas) ir rašymas pagal pavyzdį.

Kvietimo redagavimas.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Trumpas informacinis tekstas (žodžiu ir raštu). Pasakojimas. Trumpas laiškas. Kvietimas. Sveikinimai (lenk. *życzenia*).

Kūrybiniai bandymai (pvz., pasaka, eilėraštis ir pan.)

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Aiškūs žodžių ir sakinių rašymas.

Pagrindinės rašybos taisyklės (didžioji ir mažoji raidė, dalelytės *ne* rašymas, minkštieji priebalsiai, žodžiai su specifiniais kalbos rašto ženklais¹) ir pavyzdžių nagrinėjimas. Naujų žodžių rašyba (plėtojant leksiką).

Kūrinio pavadinimo užrašymas. Adreso rašymas. Dažniausiai vartojamų santrumpų rašymas. Skaičių žodinis užrašymas.

6.C.3 3 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Trinarė pasakojimo struktūra. Įžanga (užuomazga), dėstymas (veiksmo vystymasis, kulminacija), pabaiga (atomazga).

Trinarė aprašymo struktūra. Įžanga, dėstymas, pabaiga.

Sakinių siejimas. Leksikos vartojimas siekiant teksto rišlumo (sinonimai, antonimai, įvardžiai ir kt.).

Leksika, padedanti aprašyme išreikšti vietą erdvėje ir erdvės tvarką, aptarti ir grupuoti objektų ypatingus bruožus ir detales.

Aiškinamojo teksto kūrimas pagal modelį: klausimas – atsakymas.

Klausimų sudarymas, ruošiantis interviu. Atsakymas į klausimą keliais sakiniais.

¹ Pvz., baltarusių:; lenkų: *ó, u, rz, ż, q, ę, ch, h*; rusų:

Tekstų rūšys ir žanrai.

Pasakojimas. Konkretaus objekto aprašymas. Trumpas aiškinamasis tekstas.

Dienoraštis. Įrašas (lenk. *notatka*). Elektroninis laiškas. Sveikinimai (lenk. *życzenia i gratulacje*). Skelbimas.

Kūrybiniai bandymai (pvz., dienoraštis, eilėraštis ir pan.)

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Dailus ir aiškus rašymas. Trumpų tekstų rašymas kompiuteriu. Rankraščio parengimas pateikimui. Paraštės.

Pagrindinės rašybos taisyklės (...) ir jų taikymas, rašant sakinį ir trumpą tekstą.

Sudurtinių žodžių rašyba. Datos rašymas, sutrumpinimų rašymas. Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų).

Iliustracijos parinkimas teksto fragmentui. Teksto prezentacijos su atitinkančiomis iliustracijomis parengimas.

Informacijos pateikimas minčių žemėlapyje, lentelės forma.

6.C.4 4 klasė**Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.**

Pastraipa. Pastraipos pagrindinė mintis. Sakinių siejimas pastraipoje.

Leksikos ir gramatinių formų vartojimas siekiant teksto rišlumo.

Dominuojantis įspūdis ir detalės aprašyme.

Aiškinamojo teksto kūrimas pagal modelius: klausimas – atsakymas, teiginys – pavyzdys.

Nuomonės išreiškimas ir paaiškinimas.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Paveikslo, žmogaus aprašymas. Aiškinamasis tekstas. Žinutė. Neoficialus laiškas. Sveikinimai, linkėjimai (lenk. *życzenia i gratulacje, pozdrowienia*). Kūrybiniai bandymai (pvz., eilėraštis, pasakojimas ir pan.).

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Sklandus ir aiškus rašymas ranka ir kompiuteriu.

Pagrindinių rašybos taisyklių automatinis taikymas (dažniausių atvejų). Pagrindinės rašybos taisyklės ir jų taikymas rašant tekstą. Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Iliustracijų parinkimas tekstui. Informacijos pateikimas ir grupavimas minčių žemėlapyje, lentelės forma.

6.C.5 5 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Trinarė teksto struktūra. Teksto temos nagrinėjimas. Teksto planavimas. Rašymas pagal planą.

Esminė informacija ir detalės sakinyje, pastraipoje, tekste. Pastraipos pagrindinė mintis.

Leksikos ir gramatinių formų vartojimas pastraipos ir teksto rišlumui pasiekti. Rišlaus teksto kūrimas remiantis planu, iliustracija, lentele ir pan.

Teksto su tiesiogine ir netiesiogine kalba kūrimas. Atpasakojimas. Pasakojimas pirmuoju ir trečiuoju asmeniu. Aiškinamojo teksto kūrimas pagal anksčiau pažintus modelius. Dominuojantis įspūdis ir detalės aprašyme. Tinkamų detalių parinkimas ir rūšiavimas.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Iliustracijos, paveikslo, gamtos reiškinių, aplinkos aprašymas.

Pranešimas apie įvykius. Dienoraštis. Atpasakojimas. Dalykinis tekstas. Instrukcija. Kvietimas. Skelbimas.

Kūrybiniai bandymai (pvz., pasakojimas, eilėraštis, afiša, scenarijus, dienoraštis ir kt.).

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas. Kompiuterinis rašymas.

Pagrindinių rašybos taisyklių automatiškas taikymas (dažniausių atvejų) rašant tekstą. Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų).

Iliustracijų parinkimas teksto fragmentams. Informacijos pateikimas ir grupavimas minčių žemėlapiu, lentelės forma. Citata. Pavienių citatų įterpimas į tekstą.

6.C.6 6 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Pasiruošimas teksto kūrimui. Teksto kūrimo eiga.

Medžiagos atranka, informacijos ir pavyzdžių parinkimas ir pateikimas.

Pastraipos tema ir vidinis rišlumas.

Rišlaus teksto kūrimas remiantis planu, schema, minčių žemėlapiu, lentele ir pan. Grafiniai teksto rišlumo požymiai (pavadinimas, pastraipos, skyrybos ženklai: dvitaškis, brūkšnys, skliausteliai).

Aiškinamojo teksto kūrimas pagal modelius: žinoma – nežinoma, neigimas – teigimas ir anksčiau pažintus modelius. Apibrėžimų formulavimas pagal pavyzdį.

Teksto atpasakojimo principai ir eiga. Teksto su tiesiogine ir netiesiogine kalba atpasakojimas.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Pasakojimas ir atpasakojimas su tiesioginės ir netiesioginės kalbos elementais. Žmogaus aprašymas pasirinktame fone (aplinkoje). Charakteristika.

Aiškinamasis tekstas. Sveikinimai, linkėjimai. Dedikacija. Padėka. Instrukcija. Ataskaita (perskaitytos knygos, dalyvavimo įvykyje ir pan.).

Kūrybiniai bandymai.

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas. Sklandus kompiuterinis rašymas. Teksto išdėstymas puslapyje.

Pagrindinių rašybos taisyklių automatiškas taikymas rašant tekstą.

Naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Knygos bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai.

Iliustracijų parinkimas teksto fragmentams. Informacijos pateikimas, grupavimas ir informacijos elementų ryšių pavaizdavimas minčių žemėlapiu, lentelės, schemos forma. Citata. Citatų įterpimas į tekstą.

6.C.7 7 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Temos nagrinėjimas ir potemių išskyrimas. Pagrindinė mintis ir jos sudedamosios dalys. Teksto struktūros planavimas. Loginiai ryšiai tarp teksto dalių.

Medžiagos atranka teksto kūrimui. Pavyzdžių, argumentų parinkimas ir pateikimas.

Teksto rišlumas. Leksikos ir gramatinių formų vartojimas sakiniams / teksto fragmentams / pastraipos susieti (pvz., sinonimai, antonimai, įvardžiai, jungtukai). Grafiniai teksto rišlumo požymiai.

Samprotaujamojo rašinio trinarė struktūra. Samprotavimo teksto kūrimas remiantis analize, lyginimu, klasifikacija ar (ir) pagal anksčiau pažintus aiškinimo modelius.

Viešos kalbos tikslas ir struktūra. Glaustasis ir smulkusis atpasakojimas. Teksto redagavimas pagal pateiktus kriterijus.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Paveikslo aprašymas ir interpretavimas. Vidinių išgyvenimų, situacijos aprašymas. Literatūrinio veikėjo charakteristika. Trumpas samprotavimo rašinys. Trumpa vieša kalba. Informacinis užrašas. Asmeninis laiškas. Elektroninis laiškas.

Kūrybiniai bandymai.

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas taikant rašybos taisykles. Sklandus kompiuterinis rašymas. Teksto estetiškas išdėstymas puslapyje. Kompiuterinis teksto redagavimas (šrifto dydis ir tipas, šriftų tipai, tarpai tarp eilučių, tarpas ir t. t.).

Naujų žodžių, sudėtinių pavadinimų ir jų gramatinių formų, priešdėlių ir priesagų, sutrumpinimų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Paveikslo, filmo bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai.

Įvairios iliustracinės medžiagos siejimas su teksto fragmentais. Citavimas. Informacijos pateikimas, grupavimas ir informacijos elementų santykių pavaizdavimas pasirinkta verbaline arba neverbaline forma.

6.C.8 8 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Samprotaujamojo rašinio temos nagrinėjimas; kuriamo teksto temos vientisumas. Pagrindinė mintis: tezė / hipotezė. Pagrindinės minties suskirstymas į teiginius. Teksto planavimas. Argumentavimo teksto struktūra.

Argumentų parinkimas ir pateikimas.

Teksto rišlumo paisymas. Leksikos ir gramatinių formų vartojimas sakiniams / teksto fragmentams / pastraipos susieti (pvz., sinonimai, antonimai, įvardžiai,rieveksmiai, jungtukai, žodžių tvarka sakinyje).

Minčių ir nuomonės reiškimas rišliu tekstu.

Teksto redagavimas pagal kriterijus.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Skulptūros, fotografijos aprašymas. Lyginamoji charakteristika. Anotacija. Recenzija. Trumpas samprotavimo rašinys. Trumpa vieša kalba. Prašymas. Gyvenimo aprašymas (CV). Asmeninis laiškas. Elektroninis laiškas.

Kūrybiniai bandymai.

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas taikant rašybos ir kalbos kultūros taisykles. Teksto estetiškas ir logiškas išdėstymas puslapyje. Sklandus kompiuterinis rašymas. Kompiuterinis teksto redagavimas.

Greitas rašymas, taikant santrumpas ir sutrumpinimus, simbolius ir kitas strategijas.

Rašybos taisyklių taikymas. Naujų žodžių, pavadinimų ir jų gramatinių formų rašyba (plėtojant leksiką ir mokantis gramatikos pagrindų). Elektroninio ištekliaus bibliografinis aprašymas. Skulptūros, fotografijos bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai.

Įvairios iliustracinės medžiagos panaudojimas kuriant ir pateikiant tekstą. Teksto ir iliustracijų išdėstymas puslapyje.

6.C.9 9 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

Kuriamo teksto forma / žanras, tikslas ir adresatas. Temos nagrinėjimas ir medžiagos atranka.

Argumentų tipai. Argumentavimo ir įtikinimo būdai. Kontrargumentai.

Kitų žmonių požiūrių ir nuomonių aiškus perteikimas. Savo nuomonės pateikimas ir argumentavimas.

Tikslingas aprašymo, pasakojimo elementų ir citatų vartojimas samprotavimo tekste ir viešojoje kalboje.

Žodyno ir įvairių gramatinių konstrukcijų vartojimas redaguojant, taisant ir tobulinant tekstą, siekiant teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Samprotavimo rašinys. Vieša kalba. Anotacija (knygos, kito kūrinio). Biografinė žinutė (lenk. *biogram*). Nesudėtingo mokslo populiarinimo teksto santrauka. Asmeninis laiškas. Elektroninis laiškas. Motyvacinis laiškas.

Kūrybiniai bandymai, pvz., straipsnis, scenarijus, dienoraštis, tinklaraštis, eilėraščiai, dainų tekstai ir pan.).

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

Sklandus, aiškus ir taisyklingas rašymas. Sklandus kompiuterinis rašymas. Greitas rašymas, taikant planą, santrumpas, sutrumpinimus, simbolius ir kitas strategijas. Kompiuterinis teksto redagavimas. Įvairios iliustracinės medžiagos tinkamas panaudojimas.

Rašybos, skyrybos ir kalbos kultūros taisyklių taikymas.

Bibliografinis šaltinių aprašas.

6.C.10 10 klasė

Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

9 klasės medžiagos kartojimas ir gilinimas.

Loginių ryšių tarp teksto dalių rūšys: chronologinis, priežasties – pasekmės, situacija – vertinimas, epizodas – refleksija, bendra – detalė). Argumentų ir kontrargumentų seka tekste. Tikslingas aprašymo, pasakojimo, atpasakojimo, charakteristikos elementų ir citatų vartojimas samprotavimo tekste ir viešojoje kalboje.

Kalbos pažinimo žinių, žodyno ir įvairių gramatinių konstrukcijų vartojimas redaguojant, taisant ir tobulinant tekstą, siekiant teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo.

Tekstų rūšys ir žanrai.

Samprotavimo rašinys. Straipsnis. Recenzija. Nesudėtingo mokslo populiarinimo teksto santrauka. Vieša kalba. Anotacija.

Kūrybiniai bandymai.

Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.

9 klasės medžiagos kartojimas ir gilinimas.

6.D. Kalbos (sistemos) pažinimas

6.D.1 1 klasė

Fonetika ir tarimas

Garsas ir raidė. Taisyklingas garsų žymėjimas raidėmis. Abėcėlė, raidžių pavadinimai. Balsiai ir priebalsiai. Skardieji ir duslieji, kietieji ir minkštieji priebalsiai.

Skiemuo. Žodžio skirstymas į skiemenis.

Žinomų ir vartojamų žodžių tarimas ir kirčiavimas.

Skirtumai tarp tarimo ir rašybos.

Sakinio intonacija.

Leksika ir žodžių daryba

Žodis ir reikšmė.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Žodžiai, reiškiantys daiktų, asmenų, veiksmų ir požymių pavadinimus.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinis sakinys.

Tiesioginiai, klausiamieji, skatinamieji, šaukiamieji sakiniai.

Skyrybos ženklai sakinio gale: taškas, klaustukas, šauktukas.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Vartojamos Lietuvoje kalbos. Leksikos ir rašto skirtumų pavyzdžiai.

6.D.2 2 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškusis skaitymas ir kalbėjimas.

Balsių ir priebalsių taisyklingas ir raiškus tarimas ir žodžių kirčiavimas.

Balsių ir priebalsių skirstymas (pvz., skardieji ir duslieji, kietieji ir minkštieji).

Sakinio intonacija.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Žodžio šaknis.

Sinonimų ir antonimų vartojimas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardžio reikšmė ir gramatinės kategorijos: giminė, vienaskaita ir daugiskaita.

Būdvardžio reikšmė.

Veiksmažodžio reikšmė.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinių ir išplėstinių sakinių sudarymas vartojant klausimus.

Klausiamųjų sakinių sudarymas.

Būdvardžių ir daiktavardžių derinimas gimine ir skaičiumi.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Bendrinė kalba ir regioninis gimtosios kalbos variantas. Leksikos skirtumų pavyzdžiai.

6.D.3 3 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškuisis grožinio teksto skaitymas.

Balsių ir priebalsių taisyklingas ir raiškus tarimas ir žodžių kirčiavimas.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Žodžio sandara: šaknis, priešdėlis, priesaga ir galūnė.

Daugiareikšmiai žodžiai. Tiesioginė ir perkeltinė reikšmė.

Aiškinamasis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos žodynas. Abėcėlinė žodžių tvarka.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Taisyklingų daiktavardžių ir būdvardžių formos. Linksnių pavadinimai ir klausimai.

Kamienas ir galūnė.

Prielinksnių vartojimas.

Bendratis. Veiksmažodžių (esamojo, būtojo ir būsimojo laiko) asmenavimas.

Asmeniniai įvardžiai (išrinkti linksniai).

Prieveiksmis.

Skaitvardžiai. Skaičiai ir datos.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinių ir išplėstinių sakinių sudarymas.

Pagrindinės vientisinio sakinio dalys: tarinys (išreikštas asmenuojamąja veiksmažodžio forma) ir veiksnys (išreikštas daiktavardžio vardininku).

Būdvardžių ir daiktavardžių derinimas gimine, skaičiumi ir linksniu.

Kreipinys, jo forma ir skyrybos būdai (kablelis, šauktukas).

Kalba kaip socialinis reiškiny

Bendrinė kalba ir regioninis gimtosios kalbos variantas. Leksikos, tarimo ir gramatikos (pvz., giminės) skirtumai.

6.D.4 4 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškusis grožinio teksto skaitymas. Eilėraščio intonacija ir ritmas.

Kalba ir raštas.

Balsių supanašėjimas. Skardžiųjų priebalsių suduslėjimas.

Būdinga kalbai priebalsių ir (ar) balsių kaita.

Taisyklingas žodžių kirčiavimas.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Šaknies balsių ir priebalsių kaita giminiškuose žodžiuose.

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai (apibūdina, pateikia pavyzdžių).

Priešdėlinių ir priesaginių žodžių daryba.

Baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos rašybos žodynas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Savarankiškos kalbos dalys (daiktavardis, būdvardis, veiksmažodis,rieveiksmis). Semantiniai ir (ar) gramatiniai šių kalbos dalių požymiai.

Taisyklingas daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas.

Dažniausiai vartojamų veiksmažodžių asmenavimas.

Prielinksnių ir jungtukų vartojimas.

Sintaksė ir skyryba

Sakinys ir sakinio atitikmuo.

Žodžiai, apibrėžiantys veiksnį ir tarinį, klausimų kėlimas sakinio žodžiams.

Žodžių derinimas sakinyje gimine, skaičiumi ir linksniu.

Sudėtiniai sujungiamieji ir prijungiamieji sakiniai pagrindiniams (pvz., priešinio, įvykio sekos, priežasties) santykiams išreikšti ir jų skyryba.

Pagrindinių prielinksnių vartojimas.

Tiesioginė ir netiesioginė kalba. Tiesioginės kalbos skyrybos ženklai (brūkšnys, dvitaškis, kabutės).

Kalba kaip socialinis reiškinys

Vartojamos Europoje kalbos. Žinomų kalbų leksikos ir gramatikos (pvz., daiktavardžių linksniavimo) panašumai ir skirtumai.

Dvikalbystės (daugiakalbystės) nauda ir padariniai.

6.D.5 5 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškūs grožinio teksto skaitymas. Eilėraščio intonacija, nuotaika ir ritmas.

Balsių ir priebalsių klasifikacija.

Taisyklingas ir raiškus žodžių tarimas ir šnekamoji kalba.

Sakytinės kalbos kultūra.

Leksika ir žodžių daryba

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai (vartoja terminus, apibūdina, pateikia pavyzdžių).

Neologizmai, jų atsiradimo priežastis.

Paprastieji žodžiai ir dariniai. Žodžių darybos būdai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalboje.

Sinonimų žodynas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Igytų 3-4 klasėje žinių apie savarankišką kalbos dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose. Semantiniai ir gramatiniai šių kalbos dalių požymiai.

Tikriniai ir bendriniai daiktavardžiai. Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas.

Eigos ir įvykio veiksmažodžių skyrimas pagal klausimus. Veiksmažodžių kaitymas laikais ir asmenimis.

Veiksmažodžio liepiamoji nuosaka.

Būdvardžių ir prieveiksmių laipsniavimas.

Asmeniniai, savybiniai, parodomieji įvardžiai. Asmeninių įvardžių linksniavimas.

Jaustukas ir ištiktukas, jų vaidmuo sakinyje.

Sintaksė ir skyryba

Žodžių junginiai: pagrindinis ir priklausomasis žodis, klausimų kėlimas sakinio žodžiams.

Pagrindinės sakinio dalys: tarinys ir veiksnys. Antrininkės sakinio dalys: pažyminy, aplinkybės, papildinys.

Vienarūšės sakinio dalys ir jų skyryba (kablelis ir dvitaškis).

Dažniausiai vartojamų veiksmažodžių valdymas ir papildinių formos (taip pat su prielinksniais).

Jaustuko ir ištiktuko skyryba sakinyje.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Asmenvardžių ir vietovardžių kilmė. Liaudies etimologija.

Kalbų, vartojamų Lietuvoje, tarpusavio įtaka. Kitų kalbų įtakos padariniai gimtosios kalbos leksikos ir gramatikos (pvz., daiktavardžių giminės) lygmenyje.

6.D.6 6 klasė

Fonetika ir tarimas

Raiškiojo grožinio teksto skaitymo įgūdžių tobulinimas.

Taisyklingas priebalsių ir (ar) balsių tarimas įvairiose žodžio pozicijose. Priebalsių junginių tarimas.

Skolinių tarimas ir kirčiavimas.

Morfonologinė priebalsių ir balsių kaita (pvz., *k – cz*).

Taisyklingo bendrinės kalbos tarimo įgūdžių lavinimas.

Taisyklingos tarties žodynas.

Leksika ir žodžių daryba

Daugiareikšmiai žodžiai. Perkeltinės reikšmės atsiradimo būdai.

Frazeologizmai (atpažinimas ir vartojimas).

Skoliniai. Skolinių žodynas.

Šnekamosios kalbos leksikos ypatumai.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Igytų 5 klasėje žinių apie kalbos dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose.

Skaitvardžių skirstymas pagal reikšmę: kiekiniai, kuopiniai, trupmeniniai ir kelintiniai. Kelintinių ir kiekinių skaitvardžių linksniavimas.

Įvardžių skirstymas pagal reikšmę. Įvardžių linksniavimas ir vartojimo ypatumai.

Prieveiksmių skirstymas pagal reikšmę ir struktūrą.

Būdvardžių ir prieveiksmių laipsniavimo būdai.

Kitos nekaitomosios kalbos dalys ir jų vaidmuo sakinyje – prielinksnis, jungtukas, jaustukas ir ištiktukas, dalelytė.

Norminis kalbos žodynas.

Sintaksė ir skyryba

Pagrindinės vientisinio sakinio dalys: tarinys ir veiksny. Tarinio ir veiksnio rūšys ir reiškimo būdai.

Antrininkės sakinio dalys: pažyminy, aplinkybės, papildiny. Pažyminio rūšys, reiškimo būdai ir tvarka sakinyje. Tiesioginis ir netiesioginis papildiny ir jo reiškimo būdai. Aplinkybių skirstymas pagal reikšmę ir jų reiškimo būdai.

Skaitvardžio ir daiktavardžio derinimas gimine ir linksniu.

Žodžiai ir posakiai, nesusiję su sakiniiais (kreipiniai, įterpiniai), ir jų skyryba.

Įvairių rūšių sudėtiniai sujungiamieji sakiniai, jų jungimo būdai ir skyryba. Sujungiamieji jungtukai.

Kablelio, brūkšnio, skliaustelių vartojimas.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Buitinis (šnekamasis) stilius, jo požymiai ir vartojimo sritys.

Baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos buitinio stiliaus Lietuvoje ypatumai. Kitų kalbų poveikio pavyzdžiai (pvz., leksikos, tarties) šnekamojoje kalboje.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos linksniavimui ir asmenavimui.

6.D.7 7 klasė

Fonetika ir tarimas

Igytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Homonimai.

Frazeologizmai ir jų kilmė. Frazeologizmų vartojimo ypatumai.

Ekspresyvioji leksika, stilistiniai žodžių atspalviai.

Internetiniai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos žodynai.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Igytų 5-6 klasėje žinių apie kalbos dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose.

Kuopinių skaitvardžių linksniavimas ir jų vartosena.

Konstrukcijų, susidedančių iš kelių skaitvardžių, linksniavimas.

Eigos ir įvykio veiksmažodžiai. Dalyvių daryba, rūšys ir vartosena.

Veiksmažodžio tariamoji nuosaka.

Beasmenės veiksmažodžio formos

Sintaksė ir skyryba

Igytų 6 klasėje žinių apie sakinio dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose. Sakinio dalių reiškimo būdai.

Žodžių junginių rūšys (derinimas, valdymas, šliejimas).

Veiksmažodžių valdymo ypatumai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalboje.

Dalyvinis sakinio atitikmuo ir jo skyryba.

Išplėstinis dalyvinis pažyminytis ir jo skyryba.

Tiesioginės kalbos skyryba. Tiesioginės kalbos keitimas netiesiogine kalba.

Citatų pateikimo būdai ir skyryba.

Kabučių vartojimo atvejai.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Mokslo populiarinimo tekstų paskirtis ir kalbos ypatumai.

Bendrinė kalba, tarmės ir žargonai. Jaunimo žargonas. Jaunimo žargono specifika Lietuvoje. Žargoninės leksikos pavyzdžiai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos žodžių junginių struktūrai (pvz., linksnio forma, prielinksnis).

6.D.8 8 klasė

Fonetika ir tarimas

Igytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Bendros ir konkrečios reikšmės žodžiai. Hiperonimai.

Frazeologizmų klasifikacija pagal sintaksinius ryšius.

Archaizmai, pasenusi leksika ir neologizmai.

Sudurtiniai žodžiai, jų rūšys ir darybos būdai.

Sutrumpinimai ir santrumpos. Santrumpų darybos būdai.

Frazeologijos žodynas.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Igytų 5–7 klasėje žinių apie kalbos dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose. Kalbos dalių sintaksinis vaidmuo sakinyje.

Daiktavardžių linksniaavimo ypatumai, galūnių pasirinkimo kriterijai.

Tikrinių daiktavardžių (asmenvardžių ir vietovardžių) linksniaavimas.

Veikiamoji ir neveikiamoji veiksmažodžio rūšys, jų vartoseną. Veikiamosios rūšies keitimas neveikiamąja rūšimi.

Dalelytė, jos vaidmuo kalboje.

Sintaksė ir skyryba

Igytų 5-7 klasėje žinių apie sakinio dalis kartojimas, gilinimas ir taikymas naujuose kontekstuose.

Sudėtiniai sujungiamieji ir prijungiamieji sakiniai. Sudėtinių prijungiamųjų sakinių rūšys, šalutinių sakinių jungimo būdai ir skyryba. Prijungiamieji jungtukai.

Jungtukų vartoseną ir stilistinis atspalvis.

Mišrieji sudėtiniai sakiniai.

Sakinių priklausomybės.

Kabliataškio vartojimo atvejai.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Dalykinio stiliaus kalbos ypatumai.

Kalba kaip istoriškai besikeičiantis reiškiny. Leksika – greičiausiai kintanti kalbos sistemos dalis. Pasenusieji ir naujieji žodžiai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbos sintaksinėms konstrukcijoms ir žodžių tvarkai.

6.D.9 9 klasė

Fonetika ir tarimas

Igytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Igytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Frazeologizmų klasifikacija pagal kilmę.

Leksiniai skoliniai ir jų kilmė.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Igytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Kalbos dalių, jų gramatinių požymių atpažinimas sintaksinėje sakinio analizėje.

Taisyklingos gramatinių formų vartosenos sisteminimas (pvz., lentelės, žemėlapių forma).

Tipinių gramatikos klaidų atpažinimas ir taisymas nurodytuose tekstuose. Norminių šaltinių naudojimas.

Sintaksė ir skyryba

Igytų 6–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, gebėjimų taikymas ir tobulinimas naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

Įvairių sintaksinių konstrukcijų keitimas (pvz., vientisinius sakinius paversti sudėtiniais sakiniu), siekiant stiliaus aiškumo.

Pagrindinių skyrybos ženklų (kablelio, brūkšnio, dvitaškio, daughtaškio, skliaustų, kabučių, kabliataškio) funkcijos ir vartojimo taisyklės.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Tautų tarpusavio kontaktai ir kalbiniai skoliniai istoriniame kontekste.

Indoeuropiečių kalbų svarbiausios grupės (germanų, romanų, slavų, baltų). Slavų kalbos ir jų giminystės ryšiai. Bendra leksika. Baltarusių / lenkų / rusų kalbos ypatumai².

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbai, skirtumų atpažinimas.

6.D.10 10 klasė

Fonetika ir tarimas

Igytų žemesnėse klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Igytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Naujadarai. Leksikos internacionalizacija.

Senų ir naujų skolinių adaptacija lenkų kalboje³.

Žodyno plėtojimas pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Igytų 5–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, įgūdžių taikymas ir tobulinimas naujomis sąlygomis.

Kalbos dalių, jų gramatinių požymių atpažinimas ir jų stilistinio vaidmens suvokimas tekstų analizėje.

Tipinių gramatikos klaidų atpažinimas ir taisymas redaguojant savo rašinį. Įvairių norminių šaltinių naudojimas.

Sintaksė ir skyryba

Igytų 6–8 klasėse žinių kartojimas ir gilinimas, gebėjimų taikymas ir tobulinimas naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

² Ši tema nagrinėjama lenkų, rusų ir baltarusių gimtosios kalbos pamokose.

³ Ši tema nagrinėjama lenkų gimtosios kalbos pamokose.

Įvairių sinoniminių sintaksinių konstrukcijų taikymas, siekiant stiliaus aiškumo ir žanro tikslumo. Būdingų dalykinei kalbai konstrukcijų (pvz., beasmenių sakinių su neveikiamosios rūšies dalyvių formomis) vartojimas.

Pagrindinių skyrybos ženklų (kablelio, brūkšnio, dvitaškio, daugtaškio, skliaustų, kabučių, kabliataškio) vartojimo skirtumai baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių kalbose.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Globalizacijos procesų poveikis tautinėms kalboms. Anglų kalbos įtaka.

Baltarusių / lenkų / rusų ir lietuvių kalbų giminystės ryšiai. Leksikos ir gramatikos panašumai. Lietuvių–baltarusių / lenkų / rusų kalbų žodynas⁴. Vertimo bandymai.

Kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kalbai, skirtumų atpažinimas.

6.E. Literatūros ir kultūros pažinimas

6.E.1 1 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- temos nusakymas;
- eilėraščio elementų atpažinimas: eilutė, strofa.

⁴ Ši tema nagrinėjama lenkų, rusų ir baltarusių gimtosios kalbos pamokose.

Epikos analizė:

- aiškiai išreikštų vaizduojamo pasaulio elementų aptarimas: veikėjas, vieta, įvykis;
- temos nusakymas.

Dramos analizė:

- dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto ir prozos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaitytų kūrinių žanrų (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos) atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Grožinės (meninės) kalbos ir šnekamosios kalbos atpažinimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių atpažinimas ir jų paaiškinimas, kai yra suteikiama pagalba;
- įspūdžio, patirto skaitant kūrinį, išsakymas;
- grožinio teksto nuotaikos (linksmi, liūdni, juokingi kūriniai / epizodai) nusakymas;
- labiausiai patikusios (vaizdingiausios, įdomiausios, juokingiausios ar pan.) teksto vietos nurodymas;
- savo nuomonės apie perskaitytą tekstą išsakymas, remiantis iliustracijomis, asmenine patirtimi;
- nusakymas, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- filmų, animacijos, spektaklių vaikams aptarimas;
- savo įspūdžio ir nuomonės išsakymas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Svarbiausi dalykai mano gyvenime.
- Aš ir mano šeima.
- Kur prasideda Tėvynė.
- Pasakų pasaulyje.
- Tarp draugų.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės vaikų literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- vaikų žurnalai.

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz: Э. Агняцвет. *Маме*, baltarusių liaudies pasakos: *Каза – манюка*, *Як курачка пеўніка ратавала*, *Як кот звяроў напалохаў*, *Лёгкі хлеб*, *Чаму месяц без вопраткі ходзіць?*, Р. Бензярук. *Шнак і Верабей*, Р. Бохан. *Скарынка*, А. Вольскі. *Няма прыгажэй*, В. Вярба. *Матуліны рукі*, Г. Гарбук. *Незнарок і знарок*, Н. Галіноўская. *Бабуліна песня*, А. Дзеружынскі. *Васілёк*, В. Жуковіч. *Сям'я*, *Незаменнае*, М. Калачынскі. *Размова з жураўлём*, У. Карызна. *Самая лепшая*, А. Кобец-Філімонава. *Кропелька*, У. Ліпскі. *Марынчын сон*, Т. Мушынская. *Якія бываюць словы?*, М. Пазнякоў. *Скарб*, *Родная мова*, М. Танк. *Жук і слімак*, П. Ткачоў. *Незвычайны дыктант*, В. Хомчанка. *Апельсін*, *Мама*, А. Якімовіч. *Што любіць бабуля?* ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz: H. Bechlerowa *Kręć się, koło* (inscenizacija), W. Bełza (eilėraščiai), J. Brzechwa *Brzechwa dzieciom*, W. Chotomska *Wanda Chotomska dla najmłodszych*, M. Grądzka *O smoku wawelskim* (iš knygos *Legendy polskie*), J. Porazińska *Szewczyk Dratewka*, *Pamiętnik Czarnego Noska*, M. Jaworczakowa *Jacek, Wacek i Pankracek*, B. Sidorowicz (eilėraščiai), A. Stelmaszyk knygos iš serijos *Już czytam*, J. Tuwim *Wiersze dla dzieci*, R. Witek *Pierwszaki z kosmosu* (arba kita pasirinkta knyga), W. Zahorski *Podanie o żelaznym wilku*, *Legenda o Wilczej Łapie* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Rusų kalba.

Pvz: А. Барто, Б.Заходер (eilėraščiai), *Гуси-лебеди*, *Иван-царевич и серый волк* (rusų liaudies pasakos) И. Крылов *Стрекоза и Муравей*, *Легенда о Вильнюсе*, *Почему кот моется после еды* (lietuvių liaudies pasaka), Н.Сладков *Лесные шорохи*, В. Сутеев *Под грибом*, *Мешок яблок*, *Капризная кошка*, *Колёса*, А. Усачёв *Умная собачка Соня* (из *Большой книги стихов и рассказов*), К. Чуковский *Муха-цокотуха*, *Телефон* (inscenizacija).

Vokiečių kalba.

Deutsche Märchen (pasirinktos pasakos).Grundschulkönig. Deutsch, 1. Klasse. *Einstieg ins Lesen: Lesen und Malen*, Grundschulkönig. Deutsch, 1. Klasse. *ABC, Katzen. Lernen und Malen. ABC und 1 2 3 Lesen! Schreiben! Rechnen!*, Kindergedichte (pasirinktinais pagal šventes ir metų laikus).

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos skirtingose kultūrinėse erdvėse (pvz., teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- mokykliniai renginiai (pvz., konkursai, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiomis Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos asmenybėmis.

6.E.2 2 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste.

Lyrikos analizė:

- temos nusakymas;
- eilėraščio elementų atpažinimas: eilutė, strofa.

Epikos analizė:

- aiškiai išreikštų vaizduojamo pasaulio elementų aptarimas: veikėjas, vieta, įvykis;
- temos nusakymas.

Dramos analizė:

dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto ir prozos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaitytų kūrinių žanrų (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos) atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Grožinės (meninės) kalbos ir šnekamosios kalbos atpažinimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių atpažinimas ir jų paaiškinimas, kai yra suteikiama pagalba;
- įspūdžio, patirto skaitant kūrinį, išsakymas;
- grožinio teksto nuotaikos (linksmi, liūdni, juokingi kūriniai / epizodai) nusakymas;
- labiausiai patikusios (vaizdingiausios, įdomiausios, juokingiausios ar pan.) teksto vietos nurodymas;
- veikėjų aptarimas, jų veiksmų ir poelgių paaiškinimas;
- savo nuomonės apie perskaitytą tekstą išsakymas, remiantis iliustracijomis, asmenine patirtimi;
- nusakymas, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- filmų, animacijų, spektaklių vaikams aptarimas;
- savo įspūdžio ir nuomonės išsakymas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Draugystės galia.
- Mus supantis pasaulis.
- Artima ir tolima kaimynystė.
- Svajonių kūryje.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- vaikų žurnalai.

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: Э. Агняцвет. *Хто пачынае дзень?*, Baltarusių liaudies pasakos: *Каза-манюка, Лісіца і гусак, Муха-няюха, Хітры вол*, В. Вітка *Чатыры пажаданні*, А. Вольскі *Коцева грамата, Гаспадар пушчы*, В. Жуковіч. *Маладая восень, Васілёк*, М. Пазнякоў. *Першага верасня*, А. Якімовіч. *Хто самы добры?* Г. Каржанеўская. *Памочніца*, Т. Кляшторная. *Дзіцячыя мары*, Я. Колас. *Адлёт жураўлёў*, І. Муравейка. *Куплёная груша*, Ф. Рамашка. *Пацеркі на снезе, Першы колер вясны*, Л. Рублеўская. *Мышка Пік-Пік прыбірае норку*, Ю. Свірка. *З першым снегам*, В. Хомчанка. *Самы лепшы малюнак*, А. Якімовіч. *Хто самы добры?* ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz.: H. Ch. Andersen *Bašnie*, A. i Cz. Centkiewiczowie *Zaczarowana zagroda*, W. Cichoń *Cukierku, ty łobuzie!*, W. Chotomska (pasirinktas apsakymas), M. Grądzka *O Lechu, Czechu i Rusie* (iš knygos *Legends polskie*), H. Lofting *Doktor Dolittle i jego zwierzęta*, A. Mickiewicz (eilėraščiai, baladės), D. Parlak *Kapelusz Pani Wrony* (arba kita pasirinkta knyga), M. Strzałkowska *Dobre rady na odpady, czyli ratujmy Ziemię przed zanieczyszczeniem* (inscenizacija) (pasirinkti apsakymai), J. Tuwim *Wiersze dla dzieci*, W. Zahorski *Obraz trójreki św. Kazimierza, Słowik i róża* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: X. K. Andersen *Гадкий утёнок, Снежная королева, Соловей*, В. Бианки *Мышонок Пик, Сова*, В. Драгунский *Денискины рассказы*, В. Катаев *Дудочка и кувшинчик, Цветик-семицветик*, Г. Кеннет *Ветер в ивах*, И. Крылов *Ворона и Лисица (инсценизация), Легенда о Христофоре (Vilniaus herbas)*, С. Маршак (*eilėraščiai*), Н. Носов *Живая шляпа, Заплата, На горке*, Л. Толстой *Акула, Прыжок*, Э. Успенский *Дядя Фёдор, пёс и кот, Про Веру и Анфису*, Г. Цыферов *Тайна запечного сверчка*.

Vokiečių kalba.

Gabi Lachnit *Die kleine Kröte und der Teich, Gabi Lachnit Der kleine bunte Vogel, Deutsche Märchen* (pasirinktos pasakos), *Geschichte Der König und das Gespenst (inscenizacija), Kindergedichte* (pasirinktina pagal šventes ir metų laikus).

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- mokykliniai renginiai (pvz., konkursai, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiomis Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos asmenybėmis.

6.E.3 3 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- eilėraščio herojų apibūdinimas;
- temos ir teksto nuotaikos nusakymas;
- eilėraščio elementų atpažinimas: eilutė, strofa, rimas, ritmas, priedainis.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų aptarimas: veikėjas, laikas, vieta, įvykis;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- pagrindinių kūrinio veikėjų nurodymas.

Dramos analizė:

- dramos elementų atpažinimas: dialogas, scena, veikėjas;
- dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Eiliuoto, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaitytų kūrinių žanrų (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos, apsakymo) atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Meninės kalbos ir šnekamosios kalbos skyrimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: epiteto, perkeltinės reikšmės žodžių, pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- įvykių sekos, priežasties ir pasekmės ryšius nusakymas ir aptarimas;
- kūrinio pagrindinių ir antraeilių veikėjų apibūdinimas, jų veiksmų, santykių, jausmų ir minčių aptarimas;
- grožinio teksto temos, pagrindinės minties formulavimas ir išreikštų vertybių aptarimas;
- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- filmų, animacijos, spektaklių vaikams aptarimas;
- savo įspūdžio ir nuomonės išsakymas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Mano mintys, jausmai, nuotaikos.
- Žmonių ir gyvūnų pasaulis.
- Praeities paslaptys.
- Menas mano aplinkoje.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- skirtingų laikotarpių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- vaikų žurnalai.

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: Л. Арабей. *Мікіткаў сон, Добрая фея*. А. Асіпенка. *Прыгожая лісіца*. Baltarusių liaudies pasakos: *Людзей слухай, а свой розум май, Стралец і рыбак, Каток — залаты лабок, Жаронцы*. Я. Бяганская. *Цяжкая задача*. З. Бядуля. *Скарб, Сярэбраная табакерка*. А. Васілевіч. *Пажар, Калінавая рукавічка*. Г. Васілеўская. *Усмішка, Як кот грыбы збіраў*. П. Васючэнка. *Жаласлівая прынцэса*. А. Вольскі. *Непералётны вырай, Свой заяц у лесе*. А. Дзеружынскі. *Добрае сэрца*. А. Дудараў. *Пухнацік*. У. Караткевіч. *Родная зямля, Жабкі і Чарапахы*. Я. Колас. *Юрачка, Ластаўкі, Родныя вобразы, Савось-распуснік*. У. Ліпскі. *Прыгоды Нуліка, Клякса-Вакса і Янка з Дзіўнагорска*. П. Місько. *Прыгоды Бульбобаў*. Л. Прокша. *Прыгоды хлопчыка Бульбінкі*. Я. Сіпакоў. *Першы астраном*. В. Хомчанка. *Дзядоўнік, Коска*. У. Ягоўдзік. *Янка і Ружа*. А. Якімовіч. *Ножык і кт.*

Lenkų kalba.

Pvz. René Goscinny *Mikołajek*, A. Fredro *Paweł i Gawel*, A. Frączek *Rany Julek! O tym, jak Julian Tuwim został poetą*, M. Jaworczakowa *Oto jest Kasia*, G. Kasdepke *Kacperiada*, L. J. Kern (eilėraščiai), M. Konopnicka (eilėraščiai), B. Kosmowska (pasirenkta knyga), M. Krüger

Karolcia, A. Lindgren *Dzieci z Bullerbyn* (arba kita pasirinkta knyga), S. Marciniak *Legenda o Piaście Kołodzieju* (iš knygos *Historia Polski dla Piotrka*), A. Mickiewicz (eilėraščiai, baladės), B. Ostrowska *Opowieść o Januszu Korczaku*, R. Pisarski *O psie, który jeździł koleją*, A. Stelmaszyk knygos serijos

apie gyvūnus, M. Strzałkowska *Karnawał z Karnawalem* (inscenizacija), M. Terlikowska *Drzewo do samego nieba*, D. Wawiłow *Najpiękniejsze wiersze*, W. Zahorski *Bazyliśzek, Legenda o Puntukasie* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: *Antikos mitai* (2-3 pasirinkti kūriniai), Л. Андреев *Кусака*, А. Волков *Волшебник Изумрудного города*, С. Есенин (eilėraščiai), И. Крылов *Квартет*, А. Куприн *Слон*, А. Линдгрен *Пеппи Длинныйчулок* (arba kita pasirinkta knyga), М. Метерлинк *Синяя птица*, Родари *Сказки по телефону*, Садко *(былина)*, Г. Скребницкий *Рассказы для детей*, А. Толстой *Золотой ключик, или Приключения Буратино*, Л. Толстой *Рассказы*, *Лев и мышь (pasakėčia)*, Ф. Тютчев (eilėraščiai) А. Чехов *Белолобый, Ванька, Эгле - королева ужей (lietuvių liaudies pasaka)*.

Vokiečių kalba.

Andrea Maria Wagner *Abenteuer im Schnee*, Axel Scheffler *Das Gruffelo*, *Deutsche Märchen* (pasirinktos pasakos), Felix und Teo Berlin *filmreif*, *Kindergedichte* (pasirinktinai pagal šventes ir metų laikus), Sarah Fleer *Einmal Freunde, einmal Freunde*, Susanne Vogt *Frederick - DAS Projektbuch*.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai ir tarpmokykliniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.4 4 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ie kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- eilėraščio herojaus, adresato, aiškiai išreikšto lyrinio subjekto apibūdinimas;
- temos ir teksto nuotaikos nusakymas;
- eilėraščio elementų atpažinimas: eilutė, strofa, rimas, ritmas, priedainis.

Epikos analizė:

- kūrinio pagal veiksmo nuoseklumą analizavimas;
- vaizduojamo pasaulio elementų aptarimas: veikėjas, laikas, vieta, įvykis;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- pagrindinių ir antraeilių kūrinio veikėjų nurodymas.

Dramos analizė:

- dramos elementų atpažinimas: dialogai, scenos, veikėjai;
- dramos kūrinio savitumo supratimas skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Poezijos, prozos ir dramos kūrinių pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrai

Skaitytų kūrinių žanrų (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos, apsakymo, romano) atpažinimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Grožinės (meninės) kalbos ir šnekamosios kalbos atpažinimas. Atpažinimas literatūriniame tekste: epiteto, perkeltinės reikšmės žodžių, pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- įvykių sekos, priežasties ir pasekmės ryšius nusakymas ir aptarimas;
- kūrinio pagrindinių ir antraeilių veikėjų apibūdinimas, jų veiksmų, santykių, jausmų ir minčių aptarimas;
- grožinio teksto temos, pagrindinės minties formulavimas ir išreikštų vertybių aptarimas;
- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija:

- sąmoningas ir dėmesingas filmų, koncertų, spektaklių vaikams žiūrėjimas ir aptarimas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Mano vidinis pasaulis.
- Už kiemo ribų.
- Kelionės po tikrą ir išgalvotą pasaulį.
- Knygų personažai – mano draugai.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- skirtingų laikotarpių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva
- vaikų žurnalai.

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: Baltarusių liaudies pasakos: *Стары бацька, Ад крадзенага не пасыцееш, Андрэй за ўсіх мудрэй*, А. Бутэвіч. *Як сасна з бярозай пасябравала*, Э. Валасевіч. *Шпачыны канфуз*, А. Васілевіч. *Геша*, В. Гардзеі. *Жнівень*, І. Грамовіч. *Выпаў снег*, А. Грачанікаў. *Бацькоўскі парог*, В. Гурскі. *Верныя сябры*, В. Жуковіч. *Хараство Сусвету*, Р. Ігнаценка. *Бабіна лета*, А. Карлюкевіч. *Вавёрка піша сачыненне*, Я. Колас. *Усход сонца*, Я. Купала. *Песня і казка*. У. Ліпскі. *Пошук радаводных крыніц*, У. Мазго. *Суседзі па Сусвеце*, А. Масла. *Калючык і космас*, Г. Скаржынская-Савіцкая. *Чаму пралескі сінія?* А. Станюк. *Чаму?*, П. Ткачоў. *Хітрун*, В. Сумараў. *Мой дом*, К. Цвірка. *У кнігарні*, *Да зорак*, М. Чарняўскі. *Слуцкія паясы*, В. Шырко. *Дзед Манюкін і ўнукі*, У. Ягоўдзік. *Нясвіжскі палац*, *Статут Вялікага Княства*, *Сынковіцкая царква*, *Жаўрук*, ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz. J. Brzechwa *Akademia pana Kleksa*, B. Gawryluk (pasirinktas apsakymas), M. Grądzka *O Lechu, Czechu i Rusie, Piast Kołodziej*, N. Kucharska *Legenda o toruńskich piernikach*, J. Kulmowa (eilėraščiai), Inscenizacija *Kopciuszek, czyli szklany pantofelek* pagal Ch. Perrault, *Legenda o Juracie i Kastytisie* pagal L. A. Jucewicza, C. S. Lewis *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*, A. Lindgren *Fizia pończoszanka*, A. Maleszka pasirinkta knyga iš serijos *Magiczne drzewo*, A. Mickiewicz (1-2 eilėraščiai ir 1-2 baladės), A. A. Milne *Kubuś Puchatek*, A. Onichimowska (pasirinkta knyga), A.

Stelmaszyk *Komnata szeptów* (arba kita pasirinkta knyga iš serijos *Kroniki Archeo*), M. Szczygielski (pasirinkta knyga), J. Twardowski (eilėraščiai), W. Zahorski *Pan Twardowski* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: Ё. Авижюс *Зачарованная лошадка*, К. Бальмонт (eilėraščiai), *Вавилонская башня и другие библейские предания*, М. Зощенко *Лёля и Минька*, Р. Киплинг *Маугли*, *Сказки и рассказы о животных*, А. Куприн *Белый пудель*, Л. Кэрролл *Алиса в Стране Чудес*, К.Льюис *Лев, колдунья и платяной шкаф* (из книги *Хроники Нарнии*), М. Лермонтов (eilėraščiai), С. Маршак *Двенадцать месяцев* (inscenizacija), Н. Некрасов (eilėraščiai), Н. Носов *Когда мы смеёмся; Фантазёры*, К. Паустовский *Корзина с еловыми шишками*, А. Погорельский *Чёрная курица, или Подземные жители*, Э. Портер *Поллианна*, А.С. Пушкин *Стихи и сказки*, Э. Распе *Приключения барона Мюнхгаузена*, Л. Сепульведа *Мама-кот; Макс, Микс и Мекс*, А. Усачёв *Лучшие стихи*.

Vokiečių kalba.

Elisabeth Stiemert *Spaß im Zirkus Tamtini*, *Kindergedichte* (pasirinktina pagal šventes ir metų laikus), *Märchen der Brüder Grimm* (pasirinktos pasakos), *Märchen von Hans Christian Andersen* (pasirinktos pasakos), Sabine Hauke *Wir Kinder von der Falkenschule*, St. Martins Geschichte (inscenizacija), Sarah Fleer *Hier kommt Paul*, Sarah Fleer *Kolja und die Liebe A2*, Sarah Fleer *Neue Freunde A2*.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;

- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.5 5 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto, adresato, eilėraščio herojaus aptarimas;
- temos, nuotaikos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- poetinių vaizdų išskyrimas;
- eilėraščio elementų (eilutės, strofos, rimo, ritmo) atpažinimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų (veikėjo, laiko, įvykio, siužeto) aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas, jų ypatybių ir poelgių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- literatūrinės fantastikos atpažinimas; realistinių ir fantastinių kūrinių elementų išskyrimas ir aptarimas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų (veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos) aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų (scenos, akto, veikėjo, monologo, dialogo, remarkos) atpažinimas.

Poezijos, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrų ypatumai

Skaityto kūrinio (pasakos, pasakėčios, parabolės, mito, dienoraščio, apysakos, romano) žanro atpažinimas ir jo žanro ypatybių nurodymas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Atpažinimas literatūriniame tekste: epiteto, palyginimo, apostrofos arba kreipinio, perkeltinės reikšmės žodžių, mažybinių žodžių, pakartojimo, garsų pamėgdžiojimo ir tipiškos pasakoms kalbinės formulės. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žiniomis ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas;
- dviejų panašios tematikos tekstų palyginimas pagal nurodytus lengvai atpažįstamus kriterijus.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija (pavyzdžiui, spektaklis, filmas).

Atlieka kitų kultūros tekstų analizę ir interpretaciją, bet daugiausia dėmesio skiria spektakliui ir filmui:

- teatro spektaklio elementų (aktorius, scena, režisierius, dekoracija) išskyrimas;
- filmo elementų (aktorius, scenarijaus autorius, režisierius, kadras) išskyrimas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Vaikystės pasaulis: emocijos, jausmai, patirtis, svajonės ir pomėgiai.
- Namai. Šeima. Vaikų ir suaugusiųjų pasaulis.

- Gimtinė. Senųjų laikų atgarsiai.
- Kasdienybės stebuklai, sapnai, svajonės, vaizduotė.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos iš nurodytų II. poskyryje;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – nuotykių, komiškosios, fantastinės;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir kitų tautų pasakos;
- bibliniai pasakojimai ir mitai (adaptuoti vaikams), regiono legendos;
- dainos ir dainelės, skaičiuotės, mįslės, patarlės.

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 5 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (pasakų, legendų, apsakymų, eilėraščių).

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: В. Адамчык. *Сонечны зайчык*, Baltarusių liaudės pasakos *Разумная дачка, Залаты птах*, П. Броўка. *Калі ласка*, Я. Брыль. *Цюцік*, Э. Валасевіч. *Дняпроўскі чарадзея*, А. Грачанікаў. *Казка пра Івана-ганчара і пачвару цара*, Г. Далідовіч. *Страта*, М. Зарэмба. *Паддаўкі, Арэжавы Спас*, У. Караткевіч. *Бацькаўшчына, Нямоглы бацька*, К. Каганец. *Скрыпач і ваўкі*, Я. Колас. *Крыніца, Дарэктар* (ištrauka iš poemos *Новая зямля*), *У старых дубах*, А. Кудравец. *Цітаўкі*, *Legendos Нарач, Пестунь*, А. Ліндгрэн. *Браты Львінае Сэрца*, М. Лужанін. *Добры хлопец Дзік*,

А. Масла. *Таямніца закінутай хаты*, П. Сіняўскі. *Зачараваная гаспадарка*, М. Танк. *Ля вогнішч начлежных* (ištrauka iš poemos *Нарач*), А. Федарэнка. *Падслуханая казка*, А. Якімовіч. *Рыжык*, Я. Янішчыц. *Мова* ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz.: A. Bahdaj *Wakacje z duchami*, M. Grądzka *Legendy polskie* (1-2 legendos neskaitytos pradiniuose klasėse), B. Kosmowska *Kolorowy szalik*, V. Kudirka *Tautiška giesmė* (vertimas į lenkų kalbą), K. Makuszyński (pasirinkta knyga), S. Marciniak *Historia Polski dla Piotrka*, A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragmenty: opis burzy, zwyczaje i obyczaje: tańczenie poloneza, powrót z lasu, gotowanie bigosu), F. Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*, A. Murdzek *Demeter i Kora*, H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*, M. Szczygielski (pasirinkta knyga), M. Twain *Przygody Tomka Sawyer*, W. Zahorski, *Podania i legendy wileńskie* (1-2 legendos neskaitytos pradiniuose klasėse) ir kt.

Mitai: *Prometeusz, O Syzyfie, O Heraklesie, Tulaczka Odyseusza*

Biblijos fragmentai: *O stworzenie świata i człowieka, Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie*

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: K. Iłakowiczówna, H. Januszewska, J. Kulmowa, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, J. Słowacki, A. Śnieżko, J. Tuwim, D. Wawilow ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: Rusų tautosaka, žinomiausių literatūrinių pasakų pavyzdžiai (А. Пушкин ir kiti), Б. Алмазов *Лягушонок*, Н. Гоголь *Ночь перед Рождеством*, М. Лермонтов *Бородино*, Е. Носов *Белый гусь*, А. Пушкин *Зимний вечер*, К. Паустовский *Старый повар*, Л. Толстой *Кавказский пленник*, Ю. Яковлев *Рыцарь Вася*, Х. Андерсен *Соловей*, Дж. Родари *Про человека, который хотел украсть Колизей*, Дж. Толкин *Хоббит, или Туда и обратно* (ištraukos).

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: Н. Заболоцкий, С. Есенин, И. Никитин, Я. Полонский, Н. Рубцов.

Vokiečių kalba.

C. A. Bürger *Münchhausens Abenteuer*, P. Härtling *Das war der Hirbel*, G. Nielsen *Till Eulenspiegel*. Verschiedene Werke (Gedichte, Sagen, kurze Geschichten, Märchen...) von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.6 6 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto, adresato, eilėraščio herojaus apibūdinimas;
- temos, nuotaikos, pagrindinės teksto minties ir prasmės nusakymas;
- poetinių vaizdų išskyrimas;
- eilėraščio elementų (eilutės, strofos, rimo, ritmo) atpažinimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų (veikėjo, laiko, įvykio, siužeto) aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas, jų ypatybių ir poelgių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- literatūrinės fantastikos atpažinimas; realistinių ir fantastinių kūrinių elementų išskyrimas ir paaiškinimas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų (veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos) aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų (scenos, akto, veikėjo, monologo, dialogo, remarkos) atpažinimas.

Poezijos, prozos ir dramos kūrinio pagrindinių skirtumų suvokimas.

Literatūros žanrų ypatumai

Skaityto kūrinio (novelės, dienoraščio, apysakos, romano) atpažinimas ir jo žanro ypatybių nurodymas.

Meninė kalba ir jos funkcijos.

Atpažinimas literatūriniame tekste žemesnėse klasėse pažintų meninės raiškos priemonių ir supažindinimas su naujais: anafora, retoriniu klausimu. Jų funkcijų aptarimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- netiesiogiai pasakytų minčių paaiškinimas remiantis savo žinojimu ir vertybėmis;
- įspūdžio išsakymas, grožiniame kūrinyje vaizduojamų situacijų aptarimas;
- grožinio teksto nuotaikos apibūdinimas ir savo nuomonės išsakymas;

- dviejų panašios tematikos tekstų palyginimas pagal nurodytus lengvai atpažįstamus kriterijus.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretacija (pavyzdžiui, spektaklis, filmas)

Atlieka kitų kultūros tekstų analizę ir interpretaciją, bet daugiausia dėmesio skiria spektakliui ir filmui:

- teatro spektaklio elementų (aktorius, scena, režisierius, dekoracija, charakterizavimas, kostiumai, muzika) išskyrimas;
- filmo ir televizijos spektaklio elementų (aktorius, scenarijaus autorius, režisierius, operatorius, muzika, kadras) išskyrimas;
- supratimas, kas yra literatūros kūrinio adaptavimas, literatūrinio teksto ir jo adaptavimo skirtumų atskleidimas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Savęs pažinimas ir asmenybės tobulinimas. Draugystės stebuklas.
- Praeities ir šių dienų didvyriai.
- Tarp vaikystės ir suaugusiųjų pasaulio. Jaunojo žmogaus vertybių formavimas / ugdymas.
- Tradicijos – kartų jungtis.
- Vaizduotės galia. Tikrovės ir fantastikos pasaulis.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos iš nurodytų II. poskyryje;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;

- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – nuotykių, komiškosios, fantastinės,
- populiariosios – kūrinių pavyzdžių;
- bibliniai pasakojimai ir mitai (adaptuoti vaikams), legendos;
- kiti kultūros tekstai (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 5 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (pasakų, legendų, apsakymų, eilėraščių).

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: Я. Баршчэўскі. *Вужыная карона*, Р. Баравікова. *Гальштучнік* (ištrauka iš apysakos *Аповесць чатырох падарожжаў*), Biblia (ištraukos), Я. Брыль. *Над зямлёй – красавіцкае неба...*, У. Бутрамееў. *Славутая дачка Полацкай зямлі*, А. Бутэвіч. *У гасцях у вечнасці*, З. Бядуля. *Зямля*, А. Васілевіч. *Сябры*, В. Вітка. *Трывога ў Ельнічах*, В. Вольскі. *Падарожжа па краіне продкаў*, І. Грамовіч. *Воблакі*, Мітай, В. Карамазаў. *Падранак*, У. Караткевіч. *Лебядзіны скіт*, Я. Колас. *Жывая вада*, *Купальскія светлякі*, Я. Маўр. *Багіра*, *У краіне райскай птушкі*, І. Мележ. *Першы іней* (ištrauka iš romano *Подых навальніцы*), А. Наварыч. *Памалюся Перуну, накланюся Вялесу*, І. Пташнікаў. *Алені*, *Арчыбал*, К. Чорны. *Насцечка*, А. Савіцкі. *Радасці і нягоды залацістага карасіка Бубліка*, Г. Сянкевіч. *Незабыўная старонка славянскай мінуўшыны*, С. Тарасаў. *Ефрасіння Полацкая*, А. Федарэнка. *Шчарбаты талер*, Д. Шульцэ. *Роберцік* ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz.: F. H. Burnett, *Tajemniczy ogród*, Rafał Kosik (pasirinkta knyga), S. Marciniak *Historia Polski dla Piotrka*, A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* (fragmenty sceny z koncertem Wojskiego, polowanie), R. Mieczkowski (1-2 apysakos), L. M. Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*, K. Paterson, *Most do Terabithii*, B. Prus (pasirinkta novelė), J. R. R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, H. Sienkiewicz, *Janko Muzykant* (arba kita pasirinkta novelė), D. Terakowska, *Córka Czarownic* (fragmentai) ir kt.

Biblijos fragmentai: wybrane przypowieści ewangeliczne o talentach, o siewcy, o pannach roztropnych

Mitai: o Tezeuszu i Ariadnie, Orfeuszu i Eurydyce, o Dedalu i Ikarze

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: K. Iłakowiczówna, K. I. Gałczyński H. Januszewska, J. Kulmowa, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, A. Rybalko, J. Słowacki, W. Szymborska, A. Śnieżko, D. Wawiłow ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: *Мифы и легенды Древней Греции (Pasirinktina)*, *мифы древних славян и балтов (Pasirinktina)*, *библейские легенды (Pasirinktina)*, В. Астафьев *Хвостик*, Й. Билюнас *Попал в цель*, Ф. Достоевский *Мальчик у Христа на ёлке*, И. Крылов *Лебедь, Щука и Рак*, *Кукушка и петух ir kitos pasakėčios*, А. Куприн *Чудесный доктор*, А. Пушкин *Зимнее утро*, Л. Улицкая *Бумажная победа*, Е. Шварц *Снежная королева*, Х. Андерсен *Девочка со спичками*, Р. Брэдли *Зелёное утро*, А. Мицкевич *Лирика, Дневник Анны Франк*.

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: Н. Заболоцкий, В. Миколойтис-Путинас, Н. Некрасов, Я. Полонский, Ф. Тютчев В. Фёдоров,

Vokiečių kalba.

P. Härtling *Die Oma*, I. Korschunow *Wenn ein Unugunu kommt*, H. Spoerl *Man kann ruhig darüber reden*.

Verschiedene Werke (Gedichte, Sagen, kurze Geschichten, Märchen...) von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H.Sudermann usw.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis ir kūriniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);

- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais, teatrais);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.7 7 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų (eilutės, strofos, rimo) atpažinimas;
- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų (laiko, vietos, įvykio, siužeto) aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjo charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų (ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos) aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų (konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, remarkos, replikos, monologo, dialogo, prologo, veiksmo, pagrindinio teksto ir remarkos) nurodymas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas.

Literatūros žanrai

Žemesniųjų klasių žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Naujų žanrų (giesmės, soneto, himno, raudos, satyros, dokumentinio romano, istorinio romano, komedijos, fantastinės literatūros) mokymasis ir pagrindinių jų ypatybių išvardijimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Literatūriniame tekste pažintas žemesnėse klasėse nagrinėtų meninės (kalbinės) raiškos priemonių atpažinimas ir susipažinimas su naujais: alegorija, parafraze, simboliu, jų funkcijų nustatymas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- savo supratimo apie kūrinį pateikimas ir jo pagrindimas;
- aktualių paaugliams problemų skaitomuose tekstuose aptarimas;
- literatūros kūrinių nagrinėjimas remiantis visuotinėmis vertybėmis;
- literatūros tekstų nagrinėjimas taikant istorijos ir kultūros žinias;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz., biografinį, kultūrinį, socialinį;
- panašios tematikos tekstų palyginimas.

Kitų kultūros tekstų interpretacija (pavyzdžiui, paveikslas, grafika).

Atlieka kitų kultūros tekstų analizę ir interpretaciją, bet daugiausia dėmesio skiria paveikslo ir grafikos interpretacijai:

- vaizduojamojo meno specifikos supratimas;
- pagrindinės meno kūrinio informacijos: autoriaus kilmė, kūrinio sukūrimo data, vieta, kur eksponuojamas, – nurodymas;
- temos, situacijos, kompozicijos, šviesos, spalvų nusakymas;
- personažo / veikėjo aptarimas;
- interpretuojant kūrinį savo įspūdžio, nuomonės, refleksijos pateikimas;
- nagrinėjamų kultūros tekstų estetiškos vertės apibūdinimas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Konfliktai ir jų sprendimo būdai.
- Jausmų kūryje.
- Pasaulėžiūra. Mano ir kitų žmonių pasauliai.
- Idealai. Autoritetai.
- Pasaulis. Hipotezės ir legendos apie pasaulio atsiradimą.
- Tėvynė. Praeities ir ateities jungtys.
- Menas ir menininkai. Kūrėjas ir jo darbas.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos iš nurodytų II. poskyryje;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – istorinių, nuotykių, komiškosios, fantastinės;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir savo krašto tautosakos;
- kiti kultūros tekstai (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 6 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (apsakymų, eilėraščių ir pan.).

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: В. Адамчык. *Урок арыфметыкі*, У. Аляхновіч. *Першае каханне*, Я. Брыль. *Урокі пані Мар'і* (ištrauka iš apysakos *Сірочы хлеб*), В. Быкаў. *Незагойная рана*, З. Бядуля. *На Каляды к сыну*, *Шчасце не ў золаце*, А. Васілевіч. *Горкі ліпавы мёд*, Жуль Верн. *Таямнічы востраў*, В. Гардзеі. *Шалапут на гаспадарцы*, Л. Дайнека. *Меч князя Вячкі*, У. Караткевіч. *Балада пра Вячку, князя людзей простых*, *Кніганошы*, *Сівая легенда*, Я. Колас. *У яго быў свет цікавы...* (ištrauka iš poemos *Сымон-музыка*), Я. Купала. *Курган*, М. Лупсякоў. *Мэры Кэт*, П. Місько. *Эрпіды на планеце Зямля*, А. Наварыч. *Антонік*, І. Навуменка. *Настаўнік чарчэння*, *Новая хата*, *Дзяцінства*, *Пераломны ўзрост*, І. Пташнікаў. *Львы*, Я. Сіпакоў. *Зялёны лісток на планеце Зямля*, А. Федарэнка. *Афганская шкатулка*, В. Хомчанка. *Звон пад зямлэй*, Цётка. *Шануйце роднае слова*, М. Чарняўскі. *Страла расамахі*, У. Шыцік. *Лісцік серабрыстай таполі*, *Зорны камень* ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz: D. Defoe *Przypadki Robinsona Kruzo*, Ch. Dickens *Opowieść wigilijna*, A. Domańska *Historia żółtej cizemki* (fragmentas *Święty Kazimierz*), I. Jurgielewiczowa *Ten obcy*, A. Fredro *Zemsta*, K. I. Gałczyński *Teatrzyk Zielona Gęś* (fragmentai), J. Kochanowski *Treny* (2-3 treny) I. Krasicki *Żona modna*, J. I. Kraszewski *Kunigas* (fragmentai), S. Lem (1-2 apysakos) A. Mickiewicz, *Dziady. cz. II, Grażyna*, R. Mieczkowski (1-2 apysakos), S. Mrożek *Lew*, M. Musierowicz (pasirinkta knyga), A. Onichimowska (1-2 apysakos), E. Orzeszkowa (pasirinkta novelė), B. Prus *Z legend dawnego Egiptu* ir pasirinkta novelė, W. S. Reymont *Chłopi* (fragmentai), H. Sienkiewicz *Latarnik*, M. Szczygielski *Serce Neftdy*, J. Weyssenhoff *Soból i panna* (fragmentai).

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: K. Iłakowiczówna, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, A. Rybałko, J. Słowacki, W. Szymborska, A. Śnieżko, M. Świetlicki, J. Twardowski ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: И. Бунин *Ланти*, Н. Гоголь *Портрет* (1 dalys), М. Горький *Детство* (ištraukos pasirinktinai), М. Лермонтов *Песня про царя Ивана Васильевича, молодого опричника и удалого купца Калашникова*, В. Маяковский *Необычайное приключение, бывшее с Владимиром Маяковским летом на даче...*, *Хорошее отношение к лошадям*, А. Пушкин *Медный всадник* (ištraukos), *Станционный смотритель*, *Метель*, Л. Толстой *Детство* (ištraukos pasirinktinai), *Отрочество* (ištraukos pasirinktinai), И. Тургенев *Муму*, А. Чехов *Хамелеон*, *Толстый и тонкий*, Гомер *Одиссея*, Д. Дефо *Робинзон Крузо* (ištraukos pasirinktinai), А. Сент-Экзюпери *Маленький принц*, Г. Уэллс. *Человек-невидимка* (ištraukos pasirinktinai).

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: Н. Гумилёв, М. Лермонтов, А. Мицкевич, А. Пушкин.

Vokiečių kalba.

Erich Kästner *Der kleine Grenzenverkehr*, Astrid Lingren *Die Brüder Löwenherz*, Mirjam Pressler *Bitterschokolade*.

Auszüge aus den Werken von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw.

Kurzgeschichten, Balladen, Gedichte, Märchen (Brüder Grimm) und Legenden usw.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais arba temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.8 8 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Lyrikos analizė:

- lyrinio subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų (eilutės, strofos, rimo) atpažinimas;

- eilėraščio vyksmo (situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų) išskyrimas.

Epikos analizė:

- vaizduojamo pasaulio elementų (laiko, vietos, įvykio, siužeto) aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjo charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų (ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos) aptarimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų (konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, remarkos, replikos, monologo, dialogo, prologo, veiksmo, pagrindinio teksto ir remarkos) nurodymas ir aptarimas;
- komedijos ir tragedijos sąvokų apibrėžimas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas.

Literatūros žanrai

Žemesniųjų klasių žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Naujojo žanro – tragedijos – ypatybių aptarimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Žemesnėse klasėse pažintų meninės (kalbinės) raiškos priemonių atpažinimas, susipažinimas su naujais (meniniu neologizmu, ekspresyviaja leksika) ir jų funkcijų nustatymas. Kūrinio analize, remiantis dominuojančiais jo konstrukcijos elementais.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- savo supratimo apie kūrinį pateikimas ir jo pagrindimas;
- aktualių paaugliams problemų skaitytuose tekstuose aptarimas;
- literatūros kūrinių nagrinėjimas remiantis visuotinėmis vertybėmis;
- literatūros tekstų nagrinėjimas taikant istorijos ir kultūros žinias;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz., biografinį, istorinį, kultūrinį, filosofinį, socialinį;
- panašios tematikos tekstų palyginimas.

Kitų kultūros tekstų interpretacija (pavyzdžiui, grafika, skulptūra, fotografija):

- vaizduojamojo meno specifikos supratimas;
- pagrindinės meno kūrinio informacijos (autorius, kūrinio sukūrimo datos, vietos, kur eksponuojamas) nurodymas;
- temos, situacijos, kompozicijos, šviesos, spalvų nusakymas;
- personažo / veikėjo aptarimas;
- interpretuojant kūrinį savo įspūdžio, nuomonės, refleksijos pateikimas;
- nagrinėjamų kultūros tekstų estetiškos vertės apibūdinimas.

Nagrinėjamos temos

Pateikiamos temos, kurios nagrinėjamos įvairiais aspektais pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Jaunystė ir branda. Gyvenimo prasmės paieškos. Tikrovė ir svajonės.
- Gyvenimas – labirintas. Gyvenimo modeliai. Egzistencijos džiaugsmas.

- Gimtinė – tauta – valstybė.
- Tradicijos ir šiandienos žmogus.
- Kultūra ir subkultūra. Tapatybės paieškos.

Kultūros tekstų atranka

Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- skirtingų laikotarpių, įvairios tematikos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – istorinės, nuotykių ir detektyvinės, komiškosios, fantastinės,
- populiariosios;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir savo regiono tautosakos;
- priskiriami kitiems kultūros tekstams (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas turėtų atsižvelgti į tai, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti bent 6 stambesnės formos kūrinius (romanus, apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (pvz., apsakymų, eilėraščių ir pan.).

Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba.

Pvz.: В. Адамчык. *Дзікі голуб*, М. Багдановіч. *Слуцкія ткачыхі, Раманс, Санет, Трыялет*, А. Бадак. *Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца*, Р. Баравікова. *Казімір – сын Ягайлы + Насця з 8 “Б”*, П. Броўка. *Пахне чабор*, У. Бутрамееў. *Новыя прыгоды Несцеркі*, Г. Далідовіч. *Губаты*, С. Дзяргай. *Чатыры стыхіі*, А. Дудараў. *Вечар, Святая птушка*, Кім, С. Кавалёў. *Драўляны рыцар*, В. Карамазаў. *Дзяльба кабанчыка*, *Прыліпала*, У. Караткевіч. *Паром на бурнай рацэ, Лісце каштанаў*, Я. Колас. *О, край родны, край прыгожы!..* (ištrauka iš poemos *Сымон-музыка*), *Хмарка*, У. Краўчанка. *Тайна адной выспы*, А. Куляшоў. *Бывай, Маці*, Я. Купала. *Спадчына, Магіла льва, Бандароўна*, У. Ліпскі. *Споведзь сына*, Г. Марчук. *Новыя прыгоды Несцеркі*, М. Стральцоў. *Адзін лапаць, адзін чунь*, М. Танк. *Шчасце*, Ф. І. Чыгрынаў. *Бульба*, Шылер. *Balladè Кубак*, У. Шэкспір. *Санеты*. Я. Янішчыц *Зорная паэма* ir kt.

Lenkų kalba.

Pvz.: A. C. Doyle *Sherlock Holmes*, A. de Saint-Exupery *Mały Książę*, J. Iwaszkiewicz *Ikar*, M. Hemar (fragmenty tekstów do kabaretów), E. Hemingway *Stary człowiek i morze*, A. Kamiński *Kamienie na szaniec*, I. Krasicki *Człowiek i zdrowie*, A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* (fragmentai), S. Mrożek *Artysta*, S. Lem (apysakos pasirinktinai), S. Piasecki *Zapiski oficera Armii Czerwonej* (fragmentai), W. S. Reymont *Chłopi* (fragmentai), J. D. Salinger *Buszujący w zbożu*, A. Sapkowski *Opowieści o Wiedźminie* (fragmentai), J. Słowacki *Balladyna*, W. Szekspir *Romeo i Julia*, D. Terakowska *Tam, gdzie spadają anioły*, M. Wańkowicz *Ziele na kraterze* J. Weyssenhoff, *Wspomnienia* (pvz. fragmentas *Juzynty*) ir kt.

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: S. Baliński, K. Iłakowiczówna, K. I. Gałczyński, H. Mažul, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, A. Rybałko, J. Słowacki, W. Szyborska, A. Śnieżko, J. Twardowski ir kt.

Rusų kalba.

Pvz.: Л. Андреев *Петька на даче, Ангелочек*, А. Грин *Алые паруса*, М. Лермонтов *Мцыри*, А. Платонов *Юшка* А. Пушкин *Капитанская дочка*, В. Распутин *Уроки французского*, Л. Толстой *После бала*, И. Тургенев *Ничий, Певцы*, В. Шукшин *Волки* Р. Брэдли *Рассказы*, М. Сервантес *Дон Кихот Ламанчский*(ištraukos), В. Шекспир *Ромео и Джульетта*.

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: С. Есенин, Ю. Кобрин, М. Лермонтов, А. Пушкин.

Vokiečių kalba.

E. Kästner *Emil und die Detektive*, Max von der Grün *Vorstadtkrokodile*, Max von der Grün *Friedrich und Friederike*. Auszüge aus den Werken von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw. Kurzgeschichten, Balladen, Gedichte, Märchen (Brüder Grimm) und Legenden usw.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais arba temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir nacionaliniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.9 9 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste.

Poezijos analizė:

- lyrinio (tiesioginio ir netiesioginio) subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų atpažinimas: eilutė, strofa, rimas;
- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Epikos analizė:

- temos ir problematikos bei jų ryšio su literatūros epocha nagrinėjimas;
- kūrimo būdų, nagrinėjamo pasaulio, laiko, vietos, įvykio, siužeto aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjų charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų išskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų nurodymas: konflikto, siužeto, veikėjo, scenos, akto, pagrindinio teksto, remarkos, choro, replikos, monologo, dialogo, veiksmo;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Literatūros žanrai

Žemesnėse klasėse įgytų žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Naujų žanrų (epo, odės, trumposios istorijos (vok. Kurzgeschichte)⁵ kronikos, epinės poemos) pagrindinių jų ypatybių išvardijimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Žemesnėse klasėse pažintų meninės (kalbinės) raiškos priemonių: epitetas, palyginimas, garsų pamėgdžiojimas, mažybiniai žodžiai, personifikacija, animizacija, apostrofa / kreipinys, kartojimas, perkeltinės reikšmės žodžiai, anafora, retorinis klausimas, alegorija, parafrazė, simbolis, meninis neologizmas, ekspresyvioji leksika – atpažinimas. **Susipažinimas su naujomis** meninės (kalbinės) raiškos priemonėmis: oksimoronu, hiperbole, frazeologizmais, antiteze, paralelizmu, jų funkcijų apibūdinimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- alegorinio ir simbolinio literatūros kūrinio turinio aiškinimas;
- literatūriniuose tekstuose ironijos, humoro, patoso atpažinimas; jų funkcijų tekste apibūdinimas;
- pasiūlymo aiškinti kūrinį pateikimas; teksto vietų, kuriose gali būti argumentai, pagrindžiantys jo interpretacijos pasiūlymą, nurodymas;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtiną kontekstą, pvz., istorinį, literatūrinį, politinį, kultūrinį, filosofinį, biografinį, mitologinį, biblinį ir egzistencinį;
- visuotinės ir tautinės literatūros kūrinuose žmogaus vertybių svarbos atpažinimas; jų vaidmens ir santykio su veikėjo poelgiais nusakymas.

Kitų kultūros tekstų interpretacija:

- pagrindinių filosofinių tendencijų aptarimas ir jų įtakos epochos kultūrai apibūdinimas;

⁵ Šis žanras nagrinėjamas vokiečių gimtosios kalbos pamokose.

- skirtingų kultūros tekstų interpretacija ir palyginimas, tam tikrų meno sričiai tinkamų kodų naudojimas;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros tekstų apibūdinimas.

Grožinės literatūros raida (problematika ir autoriai)

Grožinės literatūros epochų (antikos, viduramžių, renesanso, baroko, švietimo amžiaus ir romantizmo) ir krypčių esminių ypatumų suvokimas, jų idėjų aptarimas skirtinguose kontekstuose. Aptarinėjamos epochos kūrinių gretinimas su skirtingais kultūros tekstais. Įvardytų epochų idėjų ir motyvų įtaka šiuolaikinei kultūrai.

Kiekvienos epochos užsienio literatūros 1 ar 2 kūrinių arba jų ištraukų parinkimas, atsižvelgiant į mokinių amžių ir gebėjimų lygį, integravimo galimybėmis su užsienio kalbomis ir siekiant išvengti kartojimo su lietuvių kalbos dalyko programa.

Pastaba! Lentelėje pateikiami autoriai su kurių kūryba supažindinama naudojant panoraminį arba fragmentinį skaitymo būdą.

Baltarusių kalba.

Antika

Graikų mitinio pasaulio modelis. Mitų herojai ir jų žygių prasmė.
Mitų reikšmė antikos ir dabarties žmogaus gyvenimui.
Epas – tautinę bendruomenę vaizduojantis, ugdantis ir telkiantis pasakojimas.
Epo herojus ir jo kovos prasmė.
Garbės ir šlovės samprata.
Epinio pasakojimo poetika.
Antikinė drama ir jos reikšmė.
Antikiniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose.
Міфы Старажытнай Грэцыі, Гамер *Іліада* (ištraukos), Вергілій *Энеіда* (ištraukos).

Biblija ir jos tradicija

Biblija kaip literatūros ir kultūros tekstas: jos svarba Europos tapatybei.

Baroko tradicijos

Žmogaus ir pasaulio prieštaravimas. Kova tarp gėrio ir blogio.
Barokinis konceptizmas ir jo raiška įvairiuose kultūros tekstuose.
Nuo epistolografijos ir atsiminimų iki šiuolaikinio laiško ir internetinio blogo.
Barokinio meno įmantrumai ir jų atspindys šiuolaikinėje kultūroje.
Autoriai: pvz., А. Рымша, С. Полацкі (pasirinktinai).

Šviečiamasis amžius

Apšvietos epochos vertybės: mokslas, išsilavinimas, proto ir patirties iškėlimas.
Viešųjų ir privačių reikalų, pareigos ir jausmo konfliktas.
Tautos, pilietybės ir pareigos supratimas.
Juoko, ironijos ir kritikos galia.
Idealaus (utopinio) pasaulio paieška.
Tarp racionalizmo ir sentimentalizmo.
Šviečiamojo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai.

Senojo ir Naujojo Testamentų vaizdiniai, herojai ir siužetai: jų interpretacija literatūroje.

Krikščioniškoji meilės samprata.

Auka ir aukojimasis.

Biblinio pasakojimo savitumas: teksto daugiaprasmiškumas (alegorija, parabolė, simbolis, metafora).

Bibliniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose.

Viduramžiai ir jų vaizdavimas literatūroje

Viduramžių žmogaus ir pasaulio samprata.

Religinis menas: ištikimybė, garbė, pamaldumas, šventumas, saviugda.

Riterių literatūros vaizdiniai, siužetai klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje.

Valdovo vaizdavimas. Valdovo idealas ir jo atsakomybė.

Pirmieji religiniai ir pasaulietiški kūriniai baltarusių kalba.

Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais.

Kūriniai: *Жыццё Ефрасінні Полацкай, Слова пра поход Ігаравы, Шата Руставелі. Віцязь у тыгравай шкуры, Пахвала Вітаўту (Летапіс вялікіх князёў літоўскіх), Трыстан і Ізольда.*

Renesanso kultūra

Humanistinės vertybės: pasaulio grožis, tikėjimas, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas, asmenybės harmonija, draugystė, meilė.

Renesanso žmogaus bruožai.

Renesansas – tai atradimų epocha.

Tėvynės samprata. Tarnyba Tėvynei.

Literatūros kūriniai gimtąja kalba.

Šekspyro dramaturgijos reikšmė teatro istorijoje.

Autoriai: burleskos-satyriniai kūriniai (pvz., В. Равінскі. *Энеіда на выварат*), Гётэ (pasirinktinai).

Romantizmo tradicijos

Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas.

Išorinis ir vidinis konfliktas. Psichologinis veikėju dramtizmas.

Gėrio ir blogio kova pasaulyje ir žmoguje.

Moters ir meilės idealizavimas.

Domėjimasis tautosaka, praeitimi.

Gamta ir žmogus.

Vilniaus romantizmo mokykla.

Autoriai: pvz.: Я. Баршчэўскі. *Шляхціц Завальня, Плачка, Белая Сарока*. К. Вераніцын. *Тарас на Парнасе*. В. Дунін-Марцінкевіч. *Ідылія*, А. Міцкевіч. *Baladė Свіцязянка*.

Pozityvistinė literatūra

Gyvenimo tikrovės vaizdavimas, socialinių problemų iškėlimas, psychologizmas.

Autoriai: pvz.: Э. Ажэшка *Раманіха, АВС*, Ф. Багушэвіч. *Прадмова да зборніка “Дудка беларуская”*, 2-3 eilėraščiai, В. Дунін-Марцінкевіч. *Халімон на каранацыі*,

Abiejų Tautų Respublika, jos reikšmė ir kultūrinis gyvenimas.
Renesanso bruožai ir humanistinės vertybės šiuolaikinėje literatūroje.

Autoriai: pvz.: M. Гусоўскі. *Песня пра зубра*, Ф.Скарына.
Прадмовы. М. дэ Сервантэс *Дон Кіхот* ir kt.

Lenkų kalba.

Antika

Graikų mitinio pasaulio modelis. Mitų herojai ir jų žygių prasmė.
Mitų reikšmė antikos ir dabarties žmogaus gyvenimui.
Epas – tautinę bendruomenę vaizduojantis, ugdantis ir telkiantis pasakojimas.
Epo herojus ir jo kovos prasmė.
Garbės ir šlovės sampratos atspindėjimas įvairiose literatūrinėse žanrose.
Epinio pasakojimo poetika.
Antikinė drama ir jos reikšmė.
Antikiniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose.

Biblija ir jos tradicija

Biblija kaip literatūros ir kultūros tekstas: jos svarba Europos tapatybei.
Senojo ir Naujojo Testamentų vaizdiniai, herojai ir siužetai: jų interpretacija literatūroje.
Krikščioniškoji meilės samprata.
Auka ir aukojimasis.
Biblinio pasakojimo savitumas: teksto daugiaprasmiškumas (alegorija, parabolė, simbolis, metafora).
Bibliniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose.

Viduramžiai ir jų vaizdavimas literatūroje

Viduramžių žmogaus ir pasaulio samprata.
Religinis menas: ištikimybė, garbė, pamaldumas, šventumas, saviugda, mirties šokis (*dance macabra*).
Riterių literatūros vaizdiniai, siužetai klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje.

Baroko tradicijos

Žmogaus ir pasaulio prieštaravimas. Kova tarp gėrio ir blogio.
Barokinis konceptizmas ir jo raiška įvairiuose kultūros tekstuose.
Sarmatizmo fenomenas lenkų kultūroje.
Nuo epistolografijos ir atsiminimų iki šiuolaikinio laiško ir internetinio blogo.
Barokinio meno įmantrumas ir jų atspindys šiuolaikinėje kultūroje.
Autoriai: pvz., A. Morsztyn (1-2 eilėraščiai), J. Ch. Pasek *Pamiętniki* (fragmentai) Jan III Sobieski *Listy do Marysieki* (fragmentai), M. Sarbiewski (1-2 eilėraščiai).

Šviečiamasis amžius

Apšvietos epochos vertybės: mokslas, išsilavinimas, proto ir patirties iškėlimas.
Viešųjų ir privačių reikalų, pareigos ir jausmo konfliktas.
Tautos, pilietybės ir pareigos supratimas.
Juoko, ironijos ir kritikos galia.
Idealaus (utopinio) pasaulio paieška.
Šviečiamąjo amžiaus temų atspindys ir žanrų įvairovė I. Krasickio kūryboje.
Tarp racionalizmo ir sentimentalizmo.
Abiejų Tautų Respublikos kultūrinis palikimas.
Šviečiamąjo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai.

Valdovo vaizdavimas. Valdovo idealas ir jo atsakomybė. Pirmieji religiniai ir pasaulietiški kūriniai lenkų kalba. Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Renesanso kultūra Humanistinės vertybės: pasaulio grožis, tikėjimas, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas, asmenybės harmonija, draugystė, meilė. Renesanso žmogaus bruožai. Renesansas – tai atradimų epocha. Tėvynės samprata. Tarnyba Tėvynei. Literatūros kūriniai gimtąja kalba. Šekspyro dramaturgijos reikšmė teatro istorijoje. Jano Kochanovskio literatūros fenomenas. Abiejų Tautų Respublika, jos reikšmė ir kultūrinis gyvenimas. Renesanso bruožai ir humanistinės vertybės šiuolaikinėje literatūroje. Autoriai: pvz., M. Rej. Jo reikšmė gimtosios kalbos raidai. J. Kochanowski <i>Pieśni</i> (1 ar 2 pasirinkti kūriniai); himnas <i>Czego chcesz od nas Panie...</i>, <i>Treny</i> (fragmentai), P. Skarga <i>Kazanie o miłości ku ojczyźnie</i> ir kt.	Autoriai: pvz., I. Krasicki <i>Bajki</i> (1-2 pasirinktinai) <i>Do króla</i>, <i>Monachomachia</i> (fragmentai), F. Karpiński <i>Laura i Filon</i> (fragmentai), <i>Bóg się rodzi</i>, J. Wybicki (1-2 eilėraščiai). Romantizmo tradicijos Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas. Išorinis ir vidinis konfliktas. Psichologinis veikėjų dramatismas. Gėrio ir blogio kova pasaulyje ir žmoguje. Moters ir meilės idealizavimas. Domėjimasis tautosaka, praeitimi. Gamta ir žmogus. Vilniaus romantizmo mokykla. Autoriai: pvz. A. Mickiewicz (1-2 eilėraščiai), <i>Ballady i romanse</i> (pvz. <i>Romantyczność</i>, <i>Lilie</i>), <i>Dziady, cz. II</i>, J. Słowacki (1-2 eilėraščiai), W. Syrokoma <i>Gawędy</i> (1 pasirinktas kūrinys) J. I. Kraszewski <i>Powieść bez tytułu</i> (fragmentai)
--	---

Rusų kalba.

Antika Antikinė literatūra. Antikinis mitas, jo funkcijas, reikšmę, interpretacija. Mitologizacija šiuolaikinėje literatūroje. Гомер <i>Илиада</i>. Biblija Vertybės iš Seno ir Naujo testamento. Siužetai. Biblijos įtaką rusų literatūros formavimui. Biblijos motyvai šiuolaikinėje rusų literatūroje. Viduramžių literatūra	Romantizmo tradicijos Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas. Išskirtinė asmenybė išskirtinėmis aplinkybėmis. Menininko ir laisvės idealizavimas. Išorinis ir vidinis konfliktas. Individualizmas, saviironija, klajonės. Egzotikos ir praeities idealizavimas. Šiuolaikinio žmogaus polemika su romantizmo idealais ir pasaulėjauta. Дж. Гордон Байрон <i>Паломничество Чайльда Гарольда</i> (ištraukos). А. Пушкин, М. Лермонтов <i>lyrika</i>. А. Мицкевич <i>Гражина</i> (ištraukos). М. Горький <i>Старуха Изергиль</i>. Pozityvistinė literatūra
---	---

Herojiniai epai. Epų (bylinų) didvyriai. <i>Слово о полку Игореве</i> - autorinės literatūros pavyzdys. Religinės literatūros žanrų įvairovė. Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Renesansas Humanistinės vertybės: ryšys su antika, laisvas ir visapusiškas asmenybės lavinimas, tarnyba tėvynei, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas. Renesanso žmogaus bruožai. Ф. Петрарка <i>Сонеты</i>. Renesanso bruožai ir vertybės šiuolaikinėje literatūroje. Klasicizmas ir Šviečiamasis amžius Proto galių ir išsilavinimo svarbos iškėlimas, gyvenimo ir menų taisyklių nustatymas, literatūros didaktiškumas, pareiga ir pilietiškumas. М. Ломоносов (1 ar 2 pasirinkti kūriniai). Šviečiamojo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai.	Realizmas literatūroje ir visuomenėje. Literatūros tendencingumas. Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo. Visuomenės harmonijos ir teisingumo samprata. Tipiškas personažas tipiškomis aplinkybėmis. Žmogus ir pinigai, materialinės vertybės, socialinė padėtis. Pasirinkimo kaina. Romanas kaip visuomenės praeities ir dabarties atspindys. Pozityvistinė literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis. А. Пушкин <i>Евгений Онегин</i>, draugystės, meilės, laisvės, filosofinė lyrika, М. Лермонтов <i>Герой нашего времени</i>, vienatvės, meilės, tėvynės, laisvės lyrika, Н. Гоголь. <i>Шинель, Ревизор</i>.
---	--

Vokiečių kalba.

Antika Graikų mitinio pasaulio modelis. Mitų herojai ir jų žygių prasmė. Mitų reikšmė antikos ir dabarties žmogaus gyvenimui. Epas – tautinę bendruomenę vaizduojantis, ugdantis ir telkiantis pasakojimas. Epo herojus ir jo kovos prasmė. Garbės ir šlovės samprata. Epinio pasakojimo poetika. Antikinė drama ir jos reikšmė. Antikiniai motyvai literatūrinuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose. Autoriai: Homer <i>Odysee, Ilias</i> (ištraukos). Viduramžiai ir jų vaizdavimas literatūroje Viduramžių žmogaus ir pasaulio samprata. Religinis menas: ištikimybė, garbė, pamaldumas, šventumas, saviugda. Riterių literatūros vaizdiniai, siužetai klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje.	Baroko tradicijos Žmogaus ir pasaulio prieštaravimas. Kova tarp gėrio ir blogio. Barokinis konceptizmas ir jo raiška įvairiuose kultūros tekstuose. Nuo epistolografijos ir atsiminimų iki šiuolaikinio laiško ir internetinio blogo. Barokinio meno įmantrumai ir jų atspindys šiuolaikinėje kultūroje. Autoriai: J. Bidermann, S. Dach, (pasirinktinai). Šviečiamasis amžius Apšvietos epochos vertybės: mokslas, išsilavinimas, proto ir patirties iškėlimas. Viešųjų ir privačių reikalų, pareigos ir jausmo konfliktas. Tautos, pilietybės ir pareigos supratimas. Juoko, ironijos ir kritikos galia. Idealaus (utopinio) pasaulio paieška.
---	--

Valdovo vaizdavimas. Valdovo idealas ir jo atsakomybė. Pirmieji religiniai ir pasaulietiški kūriniai baltarusių kalba. Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Autoriai: Heldenepos (Nibelungenlied, Kudrunlied) (ištraukos), Walther von der Vogelweide (eilėraščiai pasirinktinai) Renesanso kultūra Humanistinės vertybės: pasaulio grožis, tikėjimas, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas, asmenybės harmonija, draugystė, meilė. Renesanso žmogaus bruožai. Renesansas – tai atradimų epocha. Tėvynės samprata. Tarnyba Tėvynei. Literatūros kūriniai gimtąja kalba. Renesanso bruožai ir humanistinės vertybės šiuolaikinėje literatūroje. Autoriai: Erasmus von Rotterdam (ištraukos), Volksbuch vom Eulenspiegel, Historia von D. Johan Fausten	Tarp racionalizmo ir sentimentalizmo. Šviečiamąjo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai. Autoriai: C. A. Bürger, J. W. Goethe, G. E. Lessing (kūriniai ar jų ištraukos pasirinktinai) Romantizmo tradicijos Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas. Išorinis ir vidinis konfliktas. Psichologinis veikėju dramatismas. Gėrio ir blogio kova pasaulyje ir žmoguje. Moters ir meilės idealizavimas. Domėjimasis tautosaka, praeitimi. Gamta ir žmogus. Autoriai: Brüder Grimm, J. W. Goethe, F. Schiller (kūriniai ar jų ištraukos pasirinktinai)
--	---

Kultūros tekstų atranka

Skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami grožinės literatūros ir įvairūs kultūros tekstai:

- jų problematika atspindi antikos, viduramžių, renesanso, baroko, Šviečiamąjo amžiaus idėjas, romantizmo tematiką ir vertybes;
- iškiliausi baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kai kurie visuotinės literatūros kūriniai, kurie padeda suvokti literatūros istoriškumą, sudaryti gimtosios literatūros raidos vaizdą;
- įvairių rūšių ir žanrų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairūs šiuolaikinės literatūros ir kultūros tekstai, kuriuose atsispindi antikos, viduramžių, renesanso, baroko, Šviečiamąjo amžiaus idėjos, romantizmo tematika ar vertybės;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros pavyzdžiai.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, meno parodų ir pan. lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais, temomis arba literatūrinių ir istorinių epochų reiškiniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai, respublikiniai ir tarptautiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.E.10 10 klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Kūrinio analizė literatūros rūšių kontekste

Poezijos analizė:

- lyrinio (tiesioginio ir netiesioginio) subjekto, kolektyvinio lyrinio subjekto apibūdinimas;
- eilėraščio elementų atpažinimas: eilutė, strofa, rimas;

- eilėraščio vyksmo: situacijos pradžios, kas vyksta, lyrinio subjekto / personažo nuotaikos, jausmų ir minčių apibūdinimas, poetinių vaizdų išskyrimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Epikos analizė:

- temos ir problematikos bei jų sąryšio su literatūros epocha nagrinėjimas;
- kūrimo būdų, nagrinėjamo pasaulio, laiko, vietos, įvykio, siužeto aptarimas; veikėjų, jų santykių, nuotaikos, jausmų, minčių palyginimas; tiesioginės, netiesioginės veikėjų charakteristikos aptarimas;
- pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimų atskyrimas ir jų funkcijų kūrinyje nurodymas;
- pagrindinių ir kitų kūrinio veikėjų nurodymas ir jų ypatybių apibūdinimas;
- temos ir pagrindinės teksto minties nusakymas;
- kūrinio konstrukcinių elementų funkcijų: ekspozicijos, veiksmo užuomazgos, konflikto, kulminacijos ir atomazgos – aptarimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Dramos analizė:

- dramos elementų nurodymas: konfliktas, siužetas, veikėjas, scenos, aktas, pagrindinis tekstas, remarkos, replikos, monologas, dialogas, veiksmas;
- motyvo ir veiksmų aiškinimas;
- veikėjų charakterių ir elgesio priežasčių analizavimas, charakterių palyginimas;
- žanrų nagrinėjimas.

Literatūros žanrai

Žemesnėse klasėse įgytų žinių apie literatūros žanrus įtvirtinimas. Pagrindinių jų ypatybių išvardijimas.

Meninė kalba ir jos funkcijos

Žemesnėse klasėse nagrinėtuose literatūriniuose tekstuose pažintų meninės (kalbinės) raiškos priemonių: epitetas, palyginimas, garsų pamėgdžiojimas, mažybiniai žodžiai, personifikacija, animizacija, apostrofa / kreipinys, kartojimas, perkeltinės reikšmės žodžiai, anafora, retorinis klausimas, alegorija, parafrazė, simbolis, meninis neologizmas, ekspresyvioji leksika, oksimoronas, hiperbolė, frazeologizmas, antitezė, paralelizmas – atpažinimas ir jų funkcijų apibūdinimas.

Grožinio teksto interpretacija ir vertinimas:

- alegorinio ir simbolinio literatūros kūrinio turinio aiškinimas;
- literatūriniuose tekstuose ironijos ir savimonės, autoironijos, humoro, patoso atpažinimas; jų funkcijų tekste apibūdinimas;
- pasiūlymo, kaip nagrinėti kūrinį, pateikimas; teksto vietų, kuriose gali būti argumentai, pagrindžiantys jo interpretacijos pasiūlymą, nurodymas;
- literatūros kūrinių interpretavimas taikant būtinąjį kontekstą, pvz.: istorinį, literatūrinį, politinį, kultūrinį, filosofinį, biografinį, mitologinį, biblinį ir egzistencinį;
- visuotinės ir tautinės literatūros kūrinuose kiekvieno žmogaus nelygstamos vertės atpažinimas; jos vaidmens ir santykio su veikėjo poelgiais nusakymas.

Kitų kultūros tekstų interpretacija:

- apibūdina pagrindines filosofines tendencijas ir nustato jų įtaką epochos kultūrai;
- skaito neliteratūrinius kultūros tekstus, taikydamas tam tikrai meno sričiai tinkamą kodą;
- išskiria aukštosios kultūros kūrinius iš populiariosios kultūros tekstų, taiko kriterijus, kad atskirtų šedevrą nuo kičo.

Nagrinėjamų kūrinių tematika

Grožinės literatūros epochų (romantizmo, pozityvizmo, modernizmo ir XX a.) ir kryptų esminių ypatumų suvokimas, jų idėjų aptarimas skirtinguose kontekstuose. Aptarinėjamos epochos kūrinių gretinimas su skirtingais kultūros tekstais. Įvardytų epochų idėjų ir motyvų įtaka šiuolaikinei kultūrai.

Kiekvienos epochos užsienio literatūros 1 ar 2 kūrinių arba jų ištraukų parinkimas, atsižvelgiant į mokinių amžių ir gebėjimų lygį, integravimo galimybėmis su užsienio kalbomis ir siekiant išvengti kartojimo su lietuvių kalbos dalyko programa.

Pastaba! Lentelėje pateikiami autoriai su kurių kūryba supažindinama naudojant panoraminį arba fragmentinį skaitymo būdą.

Baltarusių kalba.

Nacionalinio atgimimo literatūra

Susidomėjimas savo tautos likimu ir istorija, dėmesys buitinėms tautos tradicijoms, kalbai. Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XX a. pradžioje Vilniuje.

Autoriai: pvz.: М. Багдановіч (eilėraščiai), А. Гарун (eilėraščiai, apsakymas *П'ера і Каламбіна*), М. Гарэцкі. *Роднае карэнне, Літоўскі хутарок, Рускі*, Я. Колас (eilėraščiai, apsakymų ciklas *Казкі жыцця*, poema *Новая зямля*), Я. Купала (eilėraščiai, poemos), Цётка (eilėraščiai, apsakymai), Ядвігін III. (apsakymai) ir kt.

Tarpukario dvidešimtmetis

Socialiniai konfliktai, literatūros ir visuomenės gyvenimo idealizacijos ir politizacijos didėjimas, Stalino represijos. Vakarų Baltarusijos literatūra. Baltarusių draugijos Vilniuje.

Autoriai: : pvz.: Н. Арсеннева (eilėraščiai), З. Бядуля. *Бондар*. М. Гарэцкі. *Дзве душы, Ціхая плынь* (pasirinktiniai), М. Зарэцкі. *Ворагі, Дзіўная*, Я. Колас. *У палескай глушы*. К. Крапіва. *Хто смяецца апошнім*, К. Чорны. *Макаркавых Волька, Лявон Бушмар*, А. Куляшоў (eilėraščiai), М. Танк ((eilėraščiai)), У. Фолкнер. *Пах*

Karas ir pokario laikotarpis

Totalitarizmo patirtis, tautų persekiojimas.

Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje.

Literatūra – vertybių gynėja.

Autoriai: pvz.: П. Броўка, Я. Брыль (2-3 apsakymai pasirinktiniai), В. Быкаў. *Аблава*, У. Караткевіч. *Дзікае паляванне караля Стаха*, *eilėraščiai* (pasirinktiniai), А. Куляшоў, Макаёнак. *Зацуканы апостал*, І. Мележ. *Людзі на балоце*, П. Панчанка (lyrika pasirinktinai), М. Танк. *Люцыян Таполя*, *eilėraščiai* (pasirinktiniai), І. Шамякін. *Гандлярка і паэт*, Я. Янішчыц, А. Разанаў, Р. Барадулін, Н. Гілевіч (eilėraščiai pasirinktiniai) ir kt.

Šiuolaikinės literatūros ir kultūros temos, idėjos, formos.

Literatūros amžinosios temos ir motyvai: humanizmas, užuojauta, gyvenimo prasmės ieškojimas, meilės siekimas, individualizmas, patriotizmas, garbė, maištas.

вербены, Гіём Апалінэр. *Мост Мірабо, Цень*, С. Цвейг. *Нябачная калекцыя* ir kt.

Lenkų kalba.

Romantizmo tradicijos

Kova už laisvę, patriotizmas.

Domėjimasis tautosaka, praeitimi.

Menininko kaip pranašo vaidmuo.

Dvaras – kultūrinio gyvenimo centras, tradicijos puoselėtojas. Jo išlikimo svarba.

Šiuolaikinio žmogaus polemika su romantizmo idealais ir pasaulėjauta.

Autoriai: pvz. A. Mickiewicz *Konrad Wallenrod*,

Pan Tadeusz, C. K. Norwid (1-2 eilėraščiai), A. Fredro (pasirinktos dramos ištraukos)

Pozityvistinė literatūra

Realizmas ir racionalizmas literatūroje ir visuomenėje.

Kartų konfliktas kūryboje ir gyvenime.

Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo.

Lenkų pozityvizmo idealai.

Literatūros ir sukilimo Lenkijoje ir Lietuvoje sąsajos, naujas patriotizmo supratimas.

Tolerancijos ir antisemitizmo problematika.

Žmogus ir pinigai, materialinės vertybės, socialinė padėtis.

Auksinis fondas lenkų novelių. Jų tematikos ir problematikos aktualumas.

Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XIX a. 2-ojoje pusėje.

Lietuviškieji motyvai XIX a. lenkų literatūroje ir kultūroje.

Pozityvistinė literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis.

Autoriai: pvz. B. Prus (1-2 novelės), H. Sienkiewicz *Nikt nie jest prorokiem między swemi* arba pasirinktos 1-2 novelės, *Quo vadis*, *Potop*

Prie XX amžiaus slenksčio

Modernizmo literatūros principai: menas menui; nuotaika, estetizmas, žmogus ir visuomenė (dekadentizmas).

Meninė įvairovė skirtingose kultūros tekstose (impresionizmas, simbolizmas, natūralizmas).

Nusivylimas pozityvistiniais idealais. Visuomeniniai antagonizmai.

Visuomeninių luomų (buržuazijos) pasaulėžiūros kritika.

Kartų konfliktas.

Autoriai: pvz. K. Przerwa-Tetmajer, J. Kasproicz, L. Staff (po 1 ar 2 eilėraščius), S. Żeromski *Wierna rzeka*, *Silaczka*, G. Zapolska *Moralność pani Dulskiej*.

Tarpukario dvidešimtmetis

Nepriklausomybės atgavimo džiaugsmas ir nauji literatūros uždaviniai nepriklausomoje valstybėje.

Tarp tradicionalizmo, avangardizmo ir katastrofizmo.

Poetinių grupių – *Skamander*, *Żagary* – atstovai (1 ar 2) ir jų kūryba (po 1 ar 2 eilėraščius).

Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XX a. pradžioje Vilniuje.

Autoriai: pvz. M. Dąbrowska *Marcin Kozera*, K. I. Gałczyński (1-2 eilėraščiai), B. Leśmian (1-2 eilėraščiai).

Literatūra nuo 1939 m.

Totalitarizmo patirtis, tautų persekiojimas.

Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje.

Literatūra – vertybių gynėja.

(fragmentai), E. Orzeszkowa (1-2 novelės), M. Konopnicka <i>Mendel Gdański</i>, A. Asnyk (1-2 eilėraščiai).	Literatūra nuo 1989 m. Šiuolaikinės literatūros ir kultūros temos, idėjos, formos. Literatūros amžinosios temos ir motyvai: humanizmas, užuojauta, gyvenimo prasmės ieškojimas, meilės siekimas, individualizmas, patriotizmas, garbė, maištas. Šiuolaikinių Vilniaus poetų kūryba (po 1-2 eilėraščius). Dabartinės prozos apžvalga. (1-2 kūriniai pasirinktinai). Autoriai: pvz. K. K. Baczyński (1-2 eilėraščiai), S. Barańczak (1-2 eilėraščiai), Z. Herbert (1-2 eilėraščiai), L. Kruczkowski <i>Niemcy</i> (fragmentai), Cz. Miłosz <i>Dolina Issy</i> (fragmentai) Z. Nałkowska <i>Medaliony</i> (2 pasirinktos apysakos) J. Iwaszkiewicz <i>Ikar</i>, T. Różewicz (1-2 eilėraščiai), J. Twardowski (1-2 eilėraščiai), W. Szymborska (1-2 eilėraščiai) ir kt.
--	---

Rusų kalba.

Pozityvistinė literatūra Realizmas literatūroje ir visuomenėje. Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo. Visuomenės harmonijos ir teisingumo samprata. Tipiškas personažas tipiškomis aplinkybėmis. Gyvenimo tikrovės vaizdavimas. Socialinių problemų iškėlimas, psichologizmas. Pozityvistinė literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis. A. Островский <i>Бесприданница</i>. И. Тургенев <i>Первая любовь</i>. Л. Толстой. <i>Юность</i> (skyrius „Comme il faut“). Ф. Достоевский. <i>Братья Карамазовы</i> (skyrius „Бунт“).	A. Чехов <i>Человек в футляре</i>, <i>Крыжовник</i>. И. Бунин <i>Господин из Сан-Франциско</i>. А. Куприн <i>Олеся</i>, <i>Гранатовый браслет</i>. Sovietinio periodo paradoksai М. Булгаков <i>Собачье сердце</i>. Karas ir pokario laikotarpis Totalitarizmo patirtis. Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje. Literatūra – vertybių gynėja. М. Шолохов <i>Судьба человека</i>. К. Воробьев <i>Немец в валенках</i> В. Шаламов <i>Последний бой майора Пугачева</i> В. Высоцкий, Б. Окуджава (po 1-2 eilėraščius). И. Бродский (lietuviškieji motyvai poezijoje)
--	--

Literatūra nuo 1980 m.

B. Распутин, С. Довлатов, В. Токарева (1 ar 2 apsakymai pasirinktinai)
Dabartinės prozos apžvalga. (1-2 kūriniai pasirinktinai).

Vokiečių kalba.

Pozityvistinė literatūra

Realizmas ir racionalizmas literatūroje ir visuomenėje.
Kartų konfliktas kūryboje ir gyvenime.
Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo.
Tolerancijos ir antisemitizmo problematika.
Žmogus ir pinigai, materialinės vertybės, socialinė padėtis.
Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XIX a. 2-ojoje pusėje.
Pozityvistinė literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis.
Autoriai: T. Fontane, Th. Storm (kūriniai pasirinktinai)

Prie XX amžiaus slenksčio

Modernizmo literatūros principai: menas menui; nuotaika, estetizmas, žmogus ir visuomenė (dekadentizmas).
Meninė įvairovė skirtingose kultūros tekstose (impresionizmas, simbolizmas, natūralizmas).
Nusivylimas pozityvistiniais idealais. Visuomeniniai antagonizmai.
Visuomeninių luomų (buržuazijos) pasaulėžiūros kritika.
Kartų konfliktas.
Autoriai: B. Brecht, G. Hauptmann, R. M. Rilke, H. Sudermann (kūriniai pasirinktinai)

XX amžiaus literatūra

Tarp tradicionalizmo, avangardizmo ir katastrofizmo.
Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XX a.
Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje.
Literatūra – vertybių gynėja.
Šiuolaikinės literatūros ir kultūros temos, idėjos, formos.
Literatūros amžinosios temos ir motyvai: humanizmas, užuojauta, gyvenimo prasmės ieškojimas, meilės siekimas, individualizmas, patriotizmas, garbė, maištas.
Autoriai: I. Aichinger, P. Bichsel, J. Bobrowski, W. Borchert, H. Böll, G. Grass *Blechtrommel* (ištraukos), P. Handke (Kurzgeschichten pasirinktinai), H. Hesse, F. Kafka, E. Kästner, Th. Mann *Tod in Venedig*.

Kultūros tekstų atranka

Skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami grožinės literatūros ir įvairūs kultūros tekstai:

- jų problematika atspindi romantizmo ir pozityvizmo epochų idėjas, tematiką ir vertybes;
- iškiliausi baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kai kurie visuotinės literatūros kūriniai, kurie padeda suvokti literatūros istoriškumą, sudaryti gimtosios literatūros raidos vaizdą;
- įvairių rūšių ir žanrų;
- autorių, kurių kūryba ar kultūrinė veikla susijusi su Lietuva;
- kiekvienos literatūros rūšies kūrinių ir šioje klasėje aptarinėjamų literatūros žanrų pavyzdžius;
- įvairūs šiuolaikinės literatūros ir kultūros tekstai, kuriuose atsispindi romantizmo ir pozityvizmo epochų idėjos, tematika ar vertybės, arba su jais polemizuojama;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros pavyzdžiai.

Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, meno parodų ir pan. lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniiais, temomis arba literatūrinių ir istorinių epochų reiškiniiais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai, respublikiniai ir tarptautiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis);

- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

7. Pasiekimų vertinimas

Vertinimas yra esminė mokymosi proceso dalis. Mokinių kalbos ir literatūros mokymosi rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti. Planuojant mokinių vertinimą svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad būtų vertinamos visos pasiekimų sritys: 1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 2. Skaitymas ir teksto suvokimas. 3. Rašymas ir teksto kūrimas. 4. Kalbos (sistemos) pažinimas. 5. Literatūros ir kultūros pažinimas. Mokinys turi žinoti savo stipriąsias ir silpnąsias puses. Taip pat informaciją apie mokinio pasiekimus turi būti suteikta tėvams (globėjams).

Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Vertinant apmąstomi ugdymo tikslai ir principai, turinys ir metodai ir vertinimo bei įvertinimo poveikis mokinio motyvacijai bei savigarbai. Todėl vertinimo procese reikėtų vadovautis šiais principais:

- Padėti mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymosi rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus, spręsti iškilusias problemas, reflektuoti mokymosi rezultatus.
- Vertinama tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama, kokią pažangą padarė mokiniai, o po to analizuojamos klaidos ar nesėkmės tam, kad išvengti jų ateityje ir tobulėti.
- Pasiekimai vertinami pagal iš anksto susitartus ir aptartus su mokiniais kriterijus.
- Taikomi diagnostinio, formuojamojo ir kaupiamojo vertinimo būdai.
- Pasiekimai aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis.
- Pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis lygis (I) – 4, patenkinamas lygis (II) – 5–6, pagrindinis lygis (III) – 7–8, aukštesnysis lygis (IV) – 9–10.

8. Pasiekimų lygių požymiai

8.A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

8.A.1 1-2 klasės

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
1-2 klasės			
I	II	III	IV
A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, padedamas pakankamai supranta svarbiausias mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama gerai žinomomis temomis, trumpus pasakojimus. Padedamas supranta daugumą raiškos elementų. Padedamas gana bendrai atpasakoja tekstą ir nusako klausomo teksto temą. Padedamas išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis.	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, pakankamai supranta svarbiausias mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama gerai žinomomis temomis, trumpus pasakojimus. Padedamas supranta daugumą raiškos elementų. Gana bendrai atpasakoja tekstą. Skatinamas nusako klausomo teksto temą ir išsako savo nuomonę apie tekstą. Padedamas išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama įprastomis temomis, trumpus pasakojimus. Kartais paklausdamas supranta daugumą raiškos elementų. Gana išsamiai atpasakoja tekstą. Nusako klausomo teksto temą, skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą. Skatinamas išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama įprastomis temomis, trumpus pasakojimus. Supranta atskirus raiškos elementus. Išsamiai atpasakoja tekstą. Nusako klausomo teksto temą, išsako savo nuomonę apie tekstą. Išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
1-2 klasės			
I	II	III	IV
A.2. Padedamas pasirenka neverbalinės ir verbalinės komunikacijos priemones, dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Padedamas taiko dalyvavimo dialoge taisykles. Bendraudamas nenuosekliai atsižvelgia į adresatą ir kalbėjimo tikslą (pvz., papasakoti, informuoti, paaiškinti). Skatinamas klausosi, padedamas mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2. Skatinamas pasirenka neverbalinės ir verbalinės komunikacijos priemones, dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Kartais padedamas tinkamai taiko dalyvavimo dialoge taisykles. Bendraudamas daugeliu atvejų atsižvelgia į adresatą ir kalbėjimo tikslą (pvz., papasakoti, informuoti, paaiškinti). Skatinamas klausosi, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2. Dažniausiai pasirenka neverbalinės ir verbalinės komunikacijos priemones, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Dažniausiai tinkamai taiko dalyvavimo dialoge taisykles. Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą ir nurodytą kalbėjimo tikslą (pvz., papasakoti, informuoti, paaiškinti). Skatinamas klausosi, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų, gerbia kalbėtojo nuomonę.	A.2. Tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikavimo priemones, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Tinkamai taiko dalyvavimo dialoge taisykles. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą ir nurodytą kalbėjimo tikslą (pvz., papasakoti, informuoti, paaiškinti). Klausosi, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų, gerbia kalbėtojo nuomonę.
A.3. Padedamas kalba monologu. Padedamas pristato žodžiu su pagalba parengtą trumpą, rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Kartais suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir	A.3. Skatinamas kalba monologu. Padedamas pristato žodžiu su pagalba parengtą trumpą, rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Daugeliu atvejų padedamas suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir	A.3. Skatinamas girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Pristato žodžiu su pagalba parengtą trumpą, rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje.	A.3. Girdimai ir daugeliu atvejų aiškiai kalba monologu. Pristato žodžiu savo parengtą trumpą, rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Padedamas suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
1-2 klasės			
I	II	III	IV
tikslą. Padedamas pakankamai garsiai ir suprantamai kalba ne visada taisyklinga bendrine kalba, skatinamas daugeliu atvejų taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius.	tikslą. Padedamas raiškiai, pakankamai garsiai, iš esmės tinkamu tempu kalba iš dalies taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, daugeliu atvejų taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Padedamas tinkamai, tačiau nenuosekliai intonuoja sakinius.	Padedamas suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą. Skatinamas raiškiai, pakankamai garsiai, tinkamu tempu kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Skatinamas tinkamai intonuoja sakinius.	tikslą. Raiškiai, garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Skatinamas tinkamai intonuoja sakinius.
A.4. Padedamas taiko mokytojo 1–2 rekomenduojamas kompensavimo (klausosi pozityviai: pasitikslinimas, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą, persakyti kitaip, kalbą papildyti gestais), klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Skatinamas taiko mokytojo rekomenduojamas kompensavimo (klausosi pozityviai: pasitikslinimas, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą, persakyti kitaip, kalbą papildyti gestais), klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Pakankamai nuosekliai taiko mokytojo rekomenduojamas kompensavimo (klausosi pozityviai: pasitikslinimas, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą, persakyti kitaip, kalbą papildyti gestais), klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Nuosekliai taiko mokytojo rekomenduojamas kompensavimo (klausosi pozityviai: pasitikslinimas, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą, persakyti kitaip, kalbą papildyti gestais), klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

8.A.2 3-4 klasės

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
3-4 klasės			
I	II	III	IV
A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, padedamas supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Padedamas supranta atskirus raiškos elementus. Skatinamas atpasakoja tekstą. Skatinamas nusako klausomo teksto temą ir išsako savo nuomonę apie tekstą. Padedamas išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, pakankamai supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Padedamas supranta teksto intenciją ir atskirus raiškos elementus. Gana išsamiai atpasakoja tekstą. Nusako klausomo teksto temą, skatinamas išsako ir paaiškina savo nuomonę apie tekstą. Skatinamas išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Skatinamas supranta teksto intenciją ir kartais paklausdamas atskirus raiškos elementus. Gana išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipdamas dėmesį į detales. Nusako klausomo teksto temą, skatinamas išsako ir paaiškina savo nuomonę apie tekstą. Skatinamas išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Supranta teksto intenciją ir atskirus raiškos elementus. Išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipdamas dėmesį į detales. Nusako klausomo teksto temą, išsako ir paaiškina savo nuomonę apie tekstą. Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
3-4 klasės			
I	II	III	IV
A.2. Padedamas pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Skatinamas dažniausiai taiko pokalbio taisykles, palaiko pokalbį. Bendraudamas nenuosekliai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir aiškiai nusakytą kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti). Skatinamas nenuosekliai laikosi mandagaus bendravimo susitarimo.	A.2. Skatinamas tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisykles, palaiko pokalbį. Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir aiškiai nusakytą kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti). Skatinamas dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimo.	A.2. Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisykles, tinkamai palaiko ir plėtoja pokalbį. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti). Dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimo, gerbia kito nuomonę.	A.2. Tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti). Laikosi mandagaus bendravimo susitarimo, gerbia kito nuomonę.
A.3. Retai suvokia pristatymo/pranešimo situaciją ir tikslą. Ne visada girdimai kalba monologu. Skatinamas oficialioje ir neoficialioje situacijoje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą rišlų tekstą	A.3. Iš esmės girdimai kalba monologu. Skatinamas oficialioje ir neoficialioje situacijoje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą rišlų tekstą	A.3. Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Oficialioje situacijoje ir neoficialioje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą rišlų tekstą	A.3. Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Oficialioje ir neoficialioje situacijoje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą rišlų vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 3-4 klasės			
I	II	III	IV
konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Retai suvokia ir nenuosekliai paiso pristatymo/pranešimo situaciją ir tikslą. Pakankamai raiškiai ir garsiai kalba ne visada taisyklinga bendrine kalba, nenuosekliai daro logines pauzes. Iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Nenuosekliai tinkamai intonuoja sakinius.	konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Ne visada suvokia ir nenuosekliai paiso pristatymo/pranešimo situacijos ir tikslo. Raiškiai, pakankamai garsiai, dažniausiai tinkamu tempu kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų daro logines pauzes, kartais pabrėžia balsu svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Iš esmės tinkamai intonuoja sakinius.	konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Dažniausiai suvokia ir daugeliu atvejų paiso pristatymo/ pranešimo situacijos ir tikslo. Raiškiai, pakankamai garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų daro logines pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Daugeliu atvejų tinkamai intonuoja sakinius.	apimtyje. Suvokia ir dažniausiai paiso pristatymo/pranešimo situacijos ir tikslo. Raiškiai, garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.
A.4. Žino, bet retai taiko pagrindines kompensavimo (klausosi pozityviai: nusiteikia suprasti; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, perfrazuojant mintį, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis) klausymosi ir kalbėjimo strategijas, skatinamas	A.4. Žino ir kartais savarankiškai taiko pagrindines kompensavimo (klausosi pozityviai: nusiteikia suprasti; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, perfrazuojant mintį, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis) klausymosi ir kalbėjimo strategijas, skatinamas ir pasitardamas bando,	A.4. Žino ir pakankamai dažnai taiko pagrindines kompensavimo (klausosi pozityviai: nusiteikia suprasti; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, perfrazuojant mintį, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis) klausymosi ir kalbėjimo strategijas, skatinamas	A.4. Žino ir taiko pagrindines kompensavimo (klausosi pozityviai: nusiteikia suprasti; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, perfrazuojant mintį, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis) klausymosi ir kalbėjimo strategijas, bando ir pasitaiso, atsižvelgdamas į

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
3-4 klasės			
I	II	III	IV
ir padedamas bando, pasitaiso, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	pasitaiso, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	bando ir pasitaiso, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

8.A.3 5-6 klasės

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
5-6 klasės			
I	II	III	IV
A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, jei tema yra gerai žinoma. Bendrai atpasakoja tekstą. Supranta ir padedamas komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį ir intenciją. Padedamas tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kito šaltinio. Padedamas išsako savo nuomonę	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, jei tema yra žinoma. Atpasakoja tekstą, nesutelkdamas dėmesio į detales. Supranta ir padedamas komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį ir intenciją, daro apibendrinančias išvadas. Skatinamas tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kito šaltinio. Skatinamas išsako savo	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, jei tema yra žinoma. Gana išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipia dėmesį į tam tikras detales. Supranta ir skatinamas komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį, intenciją, padedamas vertina raišką, daro apibendrinančias išvadas. Tekste esančią informaciją sieja su	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, tiek konkrečia žinoma, tiek nauja tema. Išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipia dėmesį į konkrečias detales. Supranta ir komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį, intenciją, vertina raišką, daro apibendrinančias išvadas. Tekste esančią informaciją sieja

apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi.	nuomonę apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi.	žiniomis iš kitų šaltinių. Skatinamas išsakyti savo nuomonę apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.	su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.
A.2. Padedamas pasirenka tinkamas neverbalinės/verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interviu). Žino, tačiau retai taiko interviu planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, paiso jų struktūros. Skatinamas užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, tačiau ne visada tiksliai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Skatinamas atidžiai klausosi, supranta išsakyto kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos ir laikysenos etiketo. Žino ir nurodo	A.2. Skatinamas pasirenka tinkamas neverbalinės/verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interviu). Žino, bet ne visada taiko interviu planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, paiso jo struktūros. Skatinamas užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, tačiau ne visada tiksliai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Skatinamas atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos ir laikysenos etiketo. Žino ir nurodo pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, bet ne	A.2. Kartais pasirenka tinkamas neverbalinės/verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interviu). Žino ir tiksliai taiko interviu planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, tačiau ne visada paiso jo struktūros. Kartais užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, tačiau ne visada sklandžiai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Atidžiai klausosi, tačiau ne visada supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos ir laikysenos etiketo. Žino ir nurodo pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, tačiau	A.2. Savarankiškai pasirenka tinkamas neverbalinės/verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interviu). Žino ir tiksliai taiko interviu planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, paiso jo struktūros. Sąmoningai užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, sklandžiai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą. Atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis, laikosi kalbos ir laikysenos etiketo. Žino ir nurodo

pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, bet retai analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	visada analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	ne visada analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, analizuoja ir vertina jas, sistemingai jų laikosi.
A.3. Ne visada girdimai ir aiškiai kalba monologu. Pažįstamose oficialiose situacijose pažįstamiems adresatams iš dalies sąmoningai pristato žodžiu parengtą rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Ne visada suvokia ir retai paiso komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Iš esmės laikosi temos, retai suvokia daromą poveikį klausytojui. Skatinamas pakankamai raiškiai, garsiai, kartais įtaigiai ir sąmoningai, daugeliu atvejų tinkamu tempu, kalba ne visada taisyklinga bendrine kalba, kartais daro pauzes ar balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus	A.3. Daugeliu atvejų girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje iš esmės sąmoningai pristato žodžiu parengtą rišlų ir iš dalies vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Daugeliu atvejų suvokia ir paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Suvokia daromą poveikį klausytojui. Raiškiai, pakankamai garsiai, iš dalies įtaigiai ir sąmoningai, daugeliu atvejų tinkamu tempu, kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, kartais pagrįstai daro logines pauzes, nenuosekliai balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	A.3. Girdimai ir esmės aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje gana sąmoningai pristato žodžiu savo parengtą aiškų, rišlų ir iš esmės vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Dažniausiai suvokia ir paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Nenuosekliai atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Raiškiai, pakankamai garsiai, iš esmės įtaigiai ir sąmoningai, tinkamu tempu, kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų pagrįstai daro logines pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai	A.3. Girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje sąmoningai pristato žodžiu savo parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Suvokia ir aktyviai paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Iš esmės atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Raiškiai, garsiai, gana įtaigiai ir sąmoningai, tinkamu tempu, kalba gana taisyklinga bendrine kalba, pagrįstai daro logines pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja

žodžius. Iš esmės tinkamai intonuoja sakinius.		taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.
A.4. Žino, tačiau retai taiko įvairias kompensavimo (klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją) aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, skatinamas ir padedamas bando, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino, tačiau retai taiko įvairias kompensavimo (klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją) aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, skatinamas ir pasitardamas bando, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino ir ne visada aktyviai taiko įvairias kompensavimo (klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją) aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, kartais bando ir eksperimentuoja atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino ir taiko įvairias kompensavimo (klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją) aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, bando ir eksperimentuoja, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

8.A.4 7-8 klasės

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
7-8 klasės			
I	II	III	IV
A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą ir nesudėtingą argumentavimą. Ne visada glaustai, aiškiai, nuosekliai atpasakoja tekstą. Ne visada supranta ir vertina tekstų turinį, raišką. Padedamas samprotauja	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą ir nesudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai. Glaustai, aiškiai, ne visada nuosekliai atpasakoja tekstą. Ne visada supranta ir vertina tekstų	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis ir nesudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose. Glaustai, aiškiai, nuosekliai	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis ir nesudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose. Glaustai, aiškiai, nuosekliai

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 7-8 klasės			
I	II	III	IV
apie keliamas problemas, retai daro apibendrinančias išvadas. Kartais tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi.	turinį, raišką. Padedamas samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas. Pasiteiraudamas tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako bet retai argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi ir nuostatomis.	atpasakoja tekstą. Supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką. Skatinamas samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas. Pasiteiraudamas tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	atpasakoja tekstą. Supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką. Samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.
A.2. Padedamas pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis <i>asmenine</i>, socialine, kultūrine <i>patirtimi</i>. Skatinamas dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Padedamas	A.2. Skatinamas tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis <i>asmenine</i>, socialine, kultūrine <i>patirtimi</i>.	A.2. Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisykles. Inicijuoja,	A.2. Tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Tinkamai inicijuoja, palaiko,

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 7-8 klasės			
I	II	III	IV
inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas nenuosekliai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, reziumuoti). Skatinamas nenuosekliai klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Nenuosekliai laikosi kalbos etiketo.	Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Skatinamas inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, reziumuoti). Skatinamas dažniausiai klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Skatinamas dažniausiai laikosi kalbos etiketo.	palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, reziumuoti). Dažniausiai klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Dažniausiai laikosi kalbos etiketo.	plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, reziumuoti). Klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Laikosi kalbos etiketo.
A.3. Ne visada girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įprastinėse oficialiose situacijose pažįstamiems ir menkai pažįstamiems adresatams pristato	A.3. Daugeliu atvejų girdimai, aiškiai ir iš esmės sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir menkai	A.3. Girdimai, iš esmės aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams	A.3. Girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 7-8 klasės			
I	II	III	IV
žodžiu iš anksto parengtą aiškų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Ne visada suvokia ir retai paiso komunikavimo situacijos ir tikslo. Iš esmės laikosi temos. Padedamas kartais atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Skatinamas kalba daugeliu atvejų sąmoningai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, ne visada įtaigiai, ne visada taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, kartais balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	pažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Ne visada suvokia ir paiso komunikavimo situacijos ir tikslo. Iš esmės laikosi temos. Retai atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Kalba gana sąmoningai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, ne visada įtaigiai, iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, dažnai balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	sąmoningai pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Suvokia ir iš esmės sąmoningai paiso temas, komunikavimo situacijos ir tikslo. Kartais atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Kalba gana sąmoningai, raiškiai ir girdimai, daugeliu atvejų įtaigiai, tinkamu tempu, iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, daugeliu atvejų balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	nepažįstamiems adresatams sąmoningai pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Suvokia ir aktyviai paiso temas, komunikavimo situacijos ir tikslo. Dažnai atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Kalba sąmoningai, gana įtaigiai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
7-8 klasės			
I	II	III	IV
A.4. Žino kelias kompensavimo (klausosi dėmesingai reikšmingos informacijos atrankai, atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, ją naudoja strategijų tobulinimui), aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, tačiau retai taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino kompensavimo (klausosi dėmesingai reikšmingos informacijos atrankai, atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, ją naudoja strategijų tobulinimui), aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, tačiau retai taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino įvairias kompensavimo (klausosi dėmesingai reikšmingos informacijos atrankai, atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, ją naudoja strategijų tobulinimui), aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, ne visada aktyviai taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino ir taiko įvairias kompensavimo (klausosi dėmesingai reikšmingos informacijos atrankai, atsižvelgia į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, ją naudoja strategijų tobulinimui), aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

8.A.5 9-10 klasės

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
9-10 klasės			
I	II	III	IV
A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą ir nesudėtingą	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą konkrečiomis temomis ir	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą tiek konkrečiomis, tiek	A.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą tiek konkrečiomis, tiek

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 9-10 klasės			
I	II	III	IV
argumentavimą. Supranta bendrinę sakytinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose. Ne visada supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Klausomą tekstą interpretuoja panaudodamas savo išprusimą, įgytą už teksto ribų. Padedamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	nesudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakytinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose. Supranta bet ne visada vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Skatinamas samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas. Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	abstrakčiomis temomis ir sudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakytinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose, atpažįsta stilistinio registro pokyčius. Supranta bet ne visada vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Skatinamas samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas. Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Pasiteiraudamas aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Dažnai argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.	abstrakčiomis temomis ir sudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakytinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose, atpažįsta stilistinio registro pokyčius. Supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas. Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie klausomą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.
A.2. Padedamas pasirenka verbalinės ir neverbalinės	A.2. Skatinamas tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės	A.2. Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalinės ir	A.2. Tinkamai ir tikslingai pasirenka verbalinės ir

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika			
9-10 klasės			
I	II	III	IV
komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis <i>įvairių sričių žiniomis</i>. Skatinamas dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisyklės. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas nenuosekliai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, apibendrinti). Skatinamas nenuosekliai klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis.	komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis įvairių sričių žiniomis. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisyklės. Skatinamas tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, apibendrinti). Skatinamas dažniausiai klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis	neverbalinės komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis įvairių sričių žiniomis. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisyklės. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, apibendrinti). Dažniausiai klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Dažniausiai laikosi kalbos etiketo.	neverbalinės komunikacijos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (žr. mokymosi turinio apimtis), remdamasis įvairių sričių žiniomis. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisyklės. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį. Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą (pvz., sudominti, informuoti, paaiškinti, prieštarauti, apibūdinti, apibendrinti). Klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkiant verbalinėmis ir neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis. Laikosi kalbos etiketo.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 9-10 klasės			
I	II	III	IV
Skatinamas nenuosekliai laikosi kalbos etiketo.	komunikacijos priemonėmis. Skatinamas dažniausiai laikosi kalbos etiketo.		
A.3. Skatinamas kartais kalba viešai. Skatinamas įvairiose oficialiose situacijose pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Padedamas kalba spontaniškai, be pasirengimo trumpą tekstą gerai žinoma tema. Padedamas suvokia ir retai paiso komunikavimo situacijos ir tikslo. Laikosi temos. Ne visada atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Skatinamas kalba daugeliu atvejų raiškiai, sąmoningai, ne visada	A.3. Skatinamas sąmoningai kalba viešai. Įvairiose oficialiose situacijose pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Skatinamas kalba spontaniškai, be pasirengimo trumpą tekstą gerai žinoma tema. Skatinamas suvokia ir gana dažnai paiso komunikavimo situacijos ir tikslo. Laikosi temos. Ne visada atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui. Kalba iš esmės raiškiai, sąmoningai, ne visada įtaigiai, iš esmės taisyklinga bendrine kalba.	A.3. Skatinamas sąmoningai kalba viešai. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams sąmoningai pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Skatinamas kalba spontaniškai, be pasirengimo trumpą aiškų tekstą gerai žinoma tema. Suvokia ir daugeliu atvejų sąmoningai paiso temas, komunikavimo situacijos ir tikslo. Kartais atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	A.3. Sąmoningai kalba viešai. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams sąmoningai pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų numatytų mokymosi turinio apimtyje. Kalba spontaniškai, be pasirengimo nedidelės apimties aiškų tekstą gerai žinoma tema. Suvokia ir sąmoningai, aktyviai paiso temas, komunikavimo situacijos ir tikslo. Iš esmės atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika 9-10 klasės			
I	II	III	IV
įtaigiai, ne visada taisyklinga bendrine kalba. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę iš esmės pasirenka tinkamą tempą, intonaciją. Kartais balsu pabrėžia svarbiausies prasmės teksto vietas. Nenuosekliai laikosi kalbos etiketo ir etikos.	Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę kartais taiko balso garsumo, tempo kaiteliojimo, intonacijos galimybes, kartais balsu pabrėžia svarbiausies prasmės teksto vietas. Kalbėdamas ne visada tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Daugeliu atvejų laikosi kalbos etiketo ir etikos.	Kalba iš esmės raiškiai, sąmoningai, daugeliu atvejų įtaigiai, taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę dažnai taiko balso garsumo, tempo kaiteliojimo, intonacijos galimybes, dažnai balsu pabrėžia svarbiausies prasmės teksto vietas. Kalbėdamas daugelių atvejų tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Daugeliu atvejų laikosi kalbos etiketo ir etikos.	Kalba raiškiai, sąmoningai, įtaigiai, taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę taiko balso garsumo, tempo kaiteliojimo, intonacijos galimybes, balsu pabrėžia svarbiausies prasmės teksto vietas. Kalbėdamas tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Laikosi kalbos etiketo ir etikos.
A.4. Žino kelias klausymosi ir kalbėjimo strategijas, tačiau retai derina ir taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino ir parenka klausymosi ir kalbėjimo strategijas, ne visada derina ir retai taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino ir parenka klausymosi ir kalbėjimo strategijas, derina ir taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A.4. Žino ir tiksliai parenka, derina ir aktyviai taiko įvairias klausymosi ir kalbėjimo strategijas žinomuose, naujuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

8.B. Skaitymas ir teksto suvokimas

8.B.1 1-2 klasė

Skaitymas ir teksto suvokimas			
1-2 klasė			
I	II	III	IV
B.1. Skaito trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, kartais trumpais sakiniiais ir supranta, apie ką perskaitė. Skatinamas stengiasi taisyklingai tarti garsus, tinkamai kirčiuoti žodžius ir intonuoti sakinius. Padedamas pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	B.1. Skaito trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniiais balsu ir tyliai, supranta, ką perskaitė. Skatinamas taisyklingai taria daugumą garsų, daugelių atvejų tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius. Pagal nurodymus taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų.	B.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniiais. Skatinamas skaito vaidmenimis trumpus tekstus, jeigu vaidmenys yra aiškiai išskirti. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes. Pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniiais. Skatinamas skaito vaidmenimis trumpus tekstus. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes. Taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B.2. Skaitydamas nedidelius lengvai suprantamus tekstus, išskiria nurodytą informaciją ir nurodytus	B.2. Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa aiškiai pateiktą informaciją; atsakydamas į klausimus, atskleidžia elementarų teksto supratimą. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir	B.2. Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa svarbiausią informaciją, atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą. Skatinamas aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija.	B.2. Skaitydamas randa pateiktą informaciją (pvz. tekste ir iliustracijose), atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą. Aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama

Skaitymas ir teksto suvokimas			
1-2 klasė			
I	II	III	IV
žodžius. Nusako aiškiai išreikštą tekste temą. Padedamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis. Padedamas pasako savo nuomonę apie tekste vaizduojamus įvykius, poelgius remdamasis asmenine patirtimi.	ilustracijomis perteikiama informacija. Nusako aiškiai atpažįstamą temą. Padedamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis. Padedamas pasako savo nuomonę apie tekste vaizduojamus įvykius, poelgius remdamasis asmenine patirtimi.	Padedamas randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją. Atpažįsta paprastą netiesiogiai pasakytą mintį ir bando ją paaiškinti. Nusako teksto temą. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius. Skatinamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, skatinamas pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.	informacija ir prasmė. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas atpažįsta netiesiogiai pasakytą mintį ir ją paaiškina. Nusako teksto temą. Skatinamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius. Sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi. Pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.
B.3. Padedamas randa informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pažįsta pagrindines naudojimosi biblioteka taisykles.	B.3. Padedamas randa informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pažįsta pagrindines naudojimosi biblioteka taisykles ir skatinamas jų laikosi. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, iliustracijos).	B.3. Padedamas randa ir atrenka informaciją. Skatinamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pažįsta naudojimosi biblioteka taisykles ir daugeliu atvejų jų laikosi. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai	B.3. Padedamas nurodytame šaltinyje randa ir atrenka informaciją. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pažįsta ir laikosi naudojimosi biblioteka taisyklėmis. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai

Skaitymas ir teksto suvokimas			
1-2 klasė			
I	II	III	IV
		ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos).	vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos) ir aptaria jų funkcijas.

8.B.2 3-4 klasė

Skaitymas ir teksto suvokimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
B.1. Skaito garsiai ir tyliai pilnais sakiniais, supranta, ką perskaitė. Skaitydamas balsu stengiasi taisyklingai tarti garsus, tinkamai kirčiuoti žodžius. Pagal nurodymus taiko skaitymo strategijas.	B.1. Sklandžiai skaito garsiai ir tyliai, supranta, ką perskaitė. Pasirenka tinkamą skaitymo tempą. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius. Nenuosekliai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	B.1. Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Dažnai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	B.1. Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą. Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Visada taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.

Skaitymas ir teksto suvokimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
B.2. Skaitydamas nesudėtingą tekstą, randa tekste nurodytą aiškiai pateiktą informaciją. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais perteikiama informacija. Padedamas sieja informaciją perskaitytą tekste su iliustracija. Padedamas bando daryti nesudėtingas išvadas, ieškodamas nurodytos netiesiogiai pateiktos informacijos ir minčių. Sieja tarpusavyje teksto dalis. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius. Padedamas nusako teksto temą. Skatinamas formuluoja mintį apie teksto visumą. Pasako savo nuomonę apie teksto elementus ir paaiškina, kuo remiasi.	B.2. Skaitydamas lengvai suprantamą tekstą, randa tekste nurodytą aiškiai pateiktą informaciją. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, padedamas aptaria jų panašumus ir skirtumus. Padedamas skiria grožinius ir negrožinius tekstus. Padedamas daro nesudėtingas išvadas, ieškodamas nurodytos netiesiogiai pateiktos informacijos ir minčių. Sieja tarpusavyje teksto dalis. Skatinamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius. Nusako teksto temą, padedamas formuluoja mintis apie teksto visumą. Padedamas susieja tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Pasako ir dalinai	B.2. Skaitydamas lengvai suprantamą tekstą, randa informaciją, kai ji pateikta skirtingose teksto vietose arba skirtinguose tekstuose. Padedamas bando grupuoti informaciją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinėsraiškos priemones. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, nesudėtinga schema ar su iliustracijos detalėmis, padedamas aptaria jų panašumus ir skirtumus. Skatinamas skiria grožinius ir negrožinius tekstus. Skatinamas randa nesudėtingą netiesiogiai išreikštą informaciją ir mintį. Įžvelgia reikšmingiausius ryšius tarp teksto dalių. Padedamas randa tekste akivaizdžių priežasties-pasekmės ryšių; nesudėtingų teiginių	B.2. Skaitydamas sudėtingesnio turinio tekstą, randa tiesioginę informaciją, kai ji pateikta skirtingose teksto vietose arba skirtinguose tekstuose bet nėra aiškiai įvardyta. Skatinamas grupuoja ir lygina informaciją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinėsraiškos priemones ir siekia paaiškinti jų funkcijas. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, schema, lentele ar su iliustracijos detalėmis, aptaria jų panašumus ir skirtumus. Skiria grožinius ir negrožinius tekstus. Randa nesudėtingą netiesiogiai išreikštą informaciją ir mintis. Įžvelgia ryšius tarp teksto dalių. Padedamas randa tekste priežasties-pasekmės ryšius;

Skaitymas ir teksto suvokimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
	pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis asmenine patirtimi.	ir pavyzdžių sekos ryšius. Nusako teksto temą, tikslą, suformuluoja aiškiai išsakytą pagrindinę mintį ir keletą minčių apie teksto visumą. Skatinamas susieja ir lygina tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir dalinai pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su kitais teksta nurodytu aspektu.	teiginių ir pavyzdžių sekos ryšius. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: formuluoja teksto temą, pagrindinę mintį ir nusako teksto tikslą (ko siekia adresantas – informuoti, paklausti, perspėti, patarti ar pan.). Tekste esančią informaciją susieja ir lygina su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su kitais teksta. Skiria grožinius ir negrožinius tekstus.
B.3. Nurodytuose šaltiniuose randa aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Atpažįsta knygos	B.3. Nurodytuose šaltiniuose su pagalba randa informaciją. Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, pagal	B.3. Padedamas nurodytuose įvairiuose šaltiniuose ieško ir atrenka aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių	B.3. Padedamas nurodytuose įvairiuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių (pvz.,

Skaitymas ir teksto suvokimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
struktūros elementus (autorius, pavadinimas, puslapiai, iliustracijos).	nuorodą taiko <i>informacijos</i> rinkimo strategijas. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, puslapiai, iliustracijos).	(pvz., grožinio ir negrožinio; dviejų tekstų, kuriuos sieja bendra tema). Skatinamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, bet nenuosekliai taiko informacijos rinkimo strategijas. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai).	grožinio ir negrožinio; dviejų tekstų, kuriuos sieja bendra tema). Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, taiko informacijos rinkimo strategijas. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai), atpažįsta ir aptaria jų funkcijas.

8.B.3 5-6 klasė

Skaitymas ir teksto suvokimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
B.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Skatinamas taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes. Tik pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	B.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Nenuosekliai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę. Dažnai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis. Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Visada taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B.2. Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (svarbius faktus, įvykius) ir padedamas ją grupuoja. Nurodo, kokiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija.	B.2. Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (svarbias detales, faktus, įvykius), padedamas ją grupuoja ir lygina. Aptaria, kokiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su	B.2. Randa tekste tiesiogiai pateiktą ne vienoje vietoje informaciją (detales, veiksmus, faktus, teiginius, įvykius ar pan.), skatinamas ją grupuoja ir lygina. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Sieja tinkamą informaciją	B.2. Randa tekste įvairią tiesiogiai pateiktą ne vienoje vietoje informaciją, grupuoja ir lygina ją, išskiria svarbiausius iš pateiktų veiksmų, faktų, detalių ir pan. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Sieja tinkamą informaciją

Skaitymas ir teksto suvokimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija ar nesudėtinga schema, padedamas nurodo panašumus ir skirtumus. Padedamas skiria grožinį ir negrožinį tekstą. Atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarų teksto supratimą; nurodo teksto temą. Padedamas nurodo aiškiai išreikštas tekste vertybes. Skirsto tekstą į logines dalis. Padedamas analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį. Padedamas susieja tekste esančią informaciją su žiniomis iš kito šaltinio. Skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.	iliustracijos, nesudėtingos schemas ar lentelės detalėmis, padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, padedamas nurodo jo požymius. Atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą; nurodo teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: padedamas suformuluoja pagrindinę mintį, nurodo nesunkiai atpažįstamas vertybes. Padedamas bando formuluoti probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, padedamas įžvelgia priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, padedamas lygina skirtingos raiškos elementus. Tekste esančią informaciją dažnai sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Skatinamas išsako	perskaitytą tekste su iliustracijos, schemas, lentelės detalėmis, skatinamas aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius. Padedamas interpretuoja tekstą: randa ir susieja tekste aiškiai neįvardytus faktus, teiginius, nuomones ir pan. Nurodo ir aptaria teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: skatinamas suformuluoja pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, jei kontekstas mokiniui lengvai suvokiamas; įvardija ir aptaria išreikštas tekste vertybes. Skatinamas formuluoja probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, įžvelgia ir padedamas aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį,	perskaitytą tekste su iliustracijos, schemas, lentelės detalėmis, aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Argumentuotai skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius. Skatinamas interpretuoja tekstą: randa ir susieja, palygina tekste aiškiai neįvardytus veiksmus, faktus, teiginius, nuomones ir pan. Nurodo ir aptaria teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: suformuluoja pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, įvardija ir aptaria išreikštas tekste vertybes, jas pagrindžia tekstu. Kelia probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, įžvelgia ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja ir palygina verbalinius ir neverbalinius tekstus, apibendrina skirtingos raiškos

Skaitymas ir teksto suvokimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
	savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.	padedamas lygina skirtingos raiškos elementus. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamasis savo patirtimi ir tekstu.	elementus. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.
B.3. Pagal nuorodas randa tiesiogiai pateiktą informaciją. Sieja informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Kartais vertina šaltinio informacinį patikimumą, teikia bent 1 argumentą dėl reikalingos informacijos tinkamumo.	B.3. Pagal nuorodas randa ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Padedamas vertina šaltinio informacinį patikimumą. Teikia 1-2 argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Nenuosekliai taiko jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas.	B.3. Pagal nuorodas randa ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Dažnai taiko jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nenuosekliai nurodo jos šaltinį.	B.3. Pagal nuorodas savarankiškai randa ir atrenka informaciją. Sieja, palygina ir pagal nuorodą grupuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Pritaiko informacijos rinkimo ir taikymo strategijas atitinkamai paskirčiai ir situacijai. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.

8.B.4 7-8 klasė

Skaitymas ir teksto suvokimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
B.1. Sąmoningai skaito skirtingais būdais lengvai suprantamus įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu daugeliu atvejų perteikia sakinio prasmę ar nuotaiką. Savarankiškai taiko bent vieną turinio apimtyje nurodytą skaitymo strategiją.	B.1. Sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ar nuotaiką. Daugeliu atvejų savarankiškai taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų derindamas jas su skaitymo tikslu.	B.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Daugelių atvejų savarankiškai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B.1. Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Savarankiškai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B.2. Padedamas randa tekste svarbias detales, faktus, aiškiai išreikštus požūrius, padedamas įžvelgia ryšį tarp jų. Padedamas nurodo, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija. Padedamas atpažįsta mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstus. Padedamas susieja atitinkamą informaciją perskaitytą	B.2. Randa tekste svarbias detales, faktus, aiškiai išreikštus požūrius, padedamas įvardija ryšį tarp jų. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniiais perteikiama informacija ir požūriai. Atpažįsta mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstus;	B.2. Randa tekste detales, faktus ir išreikštus požūrius, susistemina jas, įvardija ryšį tarp jų. Atskiria esminius ir antraeilus dalykus. Aptaria, informacijos ir požūrių kalbinės raiškos priemonės, padedamas perfrazuoja informaciją. Atpažįsta ir skatinamas aptaria svarbiausius mokslo populiarinimo	B.2. Randa tekste detales, faktus ir išreikštus požūrius, susistemina jas, įvardija ryšį tarp jų, įžvelgia prieštaravimus. Atskiria esminius ir antraeilus dalykus. Aptaria tekste kalbinės raiškos priemonės, jų funkcijas, perfrazuoja informaciją. Aptaria svarbiausius mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstų požūmius, nurodo juos

Skaitymas ir teksto suvokimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
tekste su neverbalinio pranešimo raiškos elementais. Randa tekste nesunkiai atpažįstamą netiesiogiai pateiktą informaciją, padedamas išvelgia teksto autoriaus intenciją. Skaitydamas tekstą pažįstama tema įvardija pagrindinę temą, vertybes ar autoriaus tikslą. Padedamas išvelgia kai kuriuos priežasties ir pasekmės ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas analizuoja tekstus, padedamas lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį. Padedamas teiginius pagrindžia argumentais. Tekste esančią informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdienėmis žiniomis. Padedamas išsako savo nuomonę remdamasis asmenine patirtimi.	padedamas nurodo ryškiausius jų požymius tekstuose. Susieja atitinkamą informaciją perskaitytą tekste su neverbalinio pranešimo raiškos elementais. Randa tekste nesunkiai atpažįstamą netiesiogiai pateiktą informaciją, skatinamas išvelgia teksto autoriaus intenciją. Skaitydamas tekstą įvardija pagrindinę temą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį ar autoriaus tikslą. Geba susieti kelias teksto dalis, skatinamas išvelgia priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Interpretuodamas analizuoja tekstus, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, nurodo panašumus ir skirtumus. Skatinamas teiginius pagrindžia argumentais. Tekste esančią informaciją sieja su	ir dalykinio stiliaus tekstų požymius, nurodo juos tekstuose. Susieja ir palygina pranešimo verbalinės ir neverbalinės raiškos elementus, skatinamas aptaria jų sąsajas ir prasmę. Daugeliu atvejų randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir išvelgia teksto autoriaus intencijas. Skaitydamas tekstą įvardija temą, tikslą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį arba problemą ir autoriaus tikslą, padedamas formuluoja hipotezę. Sieja teksto dalis, aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Interpretuodamas analizuoja tekstus, padedamas daro apmąstymų sintezę, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, aptaria panašumus ir skirtumus. Teiginius ir išvadas pagrindžia argumentais. Tekste esančią informaciją sieja su	tekstuose. Susieja ir palygina pranešimo verbalinės ir neverbalinės raiškos elementus, aptaria jų sąsajas, prasmę ir tikslumą. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir išvelgia teksto autoriaus intencijas. Suformuluoja ir aptaria teksto temą, tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, tikslą, problemą, vertybes. Su pagalba kelia hipotezes. Aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko analizę ir sintezę, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, aptaria skirtumus ir prieštaravimus, Teiginius ir išvadas pagrindžia argumentais ir kontrargumentais. Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia

Skaitymas ir teksto suvokimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
	žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi ir nuostatomis.	žiniomis iš įvairių šaltinių. Kitiškai vertina tekstą. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.
B.3. Nurodytuose šaltiniuose randa ir atrinka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, padedamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas). Ižvelgia atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pagal nurodymą naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Padedamas nurodo informacijos šaltinį.	B.3. Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrinka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina ir padedamas grupuoja informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių. Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, skatinamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija). Ižvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Kartais naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Skatinamas nurodo informacijos šaltinį.	B.3. Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrinka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, grupuoja ir padedamas apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, skatinamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija, tikslas). Padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Padedamas atpažįsta tendencingą informaciją. Ižvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.	B.3. Pasirinktuose šaltiniuose randa, atrinka ir reflektuoja informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Skatinamas palygina, grupuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija, tikslas ir pan.). Skatinamas skiria objektyvią ir subjektyvią. Padedamas skiria tendencingą informaciją. Ižvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties

Skaitymas ir teksto suvokimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
		Dažnai naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Daugeliu atvejų nurodo informacijos šaltinį.	įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Nurodo informacijos šaltinį.

8.B.5 9-10 klasė

Skaitymas ir teksto suvokimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
B.1. Sąmoningai skaito balsu ir tyliai įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu daugeliu atvejų perteikia teksto prasmę ar nuotaiką. Taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų.	B.1. Sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ar nuotaiką. Dažnai savarankiškai taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Savarankiškai taiko skirtingas turinio apimtyje nurodytas skaitymo	B.1. Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus. Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką. Savarankiškai taiko skirtingas turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.

Skaitymas ir teksto suvokimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
		strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	
B.2. Randa tekste pateiktą informaciją, aiškiai išreikštus požiūrius. Padedamas atpažįsta teksto stilių ir tam tikrus kalbinės raiškos elementus. Padedamas aptaria, kaip raiškos priemonėmis siekiama iškelto tikslo. Sieja skirtingos raiškos informacijos fragmentus, padedamas palygina ir formuluoja apibendrinimą. Įžvelgia, kad tekstas siejasi su schemomis/lentelėmis, vaizdu garsu. Padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raišką. Padedamas randa tekste reikšmingiausią netiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas interpretuoja teksto atskiras mintis. Skatinamas formuluoja gana aiškiai išreikštą	B.2. Randa tekste pateiktą informaciją ir svarbiausias detales, tiesiogiai išreikštus požiūrius. Padedamas atpažįsta teksto stilių, aptaria kalbinės raiškos elementus ir jų funkcijas. Skatinamas aptaria teksto kompoziciją ir paaiškina, kaip raiškos priemonėmis autorius siekia iškelto tikslo. Sieja ir palygina skirtingos raiškos informacijos fragmentus, skatinamas formuluoja apibendrinimą. Paaiškina, kaip siejasi tekstas ir schemas/lentelės, tekstas ir vaizdas/garsas. –Skatinamas aptaria neverbalinio pranešimo raišką. Skatinamas randa tekste netiesiogiai pateiktą reikšmingiausią informaciją ir išreikštus požiūrius. Skatinamas interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus.	B.2. Randa tekste pateiktą informaciją ir detales, tiesiogiai išreikštus požiūrius. Skatinamas aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir perfrazuoja informaciją. Paaiškina, kaip teksto turinys ir raiška priklauso nuo konteksto, kaip teksto komponavimo ir kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama poveikio skaitytojui. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Paaiškina teksto struktūrą, kaip siejasi tekstas ir schemas/lentelė, tekstas ir vaizdas/ garsas. Aptaria neverbalinio pranešimo raišką, skatinamas paaiškina prasmę.	B.1. Randa tekste pateiktą informaciją, detales, tiesiogiai išreikštus požiūrius. Aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir perfrazuoja informaciją. Paaiškina, kaip teksto turinys ir raiška priklauso nuo konteksto, kaip teksto komponavimo ir kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama vieno ar kito įspūdžio, poveikio skaitytojui. Sieja, palygina, apibendrina ir kritiškai vertina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Paaiškina teksto struktūrą, kaip siejasi tekstas ir schemas/lentelė, tekstas ir vaizdas/ garsas; kuo tai praplečia teksto supratimą. Aptaria

Skaitymas ir teksto suvokimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
teksto pagrindinę mintį ir nurodo aiškiai išsakytas vertybes. Padedamas įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko bent vieną mąstymo operaciją: analizę, lyginimą, argumentavimą. Tekstą interpretuoja panaudodamas savo išmanymą, įgytą už teksto ribų. Apibendrina dviejų šaltinių informaciją.	Suformuluoja gana aiškiai išreikštą pagrindinę mintį, teksto tikslą (intenciją), problemą, nurodo aiškiai išsakytas vertybes. Padedamas įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas nenuosekliai taiko pagrindines mąstymo operacijas: analizę, lyginimą, argumentavimą, apibendrinimą. Tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas žinias ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas argumentuotai išsakyti savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požybius. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja ir aptaria netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, skatinamas kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo teksto tikslą (intenciją), aptaria autoriaus poziciją, problemą, aptaria vertybes. Įžvelgia ir skatinamas aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą arba apibendrinimą. Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas atpažinti ir aptaria teksto sociokultūrinius	neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požybius. Savarankiškai interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus. Suformuluoja ir aptaria netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo teksto tikslą (intenciją), aptaria autoriaus poziciją, problemą, aptaria vertybes. Įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas tiksliai taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą, apibendrinimą. Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už

Skaitymas ir teksto suvokimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
		kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.	teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.
B.3. Nurodytuose šaltiniuose randa ir atrenka tiesiogiai ir netiesiogiai pateiktą informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina informaciją iš 2 skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Padedamas kritiškai vertina informaciją. Paaškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Informacijos rinkimo ir taikymo strategijas naudoja tik pagal nurodymus. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	B.3. Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina ir klasifikuoja informaciją iš 2-3 skirtingų šaltinių. Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Skatinamas kritiškai vertina informaciją. Įžvelgia ir paaškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Kartais naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.	B.3. Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Tinkamai pasirinktus kriterijus vertina šaltinio informacinį patikimumą, skatinamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Kritiškai vertina informaciją. Padedamas atpažįsta akivaizdžias manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Įžvelgia ir paaškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia	B.3. Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Interpretuoja, palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių. Tinkamai pasirenka kriterijus ir argumentuotai vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią. Kritiškai vertina informaciją, atpažįsta ryškiausias manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Įžvelgia ir paaškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos

Skaitymas ir teksto suvokimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
		argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Dažnai naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.	informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas, atpažįsta ir įvertina pasirinktos strategijos rizikas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.

8.C. Rašymas ir teksto kūrimas

8.C.1 1-2 klasė

Rašymas ir teksto kūrimas			
1-2 klasė			
I	II	III	IV
C.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu kelių sakinių tekstą pagal pavyzdį, užduotį ar nurodyta tema. Tekstas fragmentariškai	C.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu kelių sakinių gana rišlų tekstą iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių	C.1. Žodžiu ir raštu kuria trumpą gana rišlų tekstą iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria trumpą rišlų tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų

Rašymas ir teksto kūrimas			
1-2 klasė			
I	II	III	IV
atitinka svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus rūšių ir žanrų reikalavimus. Tekste kartais trūksta rišlumo. Nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja įvadinį sakinį. Kurdamas tekstą kartais nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja vieno – dviejų sakinių įvadą. Skatinamas kuria tekstą siedamas sakinius, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.	reikalavimus. Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja vieno – dviejų sakinių įvadą. Kuria tekstą siedamas sakinius, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.
C.2. Pakankamai aiškiai, nors ne visada taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Padaro daug sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų.	C.2. Pakankamai aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Daro nemažai sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų.	C.2. Aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet daro kai kurias sistemines ir atsitiktines klaidas iš turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų.	C.2. Aiškiai, taisyklingai ir dailiai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida iš turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų arba apsirikimas.
C.3. Padedamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją.	C.3. Skatinamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, skatinamas taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną	C.3. Kartais pasitardamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, retkarčiais pasitardamas taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną	C.3. Kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją, taiso savo darbą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną

	aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).
--	---	---	---

8.C.2 3-4 klasė

Rašymas ir teksto kūrimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
C.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu trumpą tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Tekste trūksta rišlumo, nuoseklumo. Mintis neišplėtotą. Tekste trūksta vienos struktūrinės dalies (pvz. įvado arba pabaigos). Dažnai nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C.1. Padedamas kuria žodžiu ir raštu trumpą tekstą, iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Tekste kartais trūksta rišlumo, minties plėtojimo nuoseklumo. Tekste trūksta vienos struktūrinės dalies (pvz. įvado arba pabaigos). Nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria trumpą gana rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys iš esmės atitinka užduotį ir nurodytą temą. Siekdamas aiškumo sieja sakinius pastraipoje, tačiau pasitaiko trūkumų. Plėtoja mintį, tačiau pasitaiko teksto struktūros logikos trūkumų. Vartoja trumpą įvadą ir pabaigą. Pasirenka ne visada tinkamus siejamus žodžius. Kartais nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlų tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Siekdamas aiškumo sieja sakinius pastraipoje, nuosekliai plėtoja mintį. Laikosi teksto struktūros logikos. Vartoja trumpą įvadą ir pabaigą. Sieja vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamus žodžius. Nepagrįstai nekartoja tų pačių žodžių.

Rašymas ir teksto kūrimas 3-4 klasė			
I	II	III	IV
C.2. Pakankamai aiškiai rašo ranka; padedamas rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Padaro daug sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų. Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, bet jos pasirinkimas ir pateikimas ne visada yra tinkamas.	C.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka; skatinamas rašo kompiuteriu trumpus tekstus kompiuteriu. Daro nemažai sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų. Panaudoja vaizdinę medžiagą tekstų elementų iliustravimui, bet jos pateikimas ne visada yra tinkamas.	C.2. Sklandžiai ir aiškiai rašo ranka; pasitardamas rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Daro keletą sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų. Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą tekstų elementų iliustravimui.	C.2. Sklandžiai, aiškiai ir dailiai rašo ranka; savarankiškai rašo trumpus tekstus kompiuteriu. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių (atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi). Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą tekstų elementų iliustravimui.
C.3. Padedamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją, tobulina jį pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	C.3. Skatinamas kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną ar du aspektus (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	C.3. Pasitardamas kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.	C.3. Savarankiškai kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą, dar kartą jį skaito, savarankiškai tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.

8.C.3 5-6 klasė

Rašymas ir teksto kūrimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
C.1. Žodžiu ir raštu kuria gana rišlų tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų, fragmentiškai atsižvelgdamas į teksto temą, tikslą ir (ar) adresatą. Galimi įvairūs teksto struktūros trūkumai. Kuriamo teksto mintis plėtojama nenuosekliai. Kartais komponuoja pastraipas, tačiau yra įvairių trūkumų.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria gana rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų, iš esmės atsižvelgdamas į teksto temą ir į tikslą ar adresatą. Skatinamas paiso trinarės teksto struktūros, bet galimi trūkumai. Kuriamo teksto mintis plėtojama nenuosekliai. Komponuoja pastraipas, tačiau jos su trūkumais. Kartais vartoja rišlumo priemones.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų, paisydamas teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Paiso trinarės teksto struktūros, bet galimi trūkumai. Kuriamo teksto mintis iš esmės aiški, pakankamai nuosekliai plėtojama išskiriant pastraipas. Iš esmės tinkamai komponuoja pastraipas, vartoja rišlumo priemones.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlų tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, paisydamas teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Paiso trinarės teksto struktūros. Kuriamo teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama išskiriant pastraipas ir detalizuojama. Tinkamai komponuoja pastraipas, tikslingai vartoja rišlumo priemones.
C.2. Pakankamai aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu. Padedamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Rašydamas padaro daug klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų rašybos ir skyrybos atvejų, bet raštingumas yra	C.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranką ir kompiuteriu. Padedamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Nenuosekliai taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas rašybos ir skyrybos taisykles, todėl padaro nemažai klaidų. Panaudoja vaizdinę	C.2. Sklandžiai, aiškiai ir pakankamai taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Kartais pasitardamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Daugelių atvejų taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas rašybos ir skyrybos	C.2. Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi. Gali

Rašymas ir teksto kūrimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą. Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, nors jos pasirinkimas ir pateikimas ne visada yra tinkamas, padedamas pasitelkia technologijas.	medžiagą teksto elementų iliustravimui, nors jos pateikimas ne visada yra tinkamas, skatinamas pasitelkia technologijas.	taisykles, todėl pasitaiko nedaug klaidų. Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkia technologijas.	pasitaikyti tik atsitiktinės klaidos ar apsirikimai. Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkia technologijas.
C.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines viena ar dvi teksto kūrimo ir tobulinimo strategijomis, kai yra suteikiama pagalba. Padedamas naudojasi pagrindinėmis informacijos šaltiniais (pvz. rašybos žodynu).	C.3. Kurdamas tekstą taiko kai kurias pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas kai yra skatinamas. Padedamas naudojasi kai kuriais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Skatinamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.

8.C.4 7-8 klasė

Rašymas ir teksto kūrimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
C.1. Padedamas žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties rišlius	C.1. Padedamas žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties rišlius	C.1. Kartais pasitardamas kuria žodžiu ir raštu skirtingos paskirties	C.1. Žodžiu ir raštu kuria skirtingos paskirties tekstus

Rašymas ir teksto kūrimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
tekstus iš dalies atitinkančius svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Į teksto temą, tikslą, situaciją, adresatą atsižvelgia fragmentiškai. Pagrindinė mintis ar tema plėtojama neaiškiai ir nenuosekliai. Iš esmės laikosi trinares struktūros, tačiau yra įvairių trūkumų.	tekstus iš dalies atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus. Nenuosekliai atsižvelgia į teksto temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą. Plėtodamas mintį formuluoja bent du teiginius, bent vieną iš jų detalizuoja. Laikosi trinarės teksto struktūros, tačiau pasitaiko trūkumų. Komponuoja pastraipas, tačiau jos su trūkumais: gana neaiškios, nemotyvuotos, nors ir grafiškai išskirtos. Kartais vartoja siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.	tekstus iš esmės atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Pagrindinė teksto mintis gana aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota. Komponuodamas tekstą laikosi teksto trinares struktūros reikalavimų ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų, bet galimi trūkumai. Daugelių atvejų tinkamai komponuoja pastraipas, vartoja tinkamas siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.	atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, rūšių ir žanrų reikalavimus, paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato. Pagrindinė teksto mintis aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota. Komponuodamas tekstą laikosi teksto trinares struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuoja pastraipas, tikslingai vartoja siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.
C.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, dažnai netinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C.2. Sklandžiai, aiškiai ir gana taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Kartais pasitardamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje. Daugelių atvejų tinkamai taiko rašybos ir skyrybos	C.2. Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.

Rašymas ir teksto kūrimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
Nenuosekliai paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi, tačiau raštingumas pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą. Padedamas parenka ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse.	Taiko kai kurias rašybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytas mokymosi turinio apimtimi, bet nepakankamai sistemingai. Padedamas parenka, tinkamai išdėsto ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse.	taisykles, atitinkančias amžių ir numatytas mokymosi turinio apimtimi. Parenka, skatinamas tinkamai išdėsto ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse.	Paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtimi, galimos klaidos tik naujose sudėtinguose žodžiuose. Tikslingai parenka pasirinktos temos vaizdinę medžiagą ir logiškai ją pateikia skaidrėse.
C.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra suteikiama pagalba. Padedamas redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir padedamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Redaguoja tekstą daugeliu atvejų taikydamas įgytas kalbos žinias ir skatinamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C.3. Kurdamas tekstą taiko teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C.3. Kurdamas tekstą teksto savarankiškai taiko kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą sąmoningai taikydamas įgytas kalbos žinias ir dažnai naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.

8.C.5 9-10 klasė

Rašymas ir teksto kūrimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
C.1. Žodžiu ir raštu kuria tekstus. Tik fragmentiškai atsižvelgia į teksto temą, komunikavimo situaciją, adresatą ir žanrą. Pagrindinė mintis neaiški. Nenuosekliai laikosi žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje ir pastraipų komponavimo logikos.	C.1. Kartais pasitardamas žodžiu ir raštu kuria gana rišlius tekstus. Nenuosekliai atsižvelgia į teksto temą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą ir žanrą. Pagrindinė mintis nepakankamai aiški, nenuosekliai išplėtotą ir detalizuota. Nenuosekliai laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje. Pastraipos pakankamai aiškos, tačiau pasitaiko struktūros trūkumų.	C.1. Kartais pasitardamas kuria žodžiu ir raštu rišlius tekstus paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos, adresato ir žanro. Pagrindinė teksto mintis iš esmės aiški, gana nuosekliai išplėtotą, tinkamai detalizuota, gana logiškai pagrįsta, tačiau yra trūkumų. Laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje. Pastraipos gana aiškos ir logiškos, tačiau pasitaiko struktūros trūkumų.	C.1. Žodžiu ir raštu kuria rišlius tekstus nuosekliai paisydamas kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos, adresato ir žanro. Pagrindinė teksto mintis aiški, nuosekliai išplėtotą, tinkamai detalizuota, logiškai pagrįsta. Laikosi teksto rūšies ir žanro, teksto struktūros ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje. Pastraipos aiškos, logiškos struktūros.
C.2. Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.	C.2. Pakankamai sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.	C.2. Gana sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Daugelių atvejų tinkamai	C.2. Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje. Paiso

Rašymas ir teksto kūrimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
Nenuosekliai paiso rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, todėl daro nemažai klaidų. Padedamas grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėse. Naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius.	Taiko rašybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, tačiau daro nemažai klaidų. Skatinamas grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėse. Naudoja informacines technologijas, padedamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.	taiko rašybos ir skyrybos taisykles, atitinkančias amžių ir numatytas mokymosi turinio apimtį. Grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėse, kartais pasitardamas pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius, skatinamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.	rašybos ir skyrybos taisyklių, atitinkančių amžių ir numatytų mokymosi turinio apimtį, galimos klaidos tik naujose sudėtinguose žodžiuose. Logiškai pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse: grupuoja ir pateikia informaciją, pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Efektyviai naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius derindamas verbalinę ir iliustracinę medžiagą.
C.3. Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Padedamas taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo tekstus, kartais padedamas naudojami įvairiais informacijos	C.3. Kurdamas tekstą kartais pasitardamas taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Daugelių atvejų taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo tekstus, kartais pasitardamas naudojami	C.3. Kurdamas tekstą taiko išmoktas teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, naudojami įvairiais informacijos šaltiniais,	C.3. Kurdamas tekstą pasirenka asmeniškai tinkamas teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus, atsižvelgdamas į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį.

Rašymas ir teksto kūrimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, dažnai naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.

8.D. Kalbos (sistemos) pažinimas

8.D.1 1-2 klasė.

Kalbos (sistemos) pažinimas			
1-2 klasė.			
I	II	III	IV
D.1. Padedamas atpažįsta kai kuriuos mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus.	D.1. Skatinamas atpažįsta dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų.	D.1. Kartais pasitardamas atpažįsta daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų.	D.1. Savarankiškai atpažįsta mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus.

Kalbos (sistemos) pažinimas 1-2 klasė.			
I	II	III	IV
D.2. Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, bet laikosi kai kurių mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Skurdus buitinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies neišplėstinius sakinius, neskiria sakinių rūšių.	D.2. Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas stengiasi laikytis mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, bet padaro nemažai klaidų. Skurdus bendrinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius, retai vartoja išplėstinius sakinius, beveik neskiria sakinių rūšių.	D.2. Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, tačiau pasitaiko klaidų. Pakankamai turtingas žodynas, vartoja įvairių tipų vientisinius išplėstinius sakinius.	D.2. Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Kartais gali pasitaikyti klaidų. Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairių tipų išplėstinius sakinius ir gramatines konstrukcijas.
D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) artimiausioje aplinkoje.	D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą.	D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) visuomenėje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Padedamas gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Sieja kelias Europos kalbas su jas vartojančiomis tautomis ir šalimis.	D.3. Atpažįsta ir aptaria skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) visuomenėje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą (gimtosios kalbos variantą). Gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Sieja įvairias Europos kalbas su jas vartojančiomis tautomis ir šalimis.

Kalbos (sistemos) pažinimas			
1-2 klasė.			
I	II	III	IV
D.4. Padedamas kartais taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.	D.4. Skatinamas taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.	D.4. Nenuosekliai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.	D.4. Taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją.

8.D.2 3-4 klasė

Kalbos (sistemos) pažinimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
D.1. Atpažįsta kalbos vienetų nesudėtinguose pažįstamuose tekstuose: padedamas priskiria kai kurios mokymosi turinio apimtims numatytus kalbos elementus (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	D.1. Atpažįsta kalbos vienetų nesudėtinguose tekstuose: skatinamas priskiria dalį mokymosi turinio apimtims numatytų kalbos elementų (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	D.1. Atpažįsta kalbos vienetų ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: kartais pasitardamas priskiria daugumą mokymosi turinio apimtims numatytų kalbos elementų (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	D.1. Atpažįsta kalbos vienetų ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: savarankiškai priskiria mokymosi turinio apimtims numatytus kalbos elementus (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).
D.2. Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, tačiau laikosi kai kurių mokymosi	D.2. Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas stengiasi laikytis mokymosi	D.2. Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtims numatytų gramatikos,	D.2. Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtims numatytų gramatikos,

Kalbos (sistemos) pažinimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Padedamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta dalį gramatinių žodžių formų, tačiau nenuosekliai vartoja jas sakiniuose. Daugumoje atvejų derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius ar pagal pavyzdį. Skurdus žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, bet padaro nemažai klaidų. Padedamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta daugumą gramatinių žodžių formų. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius ar pagal pavyzdį. Skurdus bendrinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Kartais pasitardamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta daugumą gramatinių žodžių formų, stengiasi vartoti jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius. Pakankamai turtingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taisyklingas gramatines konstrukcijas.	tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta gramatines žodžių formas, nuosekliai vartoja jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius. Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taisyklingas ir įvairias gramatines konstrukcijas.
D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Nurodo akivaizdžius skirtingų žinomų kalbų (taip pat gimtosios	D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Nurodo akivaizdžius skirtingų žinomų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio	D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas visuomenėje; atsižvelgdamas į situaciją pasirenka atitinkamą kalbą (arba gimtosios kalbos raišką). Nurodo skirtingų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir	D.3. Atpažįsta skirtingas kalbas visuomenėje; atsižvelgdamas į situaciją pasirenka atitinkamą kalbą (arba gimtosios kalbos raišką). Nurodo ir aptaria skirtingų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) kalbų tarimo,

Kalbos (sistemos) pažinimas			
3-4 klasė			
I	II	III	IV
kalbos bendrinio ir regioninio variantų) leksikos skirtumus.	variantų) tarimo ir leksikos skirtumus.	regioninio variantų) tarimo, leksikos, gramatikos svarbiausius skirtumus.	leksikos, gramatikos svarbiausius skirtumus.
D.4. Retai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Padedamas lygina informaciją pagal vieną nurodytą kriterijų.	D.4. Kartais savarankiškai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Padedamas lygina ir grupuoja informaciją. Pagal pavyzdį planuoja nesudėtingą veiklą.	D.4. Pakankamai dažnai taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Skatinamas lygina, grupuoja, pagal pavyzdį pertvarko informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja nesudėtingą veiklą.	D.4. Taiko kartojimą kaip pagrindinę žinių įsiminimo ir gebėjimų tobulinimo strategiją. Skatindamas lygina, grupuoja, pagal pavyzdį pertvarko informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja nesudėtingą veiklą, nusistato užduočių atlikimo seką.

8.D.3 5-6 klasė

Kalbos (sistemos) pažinimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
D.1. Atpažįsta kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas ir terminus. Padedamas apibrėžia žodžių dalis, kai kuriuos jų	D.1. Atpažįsta dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų sąvokų ir terminų ir pateikia pavienius įsimintus pavyzdžius.	D.1. Atpažįsta daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų sąvokų ir terminų ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius ir gramatines formas,	D.1. Atpažįsta mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas ir terminus ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius ir gramatines formas,

Kalbos (sistemos) pažinimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
požymius ir gramatines formas, kalbos dalis (arba pateikia pavienius įsimintus pavyzdžius); padedamas skiria aiškiai išreikštas pagrindines sakinio dalis.	Padedamas apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis (arba pateikia jų pavyzdžių), kai kuriuos jų požymius ir gramatines formas, skiria aiškiai išreikštas pagrindines sakinio dalis.	kartais pasitardamas apibūdina vientisinio ir aiškos struktūros sudėtinio sakinio struktūrą, skiria aiškiai išreikštas sakinio dalis.	apibūdina vientisinio ir aiškos struktūros sudėtinio sakinio struktūrą, skiria sakinio dalis, paaiškina jų raišką.
D.2. Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, taiko tik kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisykles. Ne visada taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius žodžius. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja taisyklingas žodžių formas sakiniuose. Skurdus žodynas. Vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D.2. Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas nenuosekliai laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių, padaro nemažai klaidų. Kartais pasitardamas taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius dažnai vartojamus žodžius. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja juos kalboje. Padedamas sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose. Skurdus žodynas. Vartoja tos	D.2. Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja dažniau vartojamus sudėtingesnius žodžius, kartais pasitardamas vartoja juos kalboje, tačiau pasitaiko klaidų. Sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose, tačiau pasitaiko klaidų. Pakankamai turtingas žodynas. Vartoja įvairias gramatines	D.2. Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius žodžius ir vartoja juos kalboje. Sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose. Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, įvairias gramatines konstrukcijas.

Kalbos (sistemos) pažinimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
	pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	konstrukcijas, išplėstinius ir sudėtinius sakinius.	
D.3. Padedamas reflektuoja ir bendrais sakiniais aptaria kai kuriuos kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, pateikia kelis akivaizdžiausius kalbų kontaktų poveikio pavyzdžius gimtajai kalbai. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas.	D.3. Skatinamas reflektuoja ir padedamas bendrais sakiniais aptaria kai kuriuos kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo kai kuriuos akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas.	D.3. Skatinamas reflektuoja ir padedamas aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo kai kuriuos akivaizdžius jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas, skatinamas aptaria nors vieną jos požymį.	D.3. Reflektuoja ir padedamas aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas, aptaria jos požymius.
D.4. Retai taiko pagrindines mokymosi turinyje numatytas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su pavyzdžiais; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis	D.4. Taiko pagrindines žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su pavyzdžiais ir su žinoma informacija; vartodamas kalbą pasitelkti	D.4. Taiko pagrindines žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su pavyzdžiais ir su žinoma informacija; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis žiniomis, vadovėliu, kai kuriais žodynais ir	D.4. Taiko pagrindines žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas (kartoja žinomą informaciją; įsimena naują informaciją, siekdamas ją suprasti, susieti su žinoma informacija ir su pavyzdžiais; vartodamas kalbą pasitelkti teorinėmis žiniomis, vadovėliu, kai kuriais tinkamais

Kalbos (sistemos) pažinimas			
5-6 klasė			
I	II	III	IV
žiniomis, vadovėliu), tačiau retai taiko jas. Padedamas grupuoja informaciją. Skatinamas pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą.	teorinėmis žiniomis, vadovėliu, kitais šaltiniais), tačiau retai taiko jas. Skatinamas lygina ir grupuoja informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką.	žinynais), atsitiktinai, ne visada aktyviai taiko jas. Kartais pasitardamas lygina, grupuoja ir pertvarko informaciją. Pagal pateiktus kriterijus planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką, skatinamas reflektuoja savo veiksmus.	žodynais ir žinynais) ir taiko jas. Lygina, grupuoja ir pertvarko informaciją. Planuoja veiklą, nustato užduočių atlikimo seką, reflektuoja savo veiksmus.

8.D.4 7-8 klasė

Kalbos (sistemos) pažinimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
D.1. Savais žodžiais aiškina kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas, vartoja kelis svarbiausius terminus ir pateikia pavyzdžių. Padedamas nagrinėja pagal pavyzdį kai kurių	D.1. Savais žodžiais aiškina dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos sąvokų, vartoja svarbiausius terminus, pateikia jų pavyzdžių. Padedamas nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria aiškiai išreikštas sakinio dalis, skatinamas	D.1. Formuluoja daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokų apibrėžimų, pateikia jų pavyzdžių, skatinamas vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria daugumą	D.1. Formuluoja mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokų apibrėžimus, pateikia jų pavyzdžių, vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria sakinio dalis, apibūdina jų raiškos būdus.

Kalbos (sistemos) pažinimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą.	apibūdina jųraiškos būdus, bet padaro nemažai klaidų.	aiškiai išreikštų sakinių dalių, apibūdina jųraiškos būdus.	
D.2. Kalbos žinios elementarios. Kalbinėje veikloje padaro daug klaidų, turi daug spragų mokymosi turinio apimtimi numatytoje kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žiniose. Priskiria atitinkamiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams tik žinomus žodžius, painioja naujų žodžių formas. Gana skurdus kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D.2. Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Kalbinėje veikloje daro nemažai klaidų, nors stengiasi taikyti programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias. Priskiria naujus žodžius taisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams, tačiau painioja netaisyklingas formas. Skurdus kalbos žodynas tam tikrose kalbinės veiklos temose, vartoja tos pačios rūšies sudėtinius sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D.2. Kalbos žinios pakankamos. Kalbinėje veikloje pasitaiko klaidų, nors taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias. Daugeliu atvejų naujus žodžius priskiria atitinkamiems taisyklingiems ir netaisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Turtingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, tačiau gana vienodas gramatines konstrukcijas.	D.2. Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Kalbinėje veikloje taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos) žinias, taisyklingai ir tiksliai vartojant kalbą. Naujus žodžius priskiria atitinkamiems taisyklingiems ir netaisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairių rūšių išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taiko sinonimines gramatines konstrukcijas.
D.3. Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų	D.3. Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų	D.3. Padedamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia	D.3. Skatinamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų

Kalbos (sistemos) pažinimas			
7-8 klasė			
I	II	III	IV
poveikį gimtajai kalbai, nurodo akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas.	poveikį gimtajai kalbai, nurodo akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje, gramatikoje, sintaksėje. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas.	kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas, svarbiausius tarmių ir žargonų požymius.	poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas, apibūdina tarmių ir žargonų požymius.
D.4. Retai taiko kelias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas.	D.4. Retai taiko kelias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą.	D.4. Nenuosekliai taiko įvairias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.	D.4. Taiko įvairias žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.

8.D.5 9-10 klasė

Kalbos (sistemos) pažinimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
D.1. Padedamas vartoja kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas pagal pavyzdį kalbinę raišką. Skiria daugumą kalbos dalių ir sakinio dalių, pateikia įsimintus pavyzdžius.	D.1. Skatinamas vartoja ir savais žodžiais paaiškina dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokų ir terminų, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių.	D.1. Vartoja ir paaiškina daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų - fonetikos, morfologijos, sintaksės - sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, padedamas aptaria jų funkciją pranešime.	D.1. Vartoja ir paaiškina mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria ir apibūdina kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, paaiškina jų funkciją pranešime.
D.2. Kalbos žinios elementarios. Dėl programoje numatytų kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinių spragų padaro daug klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas retai laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Skurdus kalbos žodynas visose kalbinės veiklos	D.2. Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Stengiasi taikyti programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias, bet padaro nemažai klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas ne visada laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Gana skurdus kalbos	D.2. Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų stengiasi tikslingai taikyti programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias, nors pasitaiko klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas nenuosekliai laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Pakankamai turtingas žodynas	D.2. Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias. Kalbėdamas ir rašydamas laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus, pasirenka tinkamas raiškos priemonės,

Kalbos (sistemos) pažinimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
temose. Redaguodamas savo darbus dažnai pasirenka netinkamas raiškos priemones ir neatitinkančias stiliaus reikalavimams sintaksines konstrukcijas.	žodynas tam tikrose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus kartais pasirenka netinkamas raiškos priemones ir neatitinkančias stiliaus reikalavimams sintaksines konstrukcijas.	įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus, pasirenka nevisai tinkamas raiškos priemones, stengiasi pritaikyti sintaksines konstrukcijas stiliaus reikalavimams.	transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas, atsižvelgiant į stiliaus reikalavimus.
D.3. Suvokia, kad kalba istoriškai keičiasi. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su kita gimininga kalba. Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo gimtosios ir kitos kalbos akivaizdžiausius skirtumus. Nurodo vieną kitą gimtosios kalbos savitą unikalų bruožą. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.	D.3. Suvokia, kad kalba istoriškai keičiasi, padedamas gali pateikti pavyzdį. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su keliomis giminingomis kalbomis. Padedamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo gimtosios ir kitos kalbos akivaizdžius skirtumus. Nurodo kelis gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.	D.3. Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį, pateikdamas vieną kitą pavyzdį. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su giminingomis kalbomis. Skatinamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo 2-3 gimtosios ir kitos kalbos skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse (rašybos, fonetikos, gramatikos, leksikos). Nurodo kelis gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus. Suvokia globalizacijos procesų poveikį	D.3. Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį, pateikia skirtingų pavyzdžių. Įžvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su kitomis giminingomis kalbomis. Sąmoningai atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Nurodo 2-3 gimtosios ir kitos kalbos skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse (rašybos, fonetikos, gramatikos, leksikos). Suvokia ir aptaria gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus skirtingose kalbos lygmenyse. Nurodo ir aptaria

Kalbos (sistemos) pažinimas			
9-10 klasė			
I	II	III	IV
		gimtajai kalbai, gali pateikti pavyzdžių.	globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai, remdamasis pavyzdžiais.
D.4. Retai taiko kelias žinomas žinių kaupimo ir sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą.	D.4. Retai taiko žinomas kalbos pažinimo, sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Vertina naudojamų mokymosi strategijų efektyvumą ir modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.	D.4. Nenuosekliai taiko žinomas kalbos pažinimo, sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Reflektuoja savo mąstymą ir veiksmus. Modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.	D.4. Tikslingai taiko kalbos pažinimo, sisteminimo, taisyklingo kalbos vartojimo strategijas. Aktyviai reflektuoja savo mąstymą ir veiksmus. Modifikuoja savo veiksmus, jei jie pasirodo neefektyvūs.

8.E. Literatūros ir kultūros pažinimas

8.E.1 1-2 klasės

Literatūros ir kultūros pažinimas			
1-2 klasės			
I	II	III	IV
E.1. Skaito baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų	E.1. Skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų	E.1. Skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros	E.1. Samoningai skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros

Literatūros ir kultūros pažinimas 1-2 klasės			
I	II	III	IV
svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, gali įvardyti.	literatūros kūrinius. Išvardija bent vieną autorių ir sieja jį su kūrinį.	kūrinius. Išvardija bent du autorius ir sieja juos su kūriniais.	kūrinius. Išvardija keletą autorių ir sieja juos su kūriniais.
E.2. Padedamas nusako įvykių seką. Trumpai apibūdina kūrinio pagrindinius veikėjus, aptaria jų veiksmus. Padedamas paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Skatinamas nusako įspūdį ir kūrinio nuotaiką.	E.2. Skatinamas nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio pagrindinius veikėjus, paaiškina jų veiksmus. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą, išsako įspūdį, aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytą kriterijų.	E.2. Nusako įvykių seką, trumpai apibūdina kūrinio pagrindinius veikėjus, paaiškina jų veiksmus, padedamas randa vaizdingus žodžius ir frazes. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą, išsako įspūdį, aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytą kriterijų.	E.2. Savarankiškai nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio veikėjus, paaiškina jų veiksmus ir poelgius. Skatinamas randa vaizdingus žodžius ir frazes ir skatinamas paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą, išsako įspūdį, aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytą kriterijų.
E.3. Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį), atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas. Skatinamas	E.3. Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Kartais pasitardamas atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas. Skatinamas dalyvauja	E.3. Skatinamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Kartais pasitardamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas.	E.3. Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Kartais pasitardamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.

Literatūros ir kultūros pažinimas			
1-2 klasės			
I	II	III	IV
kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	

8.E.2 3-4 klasės

Literatūros ir kultūros pažinimas			
3-4 klasės			
I	II	III	IV
E.1. Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent viena autorių su kūriniais.	E.1. Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent du autorius su kūriniais. Padedamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E.1. Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent keturius autorius su kūriniais. Skatinamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E.1. Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent keleta autorius su kūriniais. Savarankiškai pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius ir autorių.
E.2. Padedamas nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio veikėjus. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Su pagalba formuluoja aiškiai išreikšta	E.2. Skatinamas nusako įvykių seką; apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų veiksmus. Su pagalba randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaiškina jų reikšmę. Paaiškina	E.2. Nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų veiksmus, santykius, jausmus. Skatinamas	E.2. Savarankiškai nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; apibūdina kūrinio pagrindinius ir antraeilinius veikėjus, aptaria jų veiksmus, santykius, jausmus ir mintis.

Literatūros ir kultūros pažinimas 3-4 klasės			
I	II	III	IV
grožinio teksto temą; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją, prozą ir dramą.	ilustracijų sąsajas su tekstu. Su pagalba formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą ir pagrindinę mintį; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją, prozą ir dramą.	randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Su pagalba formuluoja grožinio teksto temą, pagrindinę mintį ir išreikštas vertybes; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją, prozą ir dramą.	Randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja grožinio teksto temą, pagrindinę mintį ir išreikštas vertybes; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką. Skiria poeziją, prozą ir dramą.
E.3. Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save kaip bendruomenės dalį (narį). Su pagalba skiria tautinius simbolius nuo tradicijų. Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E.3. Skatinamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas ir pasitardamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį bei suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Su pagalba skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų. Skatinamas dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E.3. Kartais pasitardamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Su pagalba supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį bei suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų. Kartais pasitardamas apibūdina kultūrinės tradicijas, supranta jų reikšmę. Noriai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E.3. Kartais pasitardamas ar savarankiškai aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Su pagalba ir savarankiškai supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį bei suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį). Skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų. Kartais pasitardamas apibūdina kultūrinės tradicijas, supranta jų reikšmę. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.

8.E.3 5-6 klasės

Literatūros ir kultūros pažinimas			
5-6 klasės			
I	II	III	IV
E.1. Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, padedamas sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Padedamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E.1. Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, padedamas sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Padedamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E.1. Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, padedamas sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Pasitardamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius, dominančią tematiką.	E.1. Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, savarankiškai sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Savarankiškai pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius, dominančią tematiką ir autorių.
E.2. Padedamas aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį. Padedamas formuluoja grožinio teksto temą, nusako nuotaiką. Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus.	E.2. Skatinamas aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį. Padedamas randa meninės kalbos priemones ir aptaria jų funkciją. Padedamas formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką. Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus.	E.2. Aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį ir poelgius. Pasitardamas formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką; aptaria svarbiausias idėjas, aiškiai išreikštas vertybes, problemas. Randa meninės kalbos priemones ir aptaria jų paskirtį / funkciją. Analizuoja poezijos, epo	E.2. Aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį ir poelgius. Randa meninės kalbos priemones ir aptaria jų paskirtį / funkciją. Formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką; aptaria svarbiausias idėjas, vertybes, problemas. Analizuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos

Literatūros ir kultūros pažinimas 5-6 klasės			
I	II	III	IV
		(epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus.	kūrinius arba jų fragmentus; išvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.
E.3. Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Su pagalba atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Su pagalba aptaria kultūros reiškinius. Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E.3. Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Su pagalba aptaria kultūros reiškiniu daroma įtaką žmonių bendruomenei. Pasitardamas atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Su pagalba aptaria kultūros reiškinius. Su pagalba supranta, kad kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis. Skatinamas dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E.3. Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Su pagalba aptaria kultūros reiškiniu daroma įtaką žmonių bendruomenei. Atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Kartais pasitardamas aptaria kultūros reiškinius. Aptaria kultūros reiškinius. Supranta, kad kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus. Noriai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E.3. Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Kartais pasitardamas aptaria kultūros reiškiniu daroma įtaką žmonių bendruomenei. Savarankiškai atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Aptaria kultūros reiškinius. Supranta, kad kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus, pasaulėžiūrą ir vertybes. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.

8.E.4 7-8 klasės

Literatūros ir kultūros pažinimas 7-8 klasės			
I	II	III	IV
E.1. Padedamas aptaria literatūros kūrinius, pasitardamas geba pristatyti svarbiausius baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi.	E.1. Skatinamas aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Pasitardamas geba pristatyti svarbiausius baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir ju verte. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais.	E.1. Kartais pasitardamas aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Geba pristatyti svarbiausius baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir ju verte. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais.	E.1. Savarankiškai aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Savarankiškai geba pristatyti svarbiausius baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir ju verte. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Orientuojasi knygų įvairovėje ir pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į tematiką, žanrą ir autorių.
E.2. Padedamas analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria kai kuriuos elementus nurodytus mokymosi turinyje. Padedamas skiria literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.	E.2. Padedamas analizuoja ir interpretuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria dalį elementų nurodytu mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę. Skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.	E.2. Skatinamas analizuoja, interpretuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria daugumą jų elementų nurodytu mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę. Skatinamas skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje. Aptaria	E.2. Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria jų elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę. Savarankiškai skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.

Literatūros ir kultūros pažinimas 7-8 klasės			
I	II	III	IV
		grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	Argumentuotai aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E.3. Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Padedamas aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę. Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	E.3. Pasitardamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Padedamas aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę. Skatinamas dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	E.3. Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Pasitardamas aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę. Su pagalba dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	E.3. Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Savarankiškai aptaria ir palygina įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę. Aktyviai dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.

8.E.5 9-10 klasės

Literatūros ir kultūros pažinimas 9-10 klasės			
I	II	III	IV
E.1. Su pagalba aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius. Su pagalba sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Su pagalba suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis. Supranta žymiausių rašytojų kūrybos vertę.	E.1. Su pagalba aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir juos vertina. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Su pagalba suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis. Supranta ir su mokytojo pagalba paaškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.	E.1. Skatinamas aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo įžvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Su pagalba suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis. Supranta ir su pagalba paaškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.	E.1. Aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, savarankiškai juos vertina ir apibendrina savo įžvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis. Supranta ir savarankiškai paaškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.
E.2. Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas nurodita konteksta. Aptaria kai kuriuos grožinio teksto elementus nurodytus mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę. Padedamas skiria literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.	E.2. Analizuoja ir interpretuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas nurodita konteksta. Aptaria dalį grožinio teksto elementų nurodytu mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę. Padedamas skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.	E.2. Analizuoja, interpretuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas nurodītus kontekstus. Aptaria daugumą grožinio teksto elementų nurodytu mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę. Skatinamas skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.	E.2. Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas įvairius kontekstus. Aptaria grožinio teksto elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę ir diskutuoja. Skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrūs išvardytus mokymosi turinyje.

Literatūros ir kultūros pažinimas 9-10 klasės			
I	II	III	IV
	budingus žanrūs išvardytūs mokymosi turinyje.	joms būdingus žanrūs išvardytūs mokymosi turinyje. Aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	mokymosi turinyje. Aptaria ir paaiškina grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E.3. Padedamas aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daroma įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Padedamas palygina reikšmingiausias baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos reiškiniais ir tradicijomis. Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	E.3. Padedamas aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daroma įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Padedamas palygina reikšmingiausias baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos reiškiniais ir tradicijomis. Padedamas aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas. Skatinamas dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	E.3. Aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daroma įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Pasitardamas palygina reikšmingiausias baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškiniais ir tradicijomis. Padedamas aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas. Domisi ir dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono, Lietuvos kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.	E.3. Aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daroma įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Kartais pasitardamas palygina reikšmingiausias baltarusių/lenkų/rusų/vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškiniais ir tradicijomis. Pasitardamas aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas. Domisi ir aktyviai dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono, Lietuvos kulturiniame ir visuomeniniame gyvenime.